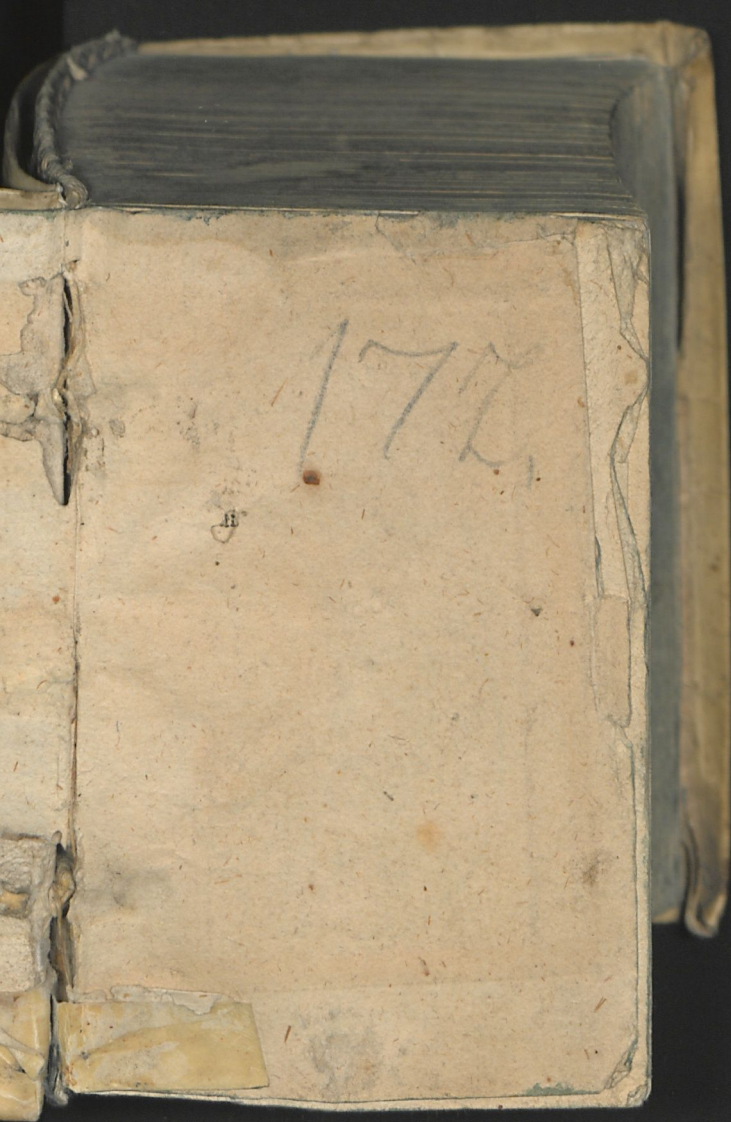

10 / 6

4
FRANCISCI
PETRAR-
CHAE V.C.

DE CONTEMPTU MUNDI,
COLLOQUIORVM LIBER,
quem Secretum se ipse inscripsit: De
VII. Psalm. panisens.

BERNÆ,
Excudebat Ioannes le Preux, Illustriss.
D D. Bern. Typographus,
M. DC. III.

FRANCISCI

PETRAR-

CHAE P. C.

CONTINENTIA MVA

CONSOPIORUM LIBER

quod continet in se septem: De

VII. Titulis partium.

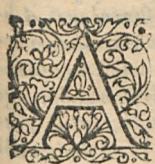
B. R. V. A.

Excebat Joannes de Pavia, illustriss.

D. D. Rectoris Universitatis

M. D. C. LXX.

FRANCISCI PE-
TRARCHÆ V. C.
in Dialogos
DE CONTEMPTV MVDNI
PRAEFATIO.

Tonito mihi quidem, & sa-
pissimè cogitanti, qualiter in
hanc vitam intrassem, qua-
literve forem egressurus, con-
tingit nuper, ut nō sicut agros
animos solet somnus oppri-
mere, sed anxium atque pervigilem, mulier
quedam inenarrabilis claritatis & luminis,
formaquē non satis ab hominibus intellecta
(incertū quibus viis adisse videretur, virgi-
nem tamen, & habitus nunciabat, & facies)
me stupentem insueta lucis aspectu. & aduer-
sus radios, quos oculorū suorum sol fundebat,
non audentem oculos astollere, sic loquitur:
Noli trepidare, neu te species noua perturbet,
errores tuos misera, de longinquo tempesti-
uum tibi auxilium latura descendi, satis su-
perque satis, haectenus terram caligantibus o-
culis aspexisti, quos si vsque adeo mortalia ista
permulcer, quid futurū speras si eos ad aeterna

*Iussuleris? His erga auditis, nec dū panope der
Pofito, Maroneū illud tremulo vix ore respōdit*

O quam te memorem virgo: namque
hāud tibi vultus

Mortalis, nec vox hominem sonat.

*Ille ego sum, inquit, quam tu in Africā no-
stra, curiosa quadā elegantia descripsi sti, cub
non segnius, quam Amphion ille Dyrceus, in
extremo quidem occidentis, summōque Ath-
lantis vertice, habitationem clarissimam at-
que pulcherrimam, mirabili artificio ac poēti-
cis ut propriè dicam, manibus erexisti. Age
itaque iam securus auscultā, nēve illius pra-
sentem faciem perhorrescas, quam pridem tibi
satis familiariter cognitam, arguta circumuo-
lutione testatus es. Vix dum verba sinierat,
cum mihi cuncta versanti, nihil aliud occurre-
bas, quam Veritatem ipsam fore que loque-
retur: illius enim me palatium Atlantici
iugis descripsisse memineram, at quamam ex
Regione venisset ignorabā, nisi cælius tamen
venire, nequuisse certus eram: itaque videndi
avidus respicio, & ecce lumen æthereum, facies
humana non perfulis, rursus igitur in terram
oculus deiicio, quid illa cognoscens, brevis, spa-
tium interueniente silentio, iterum & iterum in
verba prorumpens, minutis interrogatiuncu-
lis inique vi secum multa colloquerer coëgit.*

Duplex

PRAEFATIO.

Duplex hinc mihi bonum provenisse cognovi:
 nam & aliquantulum doctior factus sum, a-
 liquantibusque ex ipsa conversatione securior, spe-
 rare coram posse capi vultum illum, qui ni-
 mio primum me splendore perterrituerat, quem
 postquam sine trepidatione sustinui, dum mirae
 dulcedine captus inhereo, circumspiciensque am-
 quisquam secum afforet, an profusus incomitata
 mea solitudinis abdita penetrasset, virum iuxta
 grandaeunum, ac multa maiestate venerandum
 video, non fuit necesse nomen percurrere, Re-
 ligiosus aspectus, frons modesta, graues oculi,
 sobrius incessus, habitus sacer sed Romana fa-
 cundia, gloriosissimi patris Augustini quoddam
 satis apertum indicium praeferebat. accedebat
 dulcior quidam, maiorque quam nescio quis
 hominis affectus, qui tunc sciscitari aliquid non
 sinebat. nec tamen ideo tacitus mansissem, iam
 interrogationis verba dictaueram, iamque ira
 extremum oris limen vox egressura processer-
 rat, cum subito ex ore veritatis, dulcisonum
 illud mihi nomen auditum est: ad eum siquidem
 conuersa, ac meditationem ipsius profundissi-
 mam interrumpens, sic ait: Chave mihi ex mil-
 libus Augustine, hunc tibi deuorum nosti, nec
 te tater, quam periculosa & longa aegritudine
 ventus sit, qui eo propinquior morti est, quomo-
 do aeger ipse ad proprii morbi cognitionem reme-

agior, itaque nūc vitæ huius semianimâ consu-
 lendū est quod pietatis opus, melius quàm tu
 nullus hominū prestare potest. nā & iste sēper
 tui nominis amantiſſimus fuit: habet autē hoc
 omnis doctrina, ut multo facilius in auditoris
 animū, ab amato preceptore trāsfundatur, &
 nisi te præsens fortē fælicitas, miseriarū tuarū
 faciat immemorē, multū tu dum corporeo car-
 cere clauderaris, huic similia perculisti. Quod
 cum ita sit, passionū expertarū curator optime,
 samese rerū omnīū iucundissima sit taciurna
 meditatio, silentiū tamen istud, ut sacra & mi-
 hi singulariter accepta voce discutias, oro ten-
 ves, se qua ope languores tam graues emolli-
 ve queas. Ad hæc ille: Tu mihi dux, tu consul-
 trix, tu mihi consulatrix, tu domina, tu magi-
 stra, quid igitur me loqui iubes te præsente?
 illa autem Aerem mortalis hominis, huma-
 na vox feriat, hanc iste feret aquanimius. Aus-
 tamen quicquid ex te audiet, ex me dictum pi-
 ret, præsens adero. Parere inquit ille & lan-
 guentis amor cogit, & iubētis auctoritas. si-
 mul me benigne inueniens paternoque refouens
 complexu, in secretiorem loci partem, veritate
 prauia parumper abduxit, ibi tres pariter
 conscendimus. Tum demum illa, de singulis in
 silentio iudicante, submotis procul arbitris, ut
trōceteroque sermo longior obortus, atque in
dicam

PRAEFATIO.

diem tertium materia protrahente productus est, ubi multa licet aduersus seculi nostri mores, deque communibus mortalium piaculis dicta sint, ut non tam mihi quam toto humano generi fieri conuiuium videretur, ea tamen, quibus ipse vocatus sum, memoria alius impressi. Hoc igitur tam familiare colloquium, ne forte dilaberetur, diu scriptis mandare instituo, mensuram libelli huius impleri, non quem annumerari aliis operibus meis velim, aut unde gloriam petam, maiora quadam mens agit, sed ut dulcedinem, quam semel ex colloquutione percepi, quotiens libuerit ex lectione percipiam: tuque ideo libelle conuentus hominum fugiens, mecum mansisse contentus eris, nominis proprii non immemor. Secretum enim meum es & dixeris, mihi que in altioribus occupato ut vnus quodque in abdito dictum meministi, in abdito memorabis: ego enim, ne, ut ait Tullius, inquam & inquit sepius, interponerentur atque ut coram res agi velut a presentibus viderentur, collocuturus egregiis measque sententias non alio verborum ambitu, sed sola priorum nominum praescriptione discreui, hunc nempe scribendi morem a meo Cicerone didici, hunc ipse prius a Platone didicerat, ac ne longius vager, his ille me prius verbis aggressus est.

FRANCISCI PETRARCHAE

V. C. DE CONTEMPTU MVNDI,
Colloquiorum liber, quem Secretum suum inscripsit.

Interlocutores.

D. AVGVSTINVS
FRAN. PETRARCHA.

DIALOGVS I. AVG.

Vid ais homuncio? quid somnias? quid expectas? an non te mortalem esse meministi? F. Memini equidem, nec vnquã sine horrore quodam cogitatio illa subit animum. A. Vtinam meminisses, vt dicis & tibi consuluisses: etenim & multum mihi negotij remisisses, cum sit profectò verissimum, ad cõtemnendas vitæ huius illecebras, componendique inger tot Mundi procellas animum, nihil efficacius reperiri, quã memoriam propriæ miseræ, & meditationem mortis assiduam, modo non leuiter aut superficialitèr serpat, sed in ossibus ipsi ac medullis

dullis infideat, ac multum vereor, ne hæc in re (quòd in multis animaduerti) te ipsū decipias. F. Qualiter quæso? non enim clare intelligo quæ narras. A. Atqui omnibus ex conditionibus vestris ò mortales nullam magis admiror, nullam magis exhorreo, quam quòd miseris vestris ex industria fauetis, & impendens periculum dissimulatis agnoscere: considerationemque illam si ingeratur excludatis. F. Quo pacto? A. Putasne quempiam adeò delirare, vt morbo ancipiti correptus, non summè cupiat sanitatem? F. Neminem tam dementè arbitror. A. Quid ergo? Putasne quempiam fortè tam pigri remissionis animi, vt non quod tota mente desiderat, omni studio consecetur? F. Ne istud quidem. A. Sed hæc duo inter me te que conveniunt, tertium quoque conveniat necesse est. F. Quod est tertium hoc? A. Vt sicut qui se miserum alta & fixa meditatione cognoverit, cupiat esse nō miser, & qui id optare cœperit, sectetur sic, vt quòd sectatus fuerit, possit etiam adipisci. Enimuerò tertium huiusmodi, sicut non nisi ex secundi, sic secundum, non nisi ex primi defectu impediri posse, compertum est. Itaque primum illud, ceu radix huma-

nã salutis subsistat oportet, vos autem in-
 sensati, túque adeò ingeniosus in perniciè
 propriã è pectoribus vestris, salutiferam
 hanc radicem, omnibus terrenarum blan-
 ditiarum laqueis (quòd mirari me atque
 horrere dicebam) extirpare nitimini, iure
 igitur illius auulsione, & reliquorũ euer-
 sione plectimini. F. Hęc quidem vt augu-
 ror, longior est querela egensque verbo-
 rum plurium: ea ergo si libet in tempus
 aliud dilata, dum certior ad sequẽtia pro-
 ficiscor, aliquantisper in præcedentibus im-
 moremur. A. Tarditati tuæ mos geren-
 dus est: vbicunque igitur visum fuerit pe-
 dem fige. F. Consequentia istã non video.
 A. Quid caliginis interuenit? quid ve nũc
 dubitatis oboritur? F. Quonia innume-
 rabilia sunt quę ardentè optamus studio-
 sęque petimus, ad quę tamẽ nullus labor,
 nulla nos diligentia aut prouexit aut pro-
 uchet. A. In rebus cæteris id verũ esse non
 inficior, at in eo quòd nunc agitur contrã
 est. F. Quam ob causam? A. Quia qui mi-
 seriam suam cupit exuere, modò id verè
 plenęque cupiat, nequit à tali desiderio
 frustrari. F. Pape, quid ego audio, pauci
 admodum sunt, qui non multa sibi deesse
 præuideant, quod quàm verum sit, quis-
 quis

CONT. MVNDI. Dial. I. ii.

quis ad seipsam cōuersus fuerit intelligit,
 atqui in eo sese miseros fateatur. conse-
 quens si quidem est, vt bonorū cumulatī-
 sīmus aceruus fœlices facit, & quicquid in-
 de decesserit, pro ea parte necesse efficiat
 infœlices: hanc miseræ sarcinam omnes
 quidē deponere voluisse, rarissimi autem
 potuisse, notissimum est. A. Quàm multi
 enim sunt, quos vel corporis aduersa vale-
 tudo, vel charorum mors, vel carcer, vel
 exiliū, vel paupertas perpetuis premit an-
 goribus? aliâque huiusmodi generis, quæ
 sicut enumerare longū est, sic tolerare dif-
 ficile atque miserrimū, quæ quamuis sint
 Patientibus permolesta, tamen vt vides
 abiēcisse nō licet. F. Dubitari igitur meo
 iudicio nō potest, quin multi quidem in-
 uiti, nolentésque sūt miseri. A. Longius
 retrò reuocandus es, & quod vsus euenir,
 vagis tardioribusque inuentiunculis, sepi-
 us à primis elementis dicendorū series re-
 texenda est, prouectioris te quidem inge-
 nij arbitrabar, nec putabam adhuc, tam
 puerilibus admonitionibus indigere: &
 profectò si illas Philosophorum veras sa-
 luberrimásque sententias, quas mecū sæ-
 pe relegisti, memoriæ commendasses, si
& cum bona venia loqui sinas, tibi non a-

lijs laborasses, & lectionē tot voluminum,
 ad vitæ tuæ regulā, non ad vento sum vul-
 gi plausum & inanem iactantiā traduxisses
 tam insulsa & tam rudia ista non diceres.
 F. Quid pares ignoro: iam nunc tamē frō-
 tem meam rubor inuasit, experiōrque
 quod pædagogis obiurgantibus pueri, so-
 lēt. Vt enim illi antequām admissi crimi-
 nis nomē audiant, multa se deliquisse me-
 morantes, prima castigatoriis voce cōsun-
 duntur: sic ego ignoratiæ & errorū mihi
 conscius multorū, & si nondum intelligo,
 quorsum tua pergit oratio, quia tamen
 nihil mihi nō obiici posse præsentio, an-
 te finē sermonis erubui: fare autem aper-
 tius quæso, quid hoc est, quod in me satis
 mordaciter arguisti? A. Multum, post hoc
 nūc vnum illud, illorum indignor, quod
 fieri quenquam vel esse miserum suspica-
 ris inuitū. F. Erubescere desij, quid enim
 hoc vero verius excogitari potest? aut
 quis tam ignarus rerum humanarū, tam-
 que ab omni mortalium commercio se-
 gregatus est, qui non intelligat egestatē,
 dolores, ignominiam, denique morbos ac
 mortem, aliāque huius generis, quæ pu-
 rantur esse miserrima, inuitis accidere
 plerunque, volentibus autem nunquam

CONT. MVNDI. Dial. I. 8

ex quo uerum sit miseriam propriā, & no-
uisse & odisse facillimum, depulisse non,
ita quod prima nostri duo arbitrij, terti-
um hoc sit in potestate fortunæ. A. Erro-
ris veniam uerecundia merebatur, Impu-
dentiz autē irascor grauius quā errori.
Quomodo enim omnes illæ tibi philoso-
phicæ sanctissimæq; uoces exciderūt, ne-
minē his, quæ pauloantē nominabas mi-
serum fieri posse? Nam si sola uirtus ani-
mum foelicitat (quod & à Marco Tullio,
& à multis sæpè validissimis rationibus, de-
monstratū est) consequentissimum est, ut
nihil quoque nisi uirtutis oppositū, à feeli-
citate dimoueat, quod quale sit, nisi pror-
sus obtorpuisti, me licet tacēte recordaris
F. Recordor equidem, ad Stoicorum præ-
cepta me reuocas, populorū opinionibus
aduersa, & ueritati propinquiora quā u-
sui. A. O te omniū infelicem, si ad ueritatis
inquisitionē, per vulgi deliramenta con-
tendis, aut cæcis ducibus ad lucem te per-
uenturum esse confidis: calcaturum publice
callem fugias oportet, & altiora suspirans,
paucissimorum signatarum uestigis iter ar-
ripias, ut Poëticum illud audire merearis

Macte noua uirtute puor, sic itur ad astra.

F. Utinam id mihi contingere posset ante

41 FR. PETRARCH. DE

quàm moriar, sed perge quæso, neque enim prorsus depuduit, & Stoicorū sententias, publicis erroribus præferendas esse non dubito: quid autem hic persuadere velis expecto? A. Et hoc inter nos conuenit, Nisi vitio miserum non esse nec fieri: iam quid verbis opus est? F. Quia multos mihi vidisse videor, inter quos & me ipsum, nihil molestius ferentes, quam quod vitiorum iugum non liceret excutere, quamuis ad id per omnem vitam, summis viribus niterentur: quamobrem stante licet Stoicorum sententia, tolerari potest, multos inuitos ac dolentes optantēque contrariū esse miserimos. A. Aliquantū euagati sumus, sed iam sensim ad primordia nostra reuertimur, nisi fortē vnde decesseramus oblitus es. F. Obluisci cœperā, sed incipio recor dari. A. Id agere tecum institueram, vt ostenderem ad euadendum huius vitæ mortalitatis angustias, attollendōque se altius, Primum veluti gradum obtinere, meditationē mortis humanæque miseriz: secundum verò desiderium vehemēs studiūque surgendi, quibus exactis, ad id quo nostra suspirat intentio, ascensum facilem pollicebar: nisi tibi forte nunc eia contrarium videretur. F. Contrarium equidem

CONT. MVNDI. Dial. I. 15

Equidem videri, dicere non ausim, ea nã-
 que de te ab adolescentia mea mecũ cre-
 uit opinio, vt si quid aliter visum fuerit
 quam tibi, aberrasse me nouerim. A. Ces-
 sent oro blanditiæ: at quoniam, non tam
 iudicio quã reuerentia assensum dictis
 meis præbuisse te video, loquendi tibi,
 quicquid ex arbitrio tuo fuerit, libertas
 datur. F. Trepidus quidem adhuc, sed li-
 centia tua vti velim, atque vt de reliquis
 hominibus sileam, testis est mihi, hic qui
 cunctis actibus meis semper interfuit te-
 stis, tu quoque, quoties ad cõditionis meæ
 miseriam mortemque repserim, quantif-
 que cum lachrymis sordes meas diluere
 visusim, verum id quod sine lachrymis
 narrare nõ possum, vt vides hactenus fru-
 stra fuit. Hoc igitur vnũ est, quod me sup-
 ambigeda propositionis tuæ veritate sol-
 licitat, quã conaris astruere: Neminem nisi
 sponte suam in miseriam corruisse: Neminẽ
 miserum esse, nisi qui velit, cuius rei con-
 trariũ in me tristis experior. A. Verus est
 hæc & nunquam sinẽ habitura querimo-
 nia, atque licet idem ne quicquã sæpè ten-
 tauerim, adhuc inculcare non desinam.
 Nec fieri miserum nec esse qui nolit: sed
esse, vt dicere cõperam, inanis hominum

DE FR. PETRARCH. DE

peruersa quadā & pestilens libido, seipfos
fallendi, quo nihil potest esse funestius in
vita? si enim familiaridolos iure pertime
scitis, propterea quod & fallentiū auctori
tas remedium præripuerit cauteq;, & aures
vestras assiduè vox eorum blanda circum
sonat, quorum utrūque in aliis cessare vi
deatur: quātō magis proprias fraudes for
midare deberetis, vbi & amor & auctori
tas & familiaritas ingens est, quod se quis
quis plus æstimer, quā valet, plus diligit
quam oportet, nunquā propterea decep
tus à deceptore separatur? F. Sæpè his ver
bis hodie vsus es, at ego me ipsū nunquā,
quod meminerim, fecelli, ytinā nō me alij
fecellissent. A. Nunc te maximè fallis, cū
nunquā te ipsum fecellisse gloriaris, nec
rām tenuis tuæ indolis spes est mihi, quia
si animum acriter attenderis, per te ipsum
videas, neminem in miseriam, nisi spontè
corruere: super hoc enim altercatio no
stra fundata est. Dic enim oro te (sed co
gita prius quā respondeas, atque ad id
animum indue, non contentionis sed ve
ritatis audium) dic mihi quem hominum
putas peccasse coactum? cum velint sa
pientes peccatum esse volūtariam actio
nem, vsque adeo vt si voluntas desit, desit

nat

CONT. MVNDI. Dial. I. 17

nat esse peccatum, Sine peccato autē ne-
mo sit miser, quod mihi iam superius cō-
cessisti. F. Video me nup paulatim de pro-
posito excidere, & fateri cogor, quod ini-
tū miseræ meæ ex proprio processit arbī-
trio, hæc in me sentio, in aliisque conicio
modo tu mihi quoque verum fatearis. A.
Quid me fateri postulas? F. Ut sicut verū
est, neminē nisi sponte corrucere: sic illud-
etiam verū sit: Innumera biles spontē pro-
lapsos, non sua tamen spōrē iacere: quod
de meipso fidenter affirmem, idque datum
mihi arbitror in pœnam, ut quia stare dū
possem nolui, assurgere nequeā dum ve-
lim. A. Quāquam haud prius delirātis
opinio ista sit, postquā te tamen in pri-
mo errasse cognoscis, idē in secundo fate-
aris oportebit. F. Cadere igitur & iace-
re vnum arque idem esse desinis? A. Im-
mò verò diuersa, noluisse tamen & velle,
& si in tempore differunt, in re tamen i-
psa, inque animo nolentis vnum sunt. F.
Sentio quibus me nexibus inuolurs, nec
tamen fortior luctator est, qui arte sibi
victoriā quæsiuit, sed profectò versutior.
A. Coram veritate loquimur, cui simpli-
citas omnis amica est, caliditas inimica
quod vt clarè videas, cum quantalibet

B. j.

FR. PETRARCH. DE

Deinceps simplicitate procedamus. F. Nihil posse audire iucundius: dic ergo quomodo de me ipso mentio fuerat, quam ratione mihi monstraueris, hoc quod miser sum, id enim me esse inficior, nunc etiam mee voluntatis existere ut fugiam, cum ego contra sentiam, nil me perpeti molestius, nil magis aduersum propriam voluntati, sed ultra non valeo. A. Modo conuenta sententur, ostendam alijs tibi verbis utendum fore. F. Quenam conuenta memoras, quibusve admones utendum verbis? A. Conueta sunt ut fallaciarum laqueis reiectis, circa veritatis studium, pura cum simplicitate versetur: verba vero, quibus te uti velim hae sunt, ut ubi te non posse dixisti, ultra te nolle fatearis. F. Nunquam erit finis, nunquam enim hoc fatebor, scio quidem & tu testis es mihi, quotiens volui non potui, quot lachrymas fudi nec profuerunt. A. Lachrymarum tibi testis sum multarum, voluntatis vero minime. F. Per superum fidem (hominem scire neminem puto) quid ego passus sim, quantumque voluerim si licuisset assurgere. A. Sile, prius caelum tellusque miscebatur, prius astra concident a neruo, & amica nunc inimicem elementa pugnabunt, quam hae quae

quæ inter nos diiudicat veritas falli queat. F. Quid ais igitur? A Lachrymas tibi sæpè conscientia extorsisse, sed propositum nõ mutasse. Quoties dixi me vltius nequiuisse. A. Quotiesque respondi, immò verius voluisse, nec tamen admiror te, in his nunc ambagibus obuolutum, in quibus olim ego ipse iactatus, dũ nouam vitæ viam carpere meditarer, capillum vultu, frontem percussi, digitosque cõtorsi, denique cõplossis genua manibus amplexus, amarissimis suspiriis cœlũ aurãque compleui, largisq; gemitibus solum omne madefeci, & tamen hæc inter idem ille qui fuerã, mansi, donec alta tandem meditatio, omnem miseriam meam ante oculos congescit. Itaque postquã plenè volui, ilicò & potui, mirãque & fœlicissima celeritate transformatus sum in alterum Augustinũ cuius: historie seriẽ, ni fallor ex confessionibus meis nosti. F. Noui equidem illiusque ficus salutifera, cuius hoc sub vmbra contigit miraculum, immemor esse non possum. A. rectè quidem, nec enim myrtus vlla nec hederã, denique nec dilecta, vt aiunt, phœbo laurea, quamuis ad hanc Poëtarum chorus omnis afficitur, túque antè alios, qui

B. ij.

20 FR. PETRARCH. DE

solus ætatis tuæ contextam eius frondibus coronam gestare meruisti, gratior debet esse animo tuo, tandem aliquando in portum ex tam multis tempestatibus reuertenti, quàm sicus illius recordatio, per quam tibi correctio & veniæ & spes certæ præteditur. F. Nil aduersor, sed inceptum perage. A. Hoc incepteram, ad hoc prosequor, contigisse tibi hæctenus quod multis, quibus dici potest versus Vergilij:

*Mens immota manet, lachryma uoluntur
inanes.*

Verum ego & si multa congerere poteram, vnico tamẽ eoque domestico exemplo contentus fui. F. Consultè. neque enim aut pluribus res egebat, aut aliud quodlibet in pectus hoc profundius descendisset, eò præsertim quia (licet pro maximis interuallis) quanto inter naufragium & portus tuta tenente, tanta interque scelerem & miserũ esse solent discrimina, aliquale tamen inter procellas meas, fluctuationis tuæ vestigium recognosco, ex quo fit, ut quoties Confessionum tuarum libros lego, inter duos contrarios affectus, spem videlicet & metum (licet non sine lachrymis interdum) tegere me arbitror, non alienam, sed propriæ

priae meae peregrinationis historiam, deinceps autem, quoniam omne studiū contentionis abiecti, vt libuerit perge: sequi enim, non obstare disposui. A. Haud hoc postulo: sicut enim vt doctissimus quidam ait: Nimum altercando veritas amittitur, sic ad verum multos sapē perducit modesta contentio: neque igitur, (quomodo pigri & torpētis ingenij mos est) passim omnibus acquiescere conuenit, nec rursus aperte veritati studiosius oblectari, quod clarum litigiosae mentis iudicium est. F. Intellego & laudo & consilio utar, perge modo. A. Recognoſcis ne igitur veram illam fuisse sententiam, graduūque progressum, vt miseriarum suarum perfecta cognitio, perfectum desiderium pariat assurgendi, si desiderium potentiae obsequatur. F. Iam animum induxi, nihil tibi non credere. A. Sentio aliquid etiā nunc restare quod velis, licet, fare age, quicquid id est. F. Nihil aliud nisi quod ipse mecum obstuſeo voluisse haecenus, quod vnū semper noluisse crediderā. A. Adhuc haesitas, atque vt his iā tandē sermonibus finis sit, fateor & ipse te voluisse nonnūquam. F. Quid ergo dixisti? A. An nō succurrit illud Ouidij:

B. iij.

Velle parū incipias, ut re potiaris oportet.
 F. Intelligo, sed & desiderasse putabam. A. Fallebaris. F. Credo. A. Ut certus credas conscientiam ipse tuam consule, illa optima virtutis interpres, illa infallibilis & verax est, operum cogitationūque pensatrix, illa tibi dicet, nunquam te ad salutem, qua decuit aspirasse, sed tepidius remissiūque quā periculorum tantorū consideratio requirebat. F. Cœpi quā iubes conscientiam excutere. A. Quid illic inuenis? F. Vera esse quæ dicis. A. Profecimus aliquantulū si incipis expergisci, iam melius tibi erit si quam malè olim erat agnoueris. F. Si hoc vel nosse satis est, non tantū benè, sed optimè mihi propediem esse posse confido: nihil enim vnquā clarius intellexi, quā nunquā me satis ardentè optasse libertatē & miseriarum finem, nunquā autem post hoc optasse sufficiat? A. Quid enim? F. Ut nihil amplius agam. A. Impossibilem proponis conditionem, ut qui quod cupit ardentè cupiat, & obdormiat. F. Quid igitur ipsū optare profuit? A. Nempè per medias difficultates iter pandet, ad hoc ipsum per se virtutis desiderium, pars est magna virtutis. F. Magā mihi spei materiā præbuisi.

CONT. MVNDI. Dial. I. 23

A. Idcirco te alloquor, vt sperare doceã & timere. F. Timere quonãm modo; A. Im-
 mò verò qualiter sperare? F. Quia cum
 hactenus non mediocre studiũ gesserim,
 ne pessimus forem, tu mihi viã aperis, quã
 optimus fiam. A. At quam id iter laborio-
 sum sit, fortasse non cogitas. F. Quid no-
 ui terroris ingeminas? A. Quia hoc ipsum
 optare, verbum vnum est, secũdum quod
 innumerabilibus cõsistit ex rebus. F. Ter-
 rificas. A. Atqui vt ea sileam desiderium
 istud constat, quàm multa sunt ex quorũ
 euersione conficitur. F. Quid dicere velis
 non intelligo. A. Nulli potest desiderium
 hoc absolutè cõtingere, nisi qui aliis om-
 nibus desideriis finem fecit: iam intelligis
 quam multa & varia sunt, quæ optantur
 in vita, quæ prius tibi vilipendenda sunt,
 vt sic ad concupiscentiam summę foelici-
 tatis ascendas, quam profectò minus a-
 amat, qui secum aliquid amat, quod non
 propter ipsum amat. F. Agnosco senten-
 tiam. A. Quotus ergo fuerit, qui omnes
 cupiditates extinxerit, ne dicã extingue-
 re, sed vel enumerare longũ sit, qui animo
 suo frænum rationis admouerit, qui dice-
 re audeat, nihil mihi iam commune cum
 corpore, quæ videntur iucunda cuncta sę

descunt, ad fœliciora suspiro? F. Rarissimū
 genus hominū & nunc difficultatem quā
 comminaberis intelligo. A. His nempē
 cessantibus, desiderium illud plenū expe-
 ditūmque erit: necesse est enim, vt quan-
 tum animus ad cœlum propria nobilitate
 subuehitur, tantum mole corporea &
 terrenis prægrauetur illecebris, ita dum
 ascēdere, & imis permanere cupitis, neu-
 trum impletis in alterna distracti. F. Quid
 igitur censes esse faciendum, vt integer
 animus discussis terrę cōpedibus tolla-
 tur ad superna? A. Ad hunc terminū pro-
 fecti meditatio illa producit, quam primo
 loco nominauerā, cum mortalitatis no-
 strę recordatione continua. F. Nisi & hic
 fallor, nullus hominum crebrius in has
 reuoluitur curas. A. Noualis laborque
 alius. F. Quid? ego ne etiam hic mentior?
 A. Urbanius loqui velim. F. Hanc tamen
 sententiam. A. Certē non aliam. F. Ergo
 ego de morte non cogito? A. Perraro qui-
 dem, idque tām segniter, vt in calami-
 tatis tuæ fundum, cogitatio ipsa non pe-
 netret. F. Contrā crediderā. A. Non quæ
 credideras, sed quid credere debueras at-
 tende. F. Nunquam post hoc me creditu-
 rum scito, si & hoc falso credidisse mon-
 straueris

straueris. A. Monstrabo perfacile, modo bona fide verum confiteri in animu inducas, vtar in hac re teste etiam non longinquo. F. Quo nam quæso? A. Conscientia tua. F. Illa contrariu dicit. A. Vbi confusa præit interrogatio, certum respondentis testimoniu esse vix potest. F. Quid ad rem. A. Multum sanè, quod vt clarè peruideas aduerte: nemo tam demens est (nisi sit idem prorsus insanus) cum non interdum conditio propriæ fragilitatis occurrat, qui non si interrogetur, respondeat se esse mortalem, & caducum habitare corpusculum, id enim, & membroru dolor & febrium tentamenta testantur, à quibus prorsus immunem vitam degere, quæ nam Dei vnquam indulgentia præstabit? adde quod & ex funeribus amicorum, quæ assiduè præter oculos vestros eunt, spectantium animis terror incutitur, quia dum æquæuum quisque comitatur ad sepulchrum, necesse est, ipse etiã ad alieni casus præcipitium contremiscat, & de se incipiat esse sollicitus. sicut vbi flagrantia vicinorum recta conspexeris, de tuis securus esse non potes, quoniam vt ait Flaccus:

Ad se post partu ventura pericula cernit.

Eò autem vehementius mouebitur qui
 iuniorem, qui validiorem formosorem-
 que videat, repentina morte subtractū,
 sese ante circumspiciet & dicet: securius
 hic habitare videbatur & tamen eictus
 est, nec etas profuit, nec forma, nec robur
 mihi securitatem quis spondit Deusve,
 magusve, mortalis sum profecto: quod si
 hoc idē Imperatoribus Regibusque ter-
 rarum, si egregiis formidatisque personis
 euenerit, multo etiam acrius concutien-
 tur astantes, quoniam qui alios sternere
 solitum norant, subito inde aut paucarū
 fortassis horarum anxietate, prostrantur,
 vnde enim nisi ex hoc fonte procedunt.
 Illa quæ in mortibus summorum homi-
 num stupētes faciunt populi, qualia mul-
 ta (vt te tantisper ad historias reuocem)
 in funere Iulij Cæsaris meministi: hoc est
 Illud commune spectaculum, quod mor-
 talium oculos & corda perstringit, fati-
 que sui memoriam ingerit aliena cernen-
 tibus: accedit belluarū furor atque ho-
 minum, rabiesque bellorum: accedunt &
 magnarum ædium ruinæ, quas benè qui-
 dam ait, tutelam hominum fuisse, nunc
 esse periculum: accedunt sinistro sydere
 motus aërei, & cæli pestilentis afflarus, &
30: terræ marisque discrimina, quibus vn

dique circumsepti, non potestis oculos auertere, vbi nō eis occurrat propriè mortalitatis effigies. F. Indulge quæso, amplius expectare non possum, nihil enim ad confirmandum rationem meam dicereor efficacius, quàm tu multa dixisti, ego ipse inter audiendum mirabar, quid tua vellet oratio aut vbi desineret? A. Nōdum quippè desierat, tu eam præcidisti, hæc enim conclusio restabat: quāquam multa volitantia circumstent, nil tamen ad interiora penetrare durius, lōga cōsuetudine pectoribus miserorū verustōque velut calle saluiferis admonitionibus resistente, paucos inuenies satis profundè cogitātes, sibi esse necessariò moriendum. F. Paucis ergo Definitio nota est, quæ tamen omnibus in Scholis tam crebrò repetitur, vt nedum auditorum aures fatigasse, sed ipsas ædificiorū columnas iam pridē minuisse debuerit. ita quidem Dialecticorum garrulitas, nullum finem habitura, & definitionum huiuscemodi compendiis scater, & immortalium litigiorū materia, plerunque autem, quid ipsum verum sit, quod loquuntur ignorant. Itaque si quem ex eo grege de definitione non tantū hominis, sed rei alterius interroges, parata respōsis

23 FR. PETRARCH. DE

est. si ultra progrediare, silentiū fiet, aut si assiduitas differendi verborū copiam audaciamque peperit, mores tamen loquentis ostendet, veram sibi rei definitæ notitiam non adesse, contra hoc tam fastidiosè negligens, tamque superuacuo curiosum genus hominum quatuor inuehi, quid semper frustra laboratis, ha miseri, & inanibus tediculis exercetis ingenium, quid oblitū rerum, inter verba senescitis, atque inter pueriles ineptias albicantibus comis & rugosa fronte versamini: vobis utinam solis vestra noceret insania, & non nobilissima sæpè adolescentium ingenia corrupisset. A. Contra id fateor studiorum monstrum, nihil satis mordaciter dici potest, ut tamen interea dicendi studio euectus, quod de Definitione hominis inceptas omisisti. F. Abundè dictum rebar, sed agam expressius hominem quidē esse animal, immò, verò animalium principem cūctorum, nemo tam durus pastor inuenietur, ut nesciat, nemo rursus puer si interrogetur, aut rationale animal, aut mortale negauerit. itaque omnibus Definitio nota est. A. Immò verò per paucis. F. Quid ergo: si quem videris aded ratione pollentem, ut secundum eam vitam suam institueris

CONT. MVNDI. Dial. I. 19

ruerit, vt sibi soli subiecerit appetitus, vt illius freno motus animi coërceat, vt intelligat sese per illam tantum à brutorum animantium feritate distingui, nec nisi quatenus ratione degit, nomē hoc ipsum hominis mereri. A. Ad eò primum mortalitatis suæ cōscium, vt eam quotidie ante oculos habeat, per eā se ipsum temperet, & hæc peritura despiciens ad illam vitam suspiret, vbi ratione superauctus definet esse mortalis, hanc tandem veram definitione hominis atque vtilem sententiam habere dicit: huius vltimi, quoniā de eo nobis sermo erat, dicebam paucos cognitionem aut meditationem idoneā forturos. F. Ego me hactenus ex paucis rebar. A. Et ego quidem non ambigo, tibi tam multa per omnem vitam experiētia magistra, tam multa ex librorum lectione repetenti, crebras cogitationes mortis occurrere, sed quæ nec satis altè descendant nec satis tenaciter hæreant. F. Quid vocas altè descendere? & si ipsemet intelligere mihi videat, cupio ex te clarius audire. A. Dicam, quamuis iam vulgò persuasura sis, atque etiam è medio grege Philosophorū clarissimi testes accesserunt, mortem inter tremenda principium possidere,

vsque adeo iam pridem nomen ipsum
 mortis, auditu, tetrū atque asperum vi-
 deatur. ne tamē vel similia hæc summis
 auribus excepta, vel res ipsius recordatiō
 compēdiōsa sufficiat, immō raro diutius
 oportet atque acerrima meditatione sin-
 gula morientium membra percurrere, &
 extremis quidem iam algentibus media
 terreri, & in summo opportuno sudore
 defluere, illa pulsari, vitalem spiritū mor-
 tis vicinitate lentescere, ad hæc defossos
 natantēsq̄ue oculos, obtutum lachrymo-
 sum, contractam fontem liuentēmq̄ue,
 labentes genas, lucidos dentes, rugentē-
 que atque acutos nares, spumantia labia,
 torpentem squamosāmq̄ue linguam, ari-
 dum palatum, fatigatum caput, anhelum
 pectus, raucum murmur, & mœsta suspi-
 ria, odorem totius corpōris molestū præ-
 cipuēque alienari vultus horrorem, quæ
 omnia facilius ac velut in promptu & ad
 manum collocata succurrent, si cui fami-
 liariter obseruari cœperit memorandum
 aliquod spectæ mortis exemplū. Ten-
 nacior enim esse solet visorum quàm au-
 ditorū recordatio, quam ob causam, non
 sine alto Consilio, in quibusdam religio-
 nibus atque sanctissimis, vsque etiam ad
 hanc

CONT. MVNDI. Dial. I. 31

hanc aetatem quæ bonis moribus inimica est, illa cōsuetudo perdurat, quod ad cernenda corpora defunctorum, dum lauantur præparanturque sepulturae, eiusdem rigidi propositi professores intersint, vt scilicet triste miserādumque spectaculum oculis subiectum, & memoriam semper admoneat, & animos superstitum ab omni spe mundi fugaris exterreat, hoc est igitur, quod satis altè descendere dicebam nondum fortè consuetudinis causa mortem nominatis, dum nil morte certius, nil hora mortis incertius, cæteraq; huius generis vsu quotidiani sermonis iteratis, præteruolant enim illa, non insident. F. Affectatior eò facilius, quia multa quæ mecum citus agere soleo, nunc te loquente recognosco: signum tamen aliquod memorix meæ si videtur imprime quo admonitus post hoc, de me ipse mihi nō mentiar, nec erroribus meis interblandiar: id enim est vt video, quod mentes hominum calle virtutis auertit, dum metā apprehendisse rate, vltius non aspirant. A. Libens hæc audio ex te, neq; enim ociosis à casu pendentis, sed multa circumsipientis animi verba sunt: signum igitur quo nunquam fallaris accipe, si quoties de morte cogita-

bis, loco non moueberis, scito te velut de
 rebus cæteris inutiliter cogitasse: at si in
 ipso cogitatu obrigueris, contremueris,
 expallueris, tibi que iam huic laborare vi-
 sus fueris, medias inter mortis angustias,
 si cum hoc & illud occurat, animã illiciet,
 vt ex his membris exierit, sistendã in æter-
 no iudicio, totius vitæ præteritæ, actũ-
 que & verborũ rationem exactissimã sum-
 mam esse reddendam, nullam denique in
 forma corporis, aut in Mundi gloria, nul-
 lam ingenio eloquẽtiam, nullam in opi-
 bus aut potentia spẽ habendam, nec cor-
 rumpi posse nec falli iudicem, nec placari
 mortem ipsam, laborum non finem esse
 sed transitum: hæc inter mille suppli-
 ciorum, mille tortorum genera, & stridor
 & gemitus auerni, & sulphurei amnes, &
 tenebræ, & vltices furia, postremò aduer-
 sa simul omni pallentis immanitas, quæ vo-
 his omnibus præponderant malis, infæ-
 lix sine fine perpetuas, terminandæ que
 calamitatis desperatio, & in æternũ man-
 sura, non iam amplius miserantis ira Dei:
 si hæc omnia simul ante oculos venerint,
 non vt ficta, sed vt vera, non vt possibilia,
 sed vt necessaria, inexcusabiliterque ven-
 tura & penè iam præsentia, inque his tu-
 ris

CONT. MVNDI. Dial. I. 33

ris non præteriens nec desperans, sed spei
 plenus; quod Dei dextera potens prom-
 præq; sit ex tantis malis eruere, tu modò te
 curabilem præbeas, surgendique audus,
 & propositi tenax, assiduus versaberis, non
 frustra te meditatam esse confide. F. Gra-
 uiter me fateor tantis antè oculis coacer-
 uatis miseriis terruisti, sed si mihi Deus
 veniæ largus sit, vt ego per dies singulos
 in has cogitationes immergar, præcipue-
 que noctibus, cum diurnis curis relaxatus
 animus, se in ipsum recolligit, cum corpus
 hoc in morem morientium compono,
 ipsam quoque mortis horam, & quicquid
 circa eam mens horrendum reperit, inten-
 tissimè mihi ipse confingo, vsque adè, vt
 in agone moriendi positus mihi videar,
 interdù Tartara, & que narras omnia ma-
 la conspicere, eaque tam grauius visione
 conturber, vt exterritus tremensque con-
 surgam, & sæpè vsq; horrorem astantium,
 hæc in verba prorumpam. Heu quid ago?
 quid patior? cui me exitio fortuna refer-
 uat miseriæ? IESV fer opem:

eripe me inuicte his malis.

*Da dextram misero, & tecum me tolle per
 undas,*

Sedibus vt saltem placidis in morte quiescã.

C. j.

Multa præter hæc alia, Phrenetici in mo-
 rem, quocunq; vagum animum pauentem-
 que tulit impetus, mecum loquor, multū
 quoque cum amicis quibus illachrymans,
 ipse nonnunquam ceteros in lachrymas
 cogam, licet utique post lachrymas reuer-
 tar ad solita: quæ cum ita erunt, quid er-
 go me retinet? quid latentis obstaculi est,
 ut nunc vsq; nil ista mihi cogitatio præter
 molestias terroresque pariat? ego autem
 idem sim, adhuc qui fueram prius, quodq;
 hi sunt, quibus fortè nunquam tale ali-
 quod contigit in vita, eoque miserior, quo
 illi (quisquis sit futurus exitus) præsentibus
 saltem voluptatibus delectantur, mihi
 verò & finis incertus sit, & nulla volup-
 tas, nisi talibus amaritudinibus resper-
 sa proueniat. A. Noli precor, vbi gauden-
 dum est dolere: peccator enim quò maio-
 rem voluptatem & titillationem percipit
 ex sceleribus suis, eò miserior calamito-
 siorque iudicandus est. F. Forte ideò, quia
 nunquam ad virtutis semitam reflectitur,
 quem nusquam interrupta voluptas sui
 raptat immemorem. Qui verò inter carnis
 illecebras & blandimenta fortunæ durum
 aliquid experitur, toties conditionis suæ
 meminit, quoties illam delectatio præceps
 & in-

& inconsulta destituit: quod si vnus esset
amborum finis, non intelligo cur non fo-
licior dici possit, qui nunc gaudet dolitu-
rus in posterū, quam qui nec sentit, in præ-
sens gaudiū, nec expectat, nisi te forte mo-
ueat, quod in fine risus sit luctus acerbior.

A. Illud magis, quoniam freno rationis ab-
iecto (quod quidem prorsus in illa supre-
ma voluptate deserit) grauior casus est,
quam eodem vel tenuiter retento, ex par-
ticipatio corruentis, ante omnia tamen
illud ad se prius de-
alterius sperandum.

illud ad se prius de-
atione desperandum est. F. Istud quid
esse cōsidero, sed vt interim, Nunquid non
primæ quæstionis oblitus? A. Cuius? F.
Quid est quod me retinet? Hic enim quæ-
siveram, cur mihi vni cogitatio mortis in-
tensa non profuit, quam miris modis fru-
ctuosam dicis? A. Primū quippè, quia de
longinquo forsitan illa consideras, quæ ta-
men propter breuissimæ vitæ cursum, tum
propter incertos & varios casus, longinqua
esse non possunt. Omnes enim ferme in
hoc fallimur, vt ait Cicero, quod mortem
prospicimus, quem textū correctores qui-
dam, at verus corruptores, immutare vo-
luerunt, negationem verbo proponētes, &

mortem non prospicimus, dicendum esse firmantes. Cæterum qui mortem omnino non aspiciat, sani capitis nullus inuenitur, re autem vera prospicere procul aspicere est, quod vnum super cogitanda morte, multos illuſit, dum illam viuendi metam ſibi quiſque propoſuit, ad quam ſi peruenire poſſit, per naturam, tamen pauçiffimi peruenerunt. Ferè enim nullus moritur, cui non conueniat Poëticum illud:

Caniciemque ſibi, & lōgos promiſerat annos.

Hoc nocere tibi potuit: nam & ætas, & cōplexionis viciffitudo, hanc tibi ſpem fortaffe præbuerūt.

F. Noli quæſo de me talia ſuſpicari, auctat Deus hanc inſaniam.

me ne huic confidere monſtro:

Quod apud Virgilium famoſiſſimus ille magiſter maris ait. Et ego in mari magno ſæuōq; ac turbido iactatus, tremulā cymbam fatiſcentemq; & rimofam, ventis obluſtantibus, per tumidos flatus ago, hanc diu durare non poſſe, certè ſcio, nullam ſpem ſalutis ſuperèſſe mihi video, niſi miſerator omnipotens præbeat, vt gubernaculum ſumma vi flectens antequam perream, littus apprehendam, qui in pelago vixerim, moriturus in portu. Huic opini-

oni

oni debeo quod opum magnæque potentia desiderio, quo multos non modo coætaneos meos, sed longeuos homines, & cōmunem viuendi modum supergressos, exæstuarē vidimus, nunquam arsisse me recolo. Quis enim furor est, omnem arātem in laboribus, & in paupertate traduce-re, vt inter tot curas coaceruandis diuitiis statim moriar? Sic itaque de his formidolosis rebus cogito, non vt longē distanti-bus, sed mox affuturis iamque presenti-bus. Nec dum de memoria mea excessit versiculus quidam, quē adhuc admodum iuuenis, inter multa quæ ad amicum scripsi, hæc in fine subiungens:

Loquimur dum talia, forsan,

Innumeris prope rata viis, in limine mors est.
 Quid si tunc dicere potui, quid modo dicam & experimento rerum, & atate pro-
 vectior? quicquid video, quicquid audio,
 quicquid sentio, quicquid cogito, ad hoc
 vnum refero, quòd si in hac cogitatione
 non fallor, adhæc quæstio illa superest,
 quid ergo me retinet? A. Humiles Deo
 gratias age, qui te tam salubribus habentis
 frenare, stimulisque tam pungentibus sol-
 licitare dignatur: vix enim possibile fuit,
 vt quem cogitatio mortis habet, tam quo-

C. iij.

tidiana tam præfens, hunc mors æterna cõ-
 tingat, sed quoniã deesse aliquid tibi fen-
 tis, nec immeritò, quid illud sit aperire tẽ-
 rabo, vt eo (si Deus fauerit) amoto, in co-
 gitationes tuas totus affuigēs, quo adhuc
 premeris, vetustũ feruitutis iugum possis
 excutere. F. Vtinam id tibi cõtingat effi-
 cere, & ego tanti muneris capax ioueniar.
 A. Iouenire si voles, neq; enim res impos-
 sibilis est, sed in actibus humanis duo ver-
 santur, quorum si deest alterum, præpedi-
 re constat effectum, voluntas igitur prestò
 fit, eaq; tam vehemens, vt meritò deside-
 rij vocabulum sortiarur. F. Ita fiet. A. Scis
 quid cogitationi tui officiat? F. Hoc est
 quod peto, hoc est quod tanto tempore
 desidero. A. Audi ergo, animam quidem
 tuam sic cœlitus benè institutam esse, non
 negauerim, sic ex contagione corporis
 huius, vbi circunseptã est, multum à pri-
 matua nobilitate sua degenerasse non du-
 bites, nec degenerasse duntaxat, sed longo
 iam tractu temporis obtorpuisse, factam
 velut propriæ originis ac superni condi-
 toris immemorem. Nempè passiones & ex
 corporea commixtione subortas, obliuio-
 nemq; naturæ nobilioris diuinitus vide-
 tur attingisse Virgilius, vbi ait:

Ingens

*Ingens est ollis vigor & caelestis origo,
Seminibus: quantum non noxia corpora tardant.
Terrentique hebetant artus, moribundaque
membra,*

*Hinc metuumt cupiuntque dolent gaudent:
que, nec auras,*

Respiciunt clausa tenebris & carcere ceco.
Discernis ne in verbis Poëticis quadriceps
illud monstrum naturæ hominum tam ad
uersum? F. Discerno clarissimè, quadripar-
titam animi passionem, quæ primum qui-
dem ex præsentis futurique temporis re-
spectu, in duas scinditur partes, rursus quæ
libet in duas alias, ex boni malique opini-
one subdividitur, ita quatuor velut fla-
tibus aduersis humanarum mentium trā-
quillitas perit. A. Ritè discernis, atque ve-
rificatum est in nobis illud Apostolicum:
Corpus quod corrumpitur, aggrauat ani-
mam, & deprimit terrena inhabitatio sen-
sum, multa cogitantem. Conglobantur si-
quidem species innumeræ & imagines re-
rum visibilibus, quæ corporeis introgressæ
sunt, cateruatim in animæ penetrabilibus
densantur, eamque nec ad ingentem, nec
tam multorum difformiū capacem præ-
grauant, atque confundunt, hinc pestis il-

la phantasmatum vestros discernens lace-
 ransque cogitatus, meditationibus clari-
 ficis, quibus ad vnum solum summumque
 limen ascenditur, iter obstruens varietate
 mortifera. F. Huius quidem pestis sæpè
 aliàs, cum in libro de Vera Religione (cui
 nihil constat esse repugnantius) præclaris-
 simè meministi, in quem librum nuper in-
 cidi, à Philosophorum & Poëtarū lectione
 digrediens, itaque cupidissimè perlegi,
 haud aliter, quàm qui videndi studio pere-
 grinatur à patria, vbi ignotum famosæ
 cuiuspiam vrbs limen ingreditur, noua
 captus dulcedine locorum, passimque sub-
 sistens obuia quæque circumspicit. A. At
 qui (licet aliter sonantibus verbis, sicut Ca-
 tholicæ veritatis Præceptorem decuit) re-
 peries libri illius magna, ex parte Philo-
 sophicam, præcipuèque Platonicam ac So-
 craticam fuisse doctrinam: & ne quid tibi
 subtraham, scito, me vt opus illud incipe-
 perem, vnum maximè, Ciceronis tui ver-
 bum induxisse, affuit Deus incæpto, vt ex
 paucis seminibus messis optima cõsurge-
 ret, sed ad propositum reuertamur. F. Vt
 Liber pater optime. Antè tamen vnum
 oro, ne mihi abscondas verbum id, quòd
 tam præclaro operi, vt ais, præbuit ma-
 teriam.

teriam. A. Cicero siquidem in quodam loco, iam tunc errores temporum perosus sic ait: Nihil animò videre poterant, ad oculos omnia referebant: Magni autem est ingenij reuocare mentem à sensibus, & cogitationem à consuetudine. Hæc ille, ego autem hoc velut fundamentum nactus, desuper illud, quod tibi placuisse dicis, opus extruxi. F. Teneo locum, in Tusculano est, te autem hic Ciceronis dicto, & illic & alibi in operibus tuis delectari solitum animaduerti, nec immeritò: est enim ex eorum genere, quibus cum veritate permixtus lepos ac maiestas, inest, tu verò tandem iam, vt videtur, ad propositū redi. A. Hæc tibi pestis nocuit, hæc te nisi prouideris, perditum ire festinat, siquidem phantasmatis suis obrutus, multisque & variis ac secum sine pace pugnantibus curis animus fragilis oppressus, cui primum occurrat quam nutriat, quam perimat, quam repellat examinare non potest, vigórque eius omnis ac tempus parca quod tribuit manus, ad tam multa nò sufficit, quod igitur euenire solet in Augusto multa serentibus, vt impediant se fara cōkursu, idem tibi contingit, vt in animo nimis occupato, nihil v-

tile radices agant, nihilque fructiferum
 coalescat, túque inops consilij, modò huc,
 modò illuc mira fluctuatione voluaris,
 nusquam integer, nusquam totus, hinc est
 quod quoties ad hãc cogitationem mor-
 tis, aliasque per quas iri posset ad vitam,
 generosus, si sinatur, animus accessit, inque
 altum naturali descendit acumine, stare ibi
 non valens, turba curarum variarum pel-
 lente refleat. Ex quò fit, vt tam salutarò
 propositum nimia mobilitate fatiscat, o-
 riturque illa intestina discordia, de qua
 multa iam diximus, illaque animè sibi ira-
 scentis anxietas, dũ horret sordes suas ipsa
 nec diluit, vias tortuosas agnoscit, nec
 deserit, impendensque periculum metuit,
 nec declinat. F. Heu mihi misero, nunc
 profundè manum in vulnus adegisti, illic
 dolor meus habitat, istic mortem metuo.

A. Benè habes, torpor abscessit: sed quoniã
 iam satis hodiernũ colloquiũ absque in-
 termissione prorulimus, reliquis si placet
 in diem proximum dilatis, nũc aliquanti-
 sper in silètio respiremus. F. Peropportu-
 na quidè languori meo quies & silentium.

DIALOGVS II.

AVG.

S Atisne feriati sumus? F. Vt libet quidè.

A. Quid

A Quid tibi nunc animi est, quantúmve fiducia? præbuit enim non leue salutis indicium, spes languentis. F Quid de me speré non habeo, spes mea Deus est. A. Sapienter, nunc ad rem redeo, multa te obsident, multa circumstrepunt, túq; ipse, quod adhuc, aut quàm validis hostibus circumfideris ignoras? Quod igitur euenire solet, condensam procul aciem cernenti, vt contemptus paucitatis hostiũ fallat, quò verò propius accesserit, quoq; districtius subiectæ oculis cohortes affluerint, perstringete oculos fulgore, metus crescat, & minus debito timuisse pœniteat, idem tibi euenturum reor, vbi ante oculos tuos hinc atque illinc prementia, teque circumfallantia mala coniecero, pudebit te minus doluisse, minusue metuisse quàm decuit, partiusque miraberis animum tam multis obsessum, per medios hostium cuneos erumpere nequiuisse. Videbis profectò, cogitatio illa salubris, ad quam tenitor attollere, quot aduersantibus cogitationibus victa sit. F. Perhorresco grauiter, quoniam si periculum meum magnum, semper agnouit, tuque illud tantum semper æstimationem meam esse ais, vt respectu eius quod timere de-

bui, nihil penè timuerim, quid iam spei reliquum est? A. Vltimorum malorum omnium desperatio est, ad quam nemo unquam nisi antè tempus accessit, idèq; hoc in primis scias velim, nihil esse desperandum. F. Sciebam, sed memoriam terror abstulerat. A. Nunc ad me oculos animumque conuerte, & vt familiarissimi tibi vatis verbo vtar :

*Aspice qui coeant populi quæ mania clausis
Ferru acuant portis, in se excidiuq;e tuoru.*
Vide quos tibi Mundus laqueos tendit, quot inanes species circûuolant, quot superuacua premunt cura. Primum quidem vt inde initiu faciam, vnde ab initio creaturarum omnium illi nobilissimi spiritus corruerunt, tibi que ne post illos corruas, summo perè prouidendum est: Quam multa sunt quæ animum tuum funestis alis extollunt & sub infatæ nobilitatis obtentu, toties ex parte fragilitatis immemorem fatigant, occupant, circunuo luunt, aliud cogitare non sinunt, superbientem fidentem que suis viribus, & vsque ad creatoris odium placentem sibi, quanquam grandia, æqualia tibi fingis esse, non in superbiam tamen, sed in humilitatem inducere debuissent memorantem, nullis tuis

MERI-

rueritis, illa tibi singularia contigisse: quid enim ne dicam aeterno, sed temporali domino obsequentiores fecerit subiectorum animos, quam in illo spectata liberalitas, nullis suorum meritis excitata? student enim benefactis subsequi, quam praeuenire debuerant. Nunc verò facillimè licebit quam pusilla sunt quibus superbis intelligere, fides ingenio, & librorum lectione multorum gloriaris eloquio, & forma morituri corporis delectaris, enim uerò sentis ingenium in quam multis te saepe destituat, quot sunt artium species, in quibus vilissimorum acumen hominum, æquare non poteris? minus dixi, animalia ignobilia & pusilla reperies, quorum opera nullo studio queas imitari. In nunc, & ingenio gloriare, lectio autem ista quid profuit? ex multis enim quæ legisti, quantum est quod inhæserit animo, quod radices ^{est} ^{um?}
 Excute pectus tuam acriter, inuenies cuncta quæ nosti, si ad ignorata referantur, eam proportionem obtinere, quam colatus Oceano, riuulus aestiuis siccandis ardoribus, quanquam vel multa nosse quid releuat? si cum cœli terræque ambitum, si cum maris spatium & astrorum cur-

fus, herbarumque virtutes ac lapidum &
 naturæ secreta didiceritis, vobis estis in-
 cogniti, si cum rectam virtutis arduæ se-
 mitam Scripturis ducibus agnoueritis,
 obliquo calle transuersos agit furor, si cū
 omnis æui clarorum hominum gesta me-
 mineritis, quid vos quotidie agitis, nō cu-
 ratis? de Eloquio quid dicam, nisi quod tu
 ipse, fateberis, sæpè te quidem eius fiducia
 fuisse delusum? quid autē attinet audien-
 tes forsitan approbasse quæ diceres, si te iu-
 dice damnabantur? quamuis enim audien-
 tium plausus non sperendus eloquentiæ
 fructus esse videatur, si tamen ipsius Ora-
 toris plausus interior desit, quantulū vo-
 luptatis præstare potest strepitus ille vul-
 garis? quomodo autem alios loquendo
 mulcebis, nisi te primum ipse permulse-
 rit? Idcirco sanè nonnunquam sperata e-
 loquii gloria frustratur, cum fructu cog-
 nosceres argumento, quam ventosa inep-
 tia superbit. Quid enim quæso pueri-
 lius, immò verò quid insanius, quā in tan-
 ta rerū omnium incuria, tantæque segnitie
 verborum studio tempus impendere, &
 lippis oculis nunquam sua probra cernen-
 tem, tantam voluptatem ex sermone per-
 cipere, quarundam auicularum, philome-
 garum

narum in morem, quas aiunt vsque in perniciem proprij cantus dulcedine delectari & hoc quidem tibi sæpè contingit, in rebus quotidianis & vulgaribus, quo magis erubesceres, quas tuo inferiores arbitrabaris eloquio, eas te verbis æquare nequiuisse: quàm multa sunt autem in rerum natura, quibus nominandis propriæ voces desunt: quàm multa præterea, quæ quanquam suis vocabulis discernantur, tamen ad eorum dignitatem verbis amplectendam, ante vllam experientiã, sentis eloquentiam non peruenire mortaliũ: quoties ergo te quærentem audiui? quoties tacitum indignantemque conspexi, quod quæ clarissima cognitũque facilissima esset, animo cogitanti, ea nec lingua nec calamus sufficienter exprimeret? quæ est igitur ista eloquentia tam angusta, tam fragilis, quæ nec cuncta complectitur, & quæ si fuerit complexa non stringit? Græci vobis, vos vicissim Græcis verborum penuriam soletis obiicere: Seneca quidẽ illos verbis ditiores æstimat, at Marcus Tullius in præordio operis quod de bonorum & Malorum finibus edidit: Ego, inquit, mirari non queo, vnde hoc si tam insolens domesticarum rerum

fastidium, non est omnino hic dicendi locus, sed ita sentio & sæpè differui, Latinâ linguam non modo inopem, vt vulgò putarent, sed locupletiorè etiam esse quàm Græcam, & idem cum sæpè aliàs, tum in Tusculano suo, disputans exclamauit: O verborum inops, quibus abūdare te, semper putas Græcia. Dixit hæc vir ille fidentissimè, vt qui se Latinæ eloquentiæ Principem sciret, audirètque de huius rei gloria, iam tunc bellum Græciæ mouere, iuxta id quod ab eodè Seneca, Græci sermonis miratori in declamationibus scriptū est. Quicquid, inquit, habet Romana facundia, quod insolenti Græciæ aut opponat aut præferat, circa Ciceronem effluit: magna laus, sed sine vlla dubitatione vtilissima. Est ergo vt vides de eloquentiæ Principatu, non tantum inter vos & Græcos, sed inter nostrorū etiam doctissimos magna contentio, inque his castris est qui illis fauceat, sicut in illis forsità qui nobis, quod de Plutarcho illustri Philosopho quidam referunt: denique Seneca noster, & si Ciceroni deferat, vt dixi coactus maioris tamen præulcis eloqui, in reliquis tamen Græciæ palmam deserit. Ciceroni contrarium videtur. Si verò meum his de rebus

rebus iudicium expectas, vtrumque veridicum pronuncio, & qui Græciam, & qui Italiam verborum dixit inopem. Quod si de his duabus tam famosis Regionibus rectè dicitur, quid possunt sperare aliæ? quantum tibi præterea, in hac re, fidendum viribus tuis sit, vbi toti prouinciæ, cuius perexigua portiuncula es, hanc sermonis vides esse penuriam, tecum ipse considera, pudebit tantum temporis consumpsisse, in eam rem, quam & assequi impossibile, & affectum esse vanissimum. Vt verò iam hinc ad alia pertractanda transgrediar, Corporis huius bonis extolleris? nec quare circumsistent deinde pericula cernis? quid autem tuo tibi placet in corpore; roburne an valetudo prosperior? nihil imbecillius, fatigatio ex leuibus causis obrepens, & insultus morborum varij, & vermiculorum morsus seu leuissimus afflatus, atque huius generis multa confirmant. an formæ forsitan fulgore deciperis, & proprii vultus colorem, seu lineamenta conspiciens, habes cui inhiēs, quod mireris, quod mulceat, quod delectet? Neque te Narcissi terruit fabula, nec quid esses in terroris vilis consideratio corporeæ foeditatis admonuit, exterioris cutis contem-

tus aspectu, oculósq; métiſ; vltra non por-
 rigis. Atqui huius quoque caducum fore
 præcipitemq; floſculú, & ſi alia quæ innum-
 merabilia ſunt arguméta ceſſarent, ipſe ti-
 bi ætatiſ; inquietus curſus, per ſingulos a-
 liquiſ; decerpens dieſ; luce clariuſ; oſtende-
 re debuiffet. Et ſi fortè, quod dicere nõ au-
 debiſ; aduerſus ætatè & morboſ; cæteráq;
 formã corporiſ; altercantia, tibi ipſe vide-
 riſ; indomitus, at illiuſ; ſaltem cuncta ſub-
 ruentiſ; extremi non decuit obliuiſ;ci, fixúq;
 álta ſub mente geri debuit illud Satyricú:

mors ſola ſateatur,

Quantula ſunt hominum corpuſcula,
 Hæc ni fallor ſunt, quæ te ſuperbiſ; flatibus
 elatum, humilitatem cõditioniſ; tuæ con-
 ſiderare prohibèt mortíſ;q; reminiſ;ci, ſunt
 & alia quæ iam hinc exequi fert animuſ;. F.
 Subſiſte paululum quælo, ne tâta mole re-
 rum obrutus, nequeam reſpõſuruſ; ſurge-
 re. A. Dic age, ſubſiſtam libens. F. In ad-
 mirationè me non modicam coëgiſti, mul-
 ta mihi obiciens, quæ nunquam in animú
 meum deſcendiſſe ſum cõſciuſ;. Me ne cõ-
 fiſ;um aiſ; ingenioſ; at profectò, nullum in-
 genioli mei ſignú eſt, niſi hoc vnum, nullã
 me in eo poſuiſ; ſe ſiduciam, ego ne librórú
 ex lectione ſuperbior ſiam, quæ mihi ſi-
 cut

CONT. MVNDI. Dial. II. 31

ebt scientiæ modicum inuexit, sic curarū
 materiam multarum. An linguæ gloriam,
 sectar⁹ dicor, qui vt tu ipse memorasti, ni-
 hil magis indignor, quàm conceptibus il-
 lam meis non posse sufficere, nisi tentandi
 propositum tibi sit, scis me paruitatis meæ
 mihi cōscium semper fuisse, & si quid for-
 tē mihi visus sum, potuit hoc interdū alie-
 næ ruditatis cōsideratione contingere. Eō
 enim (quod sæpè dicere soleo) peruentū
 est, vt iuxta vulgatum Ciceronis dictum,
 potius aliorū imbecillitate, quàm nostra
 virtute valeamus. Quid autem, & si abun-
 dē contigissent ista quæ narras, quid mihi
 tam magnificum contulissent, vt hinc su-
 perbiēdum foret? non sum tam mei ipsius
 inmemor, neq; tam leuis, vt his meam au-
 rem agitādam præbeam. Quātulum enim
 vel ingenium vel scientia vel eloquentia
 profuerit, nullum lacerātibus animū mor-
 bis afferens remedium? quam rem in Epi-
 stola quadam me diligētius questum fuis-
 se cōmemini. Iam quod de corporeis bo-
 nis quasi serio dixisti, penē in risum exci-
 tauit. Me ne in hoc mortali & caduco cor-
 puscule, spem posuisse, quotidianas eius
 ruinas sentientem? Deus meliora: fuit hæc
 puerō fateor cura peccendi capitis, vultus

D. ij.

ornandi, verū hoc cum primis annis simul
 euauit, réq; ipsa nunc experior, illud Do-
 mitiani Principis, qui in Epistola ad ami-
 cam de se ipso scribens, quærensq; corpo-
 reæ pulchritudinis prærapidam fugam:
 Scias, inquit, nil gratius decore, nil bre-
 uius. A. Copiosè possem aduersus ista dis-
 ferere, malo tamen tibi conscientia tua,
 quàm sermo meus incutiat pudorem, non
 agam pertinaciter, neq; tormētis verbum
 extorquebo, quod generosi solent vltores,
 simplici negotiatione contētus precabor,
 vt pro posse ac omni studio declines, quod
 hætenus te non admisisse contendis. Si
 quando autem vultus tui species tentare
 animum forè cœperit, occurrat, qualia
 mox eadem futura sint membra, quæ nunc
 placēt, quàm fœda, quàm tristia, quàm tibi
 ipsi si reuidere posses horrenda, tecumque
 hoc interPhilosophicum illud frequenter
 ingemina: Ad maiora sum genitus, quàm
 vt sim mancipium corporis mei. Profectò
 enim summa insania est hominū, sese ne-
 gligentium, eorpori autem in quibus ha-
 bitant, membra gemētium. Si quis in car-
 cerem tenebrosū atque humētētem olen-
 temque pestiferè, ad breue tempus incur-
 sus sit, nonnè si non desipiat, intactum se,
 quan-

quantum possibile fuerit ab omni parietū
& soli contagione seruabit, & iam egres-
surus, intētis auribus liberatoris sui expe-
ctabit aduentum? quod si his curis abie-
ctis, cœnōq; & horrore carceris delibutus
exire metuat, ac pingēdis ornandisq; cir-
ca se mœnibus, omnem curam studio-
sus impendat, loci stillātis naturam frustra
superare meditans, nunquid non meritō
insanus videatur & miser? nemp̄e vos car-
cerem vestrum & nōstis & amatis: Ah mi-
seri, & mox vel educendi, certē vel extra-
hendi hæretis, in eo exornando solliciti,
quem odisse decuerat: Sicut tu ipse in A-
phrica tua Scipionis illius magni Patrē lo-
quentem induxisti:

*Odimus laqueos, & vincula nota timemus:
Libertatis onus, quod nunc sumus, illud a-
mamus.*

Præclarè quidem, modò quod alios dicere
facis, ipse tibi dices: Vnum verbum quod
ex omni sermone tuo tibi fortassis humil-
limum, mihi autem arrogantissimum vi-
detur, dissimulare non valeo. F. Doleo si
superbè aliquid dixi: at si factorum dicto-
rumve moderator est animus, nihil me ar-
rogāter dixisse, ipse mihi testis est. A. Mul-
tò quidem importunius superbiae genus

D. iij.

est, alios deprimere, quàm seipsum debito magis attollere, longèque maluissim, cæteros magnificares, te quoque cæteris anteferres, quàm calcatis omnibus, ex alieno contemptu, superbissimè tibi clypeû humilitatis assumeres. F. Vt voles accipe, ego nec mihi nec aliis multû tribuo, piger referre, qd de maiore parte hominû sentiã expertus. A. Seipsum spernere tutissimum est, alios verò periculosissimum atque vanissimum, sed progrediamur ad reliqua. Scis quid te aliud auertit? F. Quicquid libuerit dico, modò ne accuses inuidiã. A. Vtinam non tibi magis superbia quàm inuidiã nocuisset: hoc enim crimine me iudice, liber es, sed alia quædã dicturus sum. F. Nulla me deinceps accusatione turbaueris, dic ingenuè, quid est quod me transuersum agit? A. Rerum temporalium appetitus. F. Apage obsecro, nihil vñquam absurdus audiui. A. Repentè turbatus, & propriæ promissionis oblitus es: iam inuidiã mentio nulla est. F. Ast avaritiã; à quo crimine nescio an remotior quicquid sit. A. Multû te iustificas, sed mihi crede, non es ab hac peste, vt tibi videris, alienus. F. Egonè ab avaritiã labe immunis sum? A. Nè ab ambitione quidem. F. Age iam vrge,

CONT. MVNDI. LIB. II. 78

ge, ingemina, accusatoris officium imple,
quid iam noui vulneris infligere velis ex-
pecto? A. Propterea quidem veritatis testi-
monium, accusationem & vulnus appella-
sti: verum est enim illud Satyricum:

Accusator erit qui verum dixerit.

Nec minus & Comicum id:

Obsequium amicos, veritas odium parit.

Sed dic oro, quorsum hæc sollicitudines &
edentes animum curæ? quid necesse erat
in tam breuibus vitæ spatiis tam longas
spes ordiri? vitæ summa breuis, spem nos
verat inchoare longam: legis semper ista
sed negligis. Respōdebis, vt arbitror, ami-
corum te charitate cōpelli, & pulchrū er-
rori nomen inuenies. Atqui demētia quā-
ta est, vt alteri sis amicus, tibi ipsi bellum
& inimicitias indicere? F. Non sum tam
illiberalis & inhumanus, vt non me cōtin-
gat amicorū cura, eorum præsertim, quos
virtus mihi vel meritum conciliat: sunt
enim quos suspiciam, quos venerer, quos
amem, quos uē miserear amicos. Ex aduer-
sō autē nec aded liberalis sum, vt propter
amicos me perditum eam, at quoad vix-
erim, pro victu quōtidianō præparare ali-
quid mens optat, atque hoc in studio (vt
quoniā Horatij iaculis me petis, Horatia-

D. iij.

56 FR. PETRARCH. DE
nus clypeus me regat)

Sit bona librorū, & prouisa frugis in annis

Copia, neu fluitem dubiæ spe pēdulus horæ.

Et quia propositū est mihi, vt ait idem, nec
turpem senectam degere, nec cythara ca-
rentem: Et quia multum vereor vitæ pro-
lixioris insidias, longè in vtrūq; mihi ipse
prouideo, & Musarum studiis, rei familia-
ris curas intersero, verum id ago tam seg-
niter, vt euidenter appareat, me coactū ad
ista descendere. A. Intellego quàm altè in
cor tuū ista penetrarint, quibus excusatio
quæreretur amētia. Cur autem non æquè
Saryricum illud precor Diis inhæsit:

Sed quò diuitias hic per tormenta coactas,

*Cum furor haud dubius, cum sit manifesta
phrenesis.*

Vt locuples moriaris, egenti viuere fato?

Credo, quia præclarius æstimas purpureis
stratis obitū mori, sepulchro iacere mar-
moreo, linquere successoribus de opulen-
tia hæreditate certamen, illasque idèd, qui-
bus ista parantur diuitias cōcupiscitis. Su-
peruacuis labor, & si mihi credis, insanus.
Iam si ad cōmunem hominum respicis na-
turam, nosti eam paucis esse cōtentam: sin
ad propriam cogitando reflecteris, vix na-
tus est, cui pauciora sufficerent, nisi publi-

CUG

tus error obstreperet. At populares mores
vel ad ipsius fortè qui loquebatur animū
respexit Poëta dum diceret:

Victum infelicem tellus, lapidosaque corna

Dantrami, & vultus pascunt radicibus herba.

Tibi contra fatearis oportet, nihil tali vi-
ctu dulcius nilq; suavius, si tuis & non in-
sanientis vulgi legibus viuas. Quid ergo
te crucias, si ad naturam tuam te metieris?
iam pridem diues eras, sed ad populi plau-
sum diues esse, nunquā poteris, semper ali-
quid restabit, quod sequens per cupidita-
tum abrupta rapiaris. Meministi quanta
cum voluptate reposto quondam rure va-
gabaris, & nunc herbosis pratorum choris
accubans, murmur aquæ luctantis haurie-
bas, nunc apertis collibus residens, sub-
iectam planitiem libero metiebaris intui-
tu, nunc in apricæ vallis vmbaculo, dulci
sopore correptus, optato silentio fruebaris,
nunquam ociosus mēte, aliquid altum
semper agitans, & solis Musis comitātibus,
nusquā solus deniq; Virgiliani senis exem-
plo:

*Qui Regū aquabat opes animo serāque re-
uertens.*

*Nocte domū dapibus mēsas onerabat in em-
ptis.*

Sub Occasum solis, angustam domum re-
 petens, & tuis contentus bonis, nunquid
 non tibi omnium mortalium longè di-
 tissimus & planè fœlicissimus videbaris?
 F. Heu mihi, nunc credo atque illius tem-
 poris commemoratione suspiro. A. Quid
 suspiras, aut quis tibi demens temporum
 præbuit materiam? nempe animus ipse
 tuus, quem puduit tam diu naturæ suæ le-
 gibus parère, quique frenum non fregisse
 credit seruitutis, is modò te raptat violentus,
 & nisi habenas contrahas præcipita-
 turus ad mortem, ex quo primum ceppi-
 sti, ramorum tuorum baccas fastidire a-
 miculusque simplicior: & agrestium homi-
 num sorduit conuictus. In medios urbium
 tumultus, vrgente cupiditate relapsus es
 vbi quàm latè quanque tranquillè degas,
 frontis tuæ habitus & verba testatur, quid
 enim miseriarum non vidisti, pertinacis-
 simus aduersus infœliciter experta, & ad-
 huc hæsitas? peccatorum forsan illigatus
 nexibus, ac patiente Deo, vt vbi sub alie-
 na ferula pueritiam exegisti, ibidem tui
 iuris effectus miserabilem conteras sen-
 ctutem? Certè ego præsens aderam, cum
 adhuc adolescentulum te, nulla cupidi-
 tas, nulla prorsus tangebatur ambitio, cum
 curus-

cuiusdam magni futuri viri specimen præ-
 ferebas: nunc mutatis moribus, infelix,
 quò magis ad terminum appropinquo,
 eò viatici reliquum conquiris & atten-
 tius: quid superest igitur, nisi vt in die mor-
 tis (quæ fortè iam iuxta est: & profectò
 procul esse non potest) aurum sitiens, ca-
 lendario semiuuius incumbas? siquidem
 quod per dies singulos crescit, suprema
 die necesse est ad summum & augeri, & ad
 vetitum prouenire incrementum. F. Se-
 necturis pauperiem ante prospiciens, si fa-
 tigatæ ætati adiumenta conquiris, quid
 hic tam reprehensibile est? A. O rudi-
 culas curas, insanamque negligentiam, id
 anxie cogitare, quo vel nunquam forte
 perueniturus certè, vel vbi breuissimo tem-
 pore permansurus sis, illius autem obli-
 uisci, quò & peruenire necessarium sit, &
 irremeabile peruenisse: sed ille mos ve-
 ster execrandus, transitoria curatis, æter-
 na negligitis, in eo quidem quod de seni-
 li paupertate clypeum quæris, errori in-
 hæsit, credo tibi Virgilianum illum:

Atque inopis metuens formica senectæ.

Itaque illam tibi vitæ magistram delegi-
 sti, excusabilior, dicente Satyrnico:
frigusque famemque,

Formica tandem quidam exauere magistra.

Ac si non tutus in formicæ magisterium abiisti, reperies nihil miserius, nihil amentius quàm semper pauperiem pati, nequãdo patiaris. F. Quid ergo? pauperiem ne suades? optarem quidem minimè, tolerare summoperè, si sic res humanas miscens fortuna coegerit. A. Mediocritatem sanè in omni statu expetendã censeo, non igitur ad illorũ statuta te reuoco, qui aiunt: Satis est vitæ hominũ panis & aqua, nemo adhuc pauper est, intra quæ quisq; desiderium suum claudit, cũ ipso loue de felicitate cõtendet, nec mediũ vitæ hominum, fluuium Cereremque constituo: sunt enim vt magnificæ, sic auribus hominũ importunæ pridem odiosæ sententiæ: itaque infirmitati tuæ morè gerã, exinanire naturã nõ docco sed frẽnare. Sufficiebant tua quidẽ v. sibus necessariis, si tu ipse tibi, sufficiffes, nunc autẽ ipse quam pateris indigentia peperisti. Cumulationem enim opum, necessitatem ac sollicitudinem cumulare, iam toties disputatum est, vt amplioribus iam non egeat argumentis, mirus error & miseranda cæcitas, præclarissimæ naturæ ac cœlestis originis humanum animum

nimum cœlestibus neglectis, metallis inhiare terrestribus. Cogita, quæso acriter, atque oculos mentis intende, ne eos circumradiantis auri fulgor impediatur, quoties vncis auaritiæ tractus, ab altissimis curis adhæc inferiora diuerteris, nonne de cœlo in terras præcipitem corruisse remotisque sideribus in profundissimam voraginem demersum te esse cognoscis? F. Cognosco equidem, & dici non posser, quam grauitur præcipitatus allidor. A. Quid ergo toties expertus non metuis, & cum fueris erectus, ad superna nõ tenacius pedem figis? F. Nitor quippè, sed quoniã humanæ conditionis concurritur necessitas, inuitus auellor: nec enim sine causa veteres Poetas, geminum Parnassi collem duobus Diis dedicasse suspicor, sed vt ab Apolline (quem Deum ingenij vocant) interdum animi præsidium, à Baccho autem rerum externarum sufficientiam implorarent: in quam sententiã me non modo rerum experientia magistra, sed crebra etiam doctissimorum hominum inclinavit auctoritas, quos tibi quidem inculcare non attinet: Ita quamuis turba Deorum ridiculosa sit, hæc tamen vatium opinio, haud prorsus insensata est, quam ego si ad

vnum retulerim Deum, à quo omnis oportuna subuētio, nū me delirare quidem arbitror, nisi tibi aliter videatur? A. Ego ita esse non nego, sed quia tempus tam iniquè partiaris indignor: vniuersam enim ætatem tam honestis olim curis destinaueras, siquid in aliis coactus expenderes, id tempus perditum indicabas: nunc verò tantum honestati tribuis, quantum tibi reliquum fecit auaritiæ studium, quis non ad ætatē prouectiorem peruenisse cupiat, quæ sic consilia hominum alternat? sed quis erit finis, aut quis modus? præfige tibi metā, ad quā dū peruenis subsistas, & aliquādo respices: scis illud humano ore prolatū oraculi vim habere:

Semper auarus eget, certum voto pete finem.

Quis autem cupiditatibus tuis erit finis? F. Nec egere, nec abundare, nec præesse, nec subesse aliis, finis est meus. A. Humanitatem exuas oportet & Deus fias, ut tibi non egere contingat, an ignoras, ex cunctis animalibus, egentissimū esse hominem? F. Audieram sæpissimè, sed integrare memoriā velim. A. Aspice nudum & informē, inter vagitus & lachrymas nascen-

fcentem, exiguu lacte soladum, tremulum
 atque reptantem opis indigum aliena,
 quem muta pascunt animantia & vestiunt,
 caduci animi, inquieti, morbis obsessum
 variis, subiectum passionibus innumeris,
 consilij inopem, alterna læritia & tristitia
 fluctuantem, impotentemque arbitrij, ap-
 petitus cohibere nescium, quid quantum-
 ue sibi expediat, quis cibo potuique modus
 ignorantem, cui alimenta corporis ceteris
 animantibus in aperto posita, multo labo-
 re conquirenda sunt, quem somnus inflat,
 cibus distendit, potus præcipitat, vigiliae
 extenuant, fames contrahit, sitis arefacit,
 audum timidumque, fastidientem posses-
 sa, perdita deplorantem, & presentibus si-
 mul & præteritis & futuris anxium, super-
 bientem inter miseras suas, & fragilitatis
 sibi conscium, vilissimis vermibus impa-
 rem, vitæ breuis, ætatis ambigua, fati in-
 evitabilis, ac mille generibus mortis expo-
 situm. F. Coaceruasti miseras infinitas, &
 egestates, vt penè iam hominè natum pœ-
 nitent. A. In hac tanta hominum imbecil-
 litate tantaque penuria, tu tibi copiam au-
 spicaris ac potentiam, quæ nullis Cæsari-
 bus, nullisque vnquam Regibus perfecta
 cõtingit. F. Quis nam his vocabulis vsus

est? quis seu copiam seu potentiam nominavit? A. At quæ maior copia quam non egere? quæ maior potentia quam non subesse? profectò enim Reges Dominiq̃ue terrarum, quos opulentissimos reor, innumerabilibus rebus egent, ipsi quoque Duces exercituum, quibus præesse videntur, subsunt, & ab armatis legionibus obsessi, per quas metuuntur, vicissim metuant oportet. Desine iam impossibilia sperare, & humana sorte contentus, abundare & egere, præesse & subesse condiscas, non his moribus degens, fortunæ iugum, quo colla Regum premuntur excutias, quod tamen demum excidisse tibi noueris, cum calcatis passionibus humanis, totus sub virtutis Imperium accesseris, liber illic futurus, nulla egens re, nulli subiectus hominum, denique Rex & verè potens absolutèque fœlix. F. Iam piger incepti, cupiòque nihil cupere, sed consuetudine ravior peruersa, sentiòque inexpectum quoddam in præcordiis meis semper. A. Hoc est vt ad propositum spectet oratio, hoc est quod te à cognitione mortis auertit, dum terrenis sollicitudinibus implicitus, oculos ad altiora

non erigis, quas quidē velut pestíferas animo-
 rorū sarcinas, si quid mihi credis abiicies,
 nec abiicisse labor magnus fuerit, dum-
 modò te ad naturā tuam composueris, eiūq;
 potius quā vulgi feriis, te vehēdum re-
 gendumq; commiseris. F. Fiet id quidem
 me volente, sed quod de Ambitione loqui
 cōperas, iam pridem audire desidero. A.
 Quid à me expetis quod tibi ipse præstare
 potes? peccatus tuum examina, reperies in-
 ter pestes cæteras non minimum ambitio-
 num locum. F. Nihil ergo mihi profuit
 vires fugisse, dum licuit populosque & a-
 ctus publicos despexisse, sylvarum recess-
 sus & silentia rura secutum, odium vento-
 sis honoribus indixisse, adhuc ambitionis
 insimulor. A. Multa linquitis mortales,
 non quia contempnitis, sed quia desperatis
 posse consequi: excitant enim se alternis
 stimulis spes & desiderium, vsque ad eò, vt
 altero frigescente, tepescat alterum & re-
 talente referueat. F. Quid oro me sperare
 prohibeat, ad eò ne cunctæ bonæ artes de-
 erant? A. De bonis artibus fiteo, at illæ de-
 erant profectò, quibus hodie præsertim ad
 altos gradus ascenditur, ambiendi scilicet
 magnorum limina, blandiendi, fallendi,
 promittendi, mentiendi, simulandi, dis-

mulandi que, graua & indigna quaelibet
 patiendi, harum & similibum egenus artiũ,
 nec naturam vinci posse ratus, ad alia stu-
 dia transiisti, cautè quidem & prudenter:
 quid est enim aliud, vt ait Cicero, giantiũ
 more pugnare cum Diis, nisi naturæ re-
 pugnare? F. Valeant magni honores, si his
 artibus acquiruntur. A. Benè ais, non ta-
 men prorsus in auribus meis tuam inno-
 centiam comprobasti: neque enim hono-
 res te non optasse concludis, tametsi qua-
 rendi molestiam perhorrescas, sicut nec
 Romam vidisse contempsit, quisquis via-
 rum labore perterritus, pedem retulit ab
 incæpto: adde quòd nec pedem retulisti, vt
 tibi ipse persuades, mihiq; persuadere ni-
 teris, neu te, vt aiunt, digito cõtexeris, quic-
 quid cogitas, quicquid agis ante oculos
 meos est, & quod fuga vrbium syluarum-
 que cupidine gloriaris, non excusatione,
 sed culpæ imitatione arguit. Multis nam-
 que viis, ad vnum terminum peruenitur, &
 tu mihi crede, licet calcãtam vulgò dese-
 rueris viam, tamen ad eandem quam spre-
 uisse te dicis ambitione, obliquo calle cõ-
 tendis, ad quam ocium, solitudo, incurio-
 sitas tantarum rerum humanarũ, atq; ista
 tua te producit studia, quorum vsq; nunc
 finis

finis est gloria. F. Ad angulum vrges me,
vnde possem licet subter fugere, quia ta-
men tempus breue est, & in multa dispa-
tiendum, si libet progrediamur ad reliqua.

A. Sequere igitur ad præcedentem, gulæ
nulla sit mētio, cuius studio nullatenus te-
neris, nisi voluptati fauens, non nunquam
amicorum blandior conuictus obreperet.
Veruntamen nihil hinc metuo, quoties e-
nim vrbibus erepturus suum recuperauit
incolam, omnes repente diffugiunt insidig
taliū voluptatum, quibus amotis, ita te
viuentē, fatear, animaduerti, vt & proprios
& cōmunes amicos supergressa sobrietate
ac modestia delectarer. Iram quoque præ-
teruehor, qua & si sæpè iusto magis exar-
deas, cōfestim tamen naturæ bonitate mi-
tigabilis compescere motus animi soles,
memor Horatiani consilij:

*Ira furor breuis est, animum rege, qui nisi
pares,*

Imperat, hūc vinculis, hūc tu cōpescē catenis.
F. Aliquantulum mihi fateor & Poëticū
hoc, & plurima huius generis Philosopho-
rum consilia profuerunt, atque in primis
tui breuis recordatio: quæ enim rabies
est, pauculos dies quos inter homines agi-
mus, in hominum odium perniciemq; cō-

E. ij.

sumere? aderit ecce dies vltima: Quæ has
flâmas in pectorib. humanis extinguat, &
finem positura odii, & si inimico n. l. mor-
te grauius optamus, iniquissimi voti com-
potes factura. Itaque quid se, quid alios
præcipitare iuuat? quid opportunas partes
breuissimi temporis amittere? & vel præ-
sentibus honestis gaudiis, vel futuræ vitæ
consiliis deputatos dies, vix sufferturos ad
singula, summa licet enim parsimonia dis-
pensatis, auferre necessariis ac propriis
vñibus, inque alienam pariter & nostram
tristitiam mortemque convertere: verum
hæc mihi meditatio, eousque profuit, vt
impulsus non totus ruerẽ, & si corruissem,
mox exurgerem, ne vllis autem iracundiæ
flatibus agitarer, nullum mihi hæctenus
studium præstare quiuit. A. At quia nullũ
ex huius te flatibus, aut tibi aut alteri ve-
reor naufragium, facillè patiar, vt si Stoico-
rum promissa non attingis, qui morbos
animorum radicibus se vulsuros spondent,
sis in hac re Peripateticorum mitigatione
contentus: his igitur in præsens ommissis, ad
periculosiora, & tibi multò diligentius
prouidenda festino. F. Deus bone, quid
adhuc periculosius restat. A. Quantis lu-
xuriæ flammis incenderis. F. Tantis equi-
dca

dem interdum, vt grauitèr doceam, quòd non insensibilis natus sum, immobile factum aliquod esse maluerim, quàm tam multis corporis mei moribus turbari.

A. Habes igitur, quod te vel maxime ab omni diuinorum cogitatione dimoueat. Quid enim aliud cœlestis doctrina Platonis admonet, nisi animum à libidinibus corporis arcendum, & eradenda phantasmata, vt ad prouidenda Diuinitatis arcana, cui propriæ mortalitatis annexa cogitatio est, purus expeditusque consurgat: Scis quid loquar, & hæc ex Platonis libris tibi familiariter nota sunt, quibus audissimè nuper incubuisse diceris. F. Incubueram forte alacri spe, magnoque desiderio, sed peregrinæ linguæ nouitas, & festinata præceptoris absentia, præciderunt propositum meum: cæterum ista quàm memoras disciplina, & ex scripturis tuis, & ex aliorum Platoniorum relatione nouissima est. A. Haud refert, quo verum monstrante didiceris, quamuis multum sæpè possit auctoritas. F. Apud me præsertim, hominis illius, de quo altè mihi quidem insedit illud Ciceronis in Tusculano: Plato, inquit, Et si rationem nullam afferret (vide quid homini tribuo) ipsa auctoritate me frange-

ret, mihi autem sæpè diuinum illud ingenium cogitanti, iniuriosum videretur, si cum Duce[m] suum Analogistam facit Pythagoreum, vulgus reddendę rationi foret obnoxius Plato. Sed ne à proposito longius eam, Platonis hanc sententiam mihi pridem adeò & auctoritas, & ratio & experientia commendauit, vt nil verius, nilque sanctius dici posse non dubitem. Ita enim interdum Deo manum porrigente surrexi, vt incredibili quadam & immensa cum dulcedine, quid mihi tunc prodesset, quidue antea nocuisset agnoscerem, & nunc meo pōdere in antiquas miseras relapsus, quid me iterum perdiderit, cum amarissimo gustu mentis experior. Quòd idcirco retuli, ne fortè mireris, huius me Platonici dogmatis experientiã profiteri.

A. Non miror equidem, laboribus enim tuis interfui, & cadentem & resurgentem vidi, & nunc prostratū misertus opem ferre disposui. F. Gratias ago tam misericordis affectus, quid autē operis superest humanæ. A. Nihil, at diuinę plurimum, continens equidem, nisi cui Deus dedit esse nō potest. Ab eo igitur munus hoc, & in primis humiliter, & sæpè cum lachrymis postulandum est: solet ille quæ ritè pōscitur,

non negare. F. Feci tam sapè, vt penè iam sibi molestus esse vereor. A. At non satis humiliter, non satis sobriè, semper aliquid loci vèturis cupiditatibus reseruasti, semper in longum preces extendisti. Expertus loquor hic, & mihi contigit: dicebam: Da mihi castitatè, sed noli modo, differ paululum, statim veniet tempus, virentior adhuc ætas, suis eat semitis, suis vtatur legibus, turpius ad iuuenilia ista rediretur: tunc igitur abeūdum erit, cum & minus ad hoc habilis decursu temporis factus fuero, & satietas voluptatū merum regressionis abstulerit. Hæc dicens, aliud te velle precari, aliud non intelligis. F. Quo nam modo. A. Quia qui in diem poscit, in præsens negligit. F. Ego in præsens sepe cum lachrymis poposci, sperans simul & illud euenturum, vt effractis cupiditatū laqueis, & calcatis vitæ miseris saluus euaderem, & velut aliquem salutarem portū, ex tam multis curarum iauilium tempestatibus enatarem: at quoties postea inter eosdè scopulos naufragium passus sum, quotiesque si destituor passurus intelligis. A. Crede mihi, aliquid semper defuit orāti, alioquin vel annuisset largitor ille supremus, vel quod Paulo fecit Apostolo, ad perfectio-

E. iij.

FR. PETRARCH. DE

nem virtutis & infirmitatis, experientiam denegasset. F. Credo ita esse, precabor tamen assidue, nec fatigabor, nec erubescam, nec desperabo, si forte miseratus omnipotens labores meos, aurem precibus quotidianis accommodet, & quibus si iuxta fuissent gratiam, non negasset, idem ipse iustificet. A. Consultè, tamen tu enitere & (quod prostrati solent) in cubitū erectus, ingruentia mala circūspice, ne ad repentinum cuiuslibet modis incursum, iacentia membra distillant, nec segnius interim opem attollere valentis implora, aderit ille tunc forsitan cum abesse credideris, vnum semper ante oculos habeto, Platonis superiorem illam, haud spernendam sententiā: Ab agnitione Deitatis, nil magis quā appetitus carnales, & inflammatam obstare libidinē. Hanc igitur doctrinā assidue tecum versa, hæc nostri consilij summa est. F. Ut intelligas me hanc adamasse sententiam, non modò in atriis suis sedentem, sed peregrinis etiam memoribus latitatem, avidissimè complexus sum: at locum animo mutavi, vbi illa oculis meis occurrat. A. Quid dicere velis expecto. F. Scis Virgilium, virum fortem, per quot pericula, in illa suprema & horrenda

renda Troiani excidij nocte circumduxit.
A. Scio enim quid Scholis omnibus vulgati-
tius, ipsum quoque casus suos enarrantem
facit:

*Quis cladē illius noſtis, quis funera fando
Explicet? aut poſſit lachrymis equare la-
bores.*

*Vrbs antiqua ruit multos dominata per
annos*

*Plurima p̄r̄q; vias ſternūtur inertia paſſim,
Corpora, p̄r̄que domos & religioſa domorum
Limina, nec ſoli p̄nas dant ſanguine Teucri.*

*Quondā etiā victis, redit in p̄cordia virus:
Victorēſque cadunt Danaī, crudelis ubique
Luctus, ubique paſor, & plurima moris
imago.*

F. Atqui quamdiū Venere comitante, inter
hoſtes & incendium errauit, apertis licet
oculis, offenſorum iram Numinum videre
non potuit, eāq; illum eloquentem, nil ni-
ſi terrenum intellexit: at poſtquā illa
diſceſſit, quid euenerit noſti, ſiquidē mox
iratas Deorū facies eum vid ſſe ſubſequi-
tur, & omne circumſtans periculum agno-
uiſſe.

*Apparent dira facies, inimicāque Troia,
Numina magna Deūm.*

Ex quibus hoc excerptū, vſum Veneris, cō-

spectum diuinitatis eripere. A. Præclare
 lucem sub nubibus inuenisti, sic nēpè Poë-
 ticis interest, veritas figmentis, tenuissimis
 riuulis adeunda, sed quoniam rursus ad i-
 sta redeundum est, quæ restant ad vltimum
 reseruemus. F. Ne ignotis me tramiti-
 bus agas, quæ nam te redditurum pollice-
 ris. A. Maxima tuæ mentis vulnere non-
 dum attigi, & consulto dilata res est, vt no-
 uissimè posita hæreant memoriæ: in illo-
 rum alterum appetituum carnalium, de
 quibus aliqua diximus cumulatior aderit
 materia. F. Progredere iam vt libet. A. Nisi
 impudenti pertinacia sis, nulla superest
 contentio. F. Nihil gratius videre possem,
 quàm omnium contētionum causam ob-
 latam ex orbe terrarum. Nihil deniq; tam
 clarè mihi cognitum fuit vnquam, vt de
 eo non inuitus altercarer, quòd inter ami-
 cos licet orta contentio, asperum quidem
 & hostile, & amicitiarum moribus aduer-
 sum habet, sed perge ad hæc, quibus me
 statim assensurum putas. A. Habet te fu-
 nestam quædam pestis animi, quam Accidi-
 am moderni, veteres ægritudinem dixe-
 runt. F. Ipsum morbi nomen horreo. A.
 Nimirum, quia diù per hunc grauiter ve-
 xatus es. F. Fator & illud accidit, quod
 omni-

omnibus fermè quibus angor, aliquid falsi licet dulcoris immixtum est: in hac autem tristitia & aspera & misera & horrenda omnia, aperta que semper ad desperationem via, & quicquid infœlices animas vrget in interitum: ad hoc, & reliquarum passionum vt crebras, sic breues & momentaneos experior insultus. Hæc autem pestis tam renaciter me arripit interdum, vt integros dies noctesque illigatum, torqueat, quod mihi tempus non lucis aut vitæ, sed tartaræ noctis & acerbissimæ mortis instar est, & (qui supremus miseriarum cumulus dici potest) sic laboribus & doloribus pascor, arcta quadam cum voluptate, vt inuitus auellar. A. Morbum tuum nosti optime, modò causam nosces. Dic ergo: Quid est quod te adeò contristat? temporalium ne discursus, aut corporis dolor, an aliqua fortunæ durioris iniuria? F. Non vnum horum aliquod, si singulari certamine tentarer, starem utiq; nunc autem toto subruor exercitu. A. Distinctius, quid te vrgeat eloquere. F. Quoties vnum aliquod fortunæ vulnus infligitur, persisto interritus, memorans sæpè me ab ea grauiter percussam, abiisse victorè, si mox illa vulnus ingeminet, titubare pa-

rumper incipio, quod si duobus tertium
 quartumue successerit, tum coactus, non
 quidē fuga precipiti, sed pede sensim rela-
 to, in arcē rationis euado. Illic si toto rerū
 agmine incubuerit fortuna, meque ad ex-
 pugnādum conditionis humanæ miseras
 & laborum præteritorum memoriam, fu-
 turorumq; formidinem congesserit, tum
 demum pulsatus vndique, & tātam malo-
 rum congeriem perhorrescēs, ingemisco:
 hinc dolor ille grauis oritur, veluti si quis
 ab innumeris hostibus circumelusus, cui
 nullus pateat egressus, nulla sit misericor-
 diae spes, nullumque solatium. sed infesta
 omnia, erectæ machinæ, defossi super ter-
 ram cuniculi, tremuntq; iam turres, stant
 scæle propugnaculis ad mortæ, herent mœ-
 nibus vnci, & ignis tabulata percurrit, vn-
 dique fulgentes gladios minantēsq; vul-
 tus hostium, cernentēsq; vicinum co-
 gitans excidium, quidni paueat & lugeat,
 quando his licet cessantibus, ipsa liberta-
 tis amissio, viris fortibus mœstissima est?

A. Quanquam confusius ista percurreris,
 intell go tamen opinionem tibi peruer-
 sam, causam esse malorum omnium, quæ
 innumerabiles olim stravit sternētq;, ma-
 le tibi arbitraris, F. Immo verò pessimē.

A. Quam

A. Quam ob causam? F. Non vnā quidem, sed innumerā. A. Idem tibi accidit, quod iis qui ob leuissimā quamlibet offensam in memoriā redeunt veterum simulatū. F. Nullum in me adeo vetustum vulnus, vt obliuione deletum sit, recentia sunt cuncta quæ cruciant, & si quod tempore potuisset aboleri, tam crebro locum reperit fortuna, vt hians vulnus, nulla vnquam cicatrix astrinxerit. Accedit & humanæ conditionis odium atq; contemptus, quibus omnibus oppressus, non modestissimus esse non valeo: hanc sibi ægritudinem siue accidiam, siue quid aliud esse desinois, haud magnifacio, ipsa de re conuenit. A. Quoniam vt video altis radicibus morbus innititur, superficietenus hunc sustulisse nō sufficiet, repullulabit etenim celeriter, radicitus euellendus est. Vnde autem incipiam incertus sum, tam multa me terrent: sed vt facilius sit distincti operis effectus, discurrā per singula. Die ergo: Quid in primis tibi molestum putas? F. Quicquid primum video, quicquid audio, quicquid sentio. A. Penē nil ne placeat tibi ex omnibus. F. Aut nihil aut per pauca quidem. A. Vtinam saltem salubriora delectent, sed quid apprimē displices

responde mihi quæso? F. Iam respondi.
 A. Totum est hoc eius, quàm dixi accidit,
 tua omnia tibi displicent. F. Aliena non
 minus. A. Et hoc ex eodem fonte procedit,
 vt verò aliquis dicendorum ordo sit aded
 ne tibi tua displicent vt ais? F. Desine
 quæstiunculis, quater, plus etiam quàm di-
 ci posset. A. Ergo illa tibi sordescunt, quæ
 multis aliis inuidiosum faciunt. F. Qui
 misero inuidet, necesse est vt sit ipse mi-
 ferrimus. A. Quid autem magis displicet
 ex omnibus. F. Nescio. A. Quid si ego di-
 numerem fateberis ne. F. Fatebor inge-
 nuè. A. Fortunæ tuæ iratus es. F. Quidni
 oderim, superbam, violentam, cæcam, &
 mortalia hæc sine discretionem voluentem.
 A. De communibus publica est querela,
 nunc proprias prosequamur iniurias. Quid
 si iniustè conquereris, velles ne in gratiam
 reuerti. F. Difficillima quidem persuasio,
 si tamen id mihi monstraueris conquiescã.
 A. Parcius tecum agere æstimas fortunam.
 F. Immo amarissimè, immò iniquissimè,
 immò superbissimè, immò crudelissimè.
 A. Non vnus est apud Comicum Poëtam
 querulus, innumerabiles sunt, tu quoque
 adhuc vnus ex multis es, malle ex pau-
 cis: cæterum quia aded trita materia est,

CONT. MVNDI. Dial. II. 7⁹

Vt vix noui quicquam possit afferri: Pa-
 tieris ne morbo veteri, vetus remedium
 adhiberi? F. Vt libet. A. Age ergo, famem
 ne an sitim, frigusue perpeti cōpulis pau-
 pertas? F. Nondum eousque fortuna sc̄uit
 mea. A. At quā multis ista quotidiana
 sunt. F. Aliud adhibe remedium si potes,
 me quoniam ista nil adiuuant, non enim
 ex illis sum, quos in malis suis calamito-
 sorum & circumludentium delectat exer-
 citus, nec minus interdum alienis, quā
 propriis miseris ingemisco. A. Nec ego,
 vt delecter: sed vt solerur expecto, doceat-
 que alienas cernentem fortunas, suis esse
 contentum. Neque enim omnes primum
 tenere locum possunt. Alioquin, quomo-
 do primus erit, nisi quem secundus sequi-
 tur? bene vobiscū agitur mortales, si non
 in extrema reiecti, de tam multis fortunæ
 ludibriis, tantū mediocria pertulistis,
 quanquam & extrema perpessis suis qui-
 busdam acrioribus remediis succurrēdum
 est, quibus tu potens æger es minime me-
 diocri læsus asperitate fortunæ. Sed hoc
 est, quod vos in has præcipitat ærumnas,
 propriæ quilibet sortis oblitus, supremum
 mente locum agitat, quem quoniā vt dixi
 nequeunt omnes apprehendere, elusis co-

natibus subit indignatio, quod si summi
 status miseras agnosceret homines, quem
 exoptant perhorrescerent, idque illorum
 probatur testimonio, quos ad summa rerū
 fastigia multis laboribus euectos vidi-
 mus, & votorum mox suorum nimis faci-
 lem exitum execrantes, quod & si omnibus
 notum esse debeat, tibi tamen præcipue,
 longa cui experientia persuasum est, om-
 nem, status altissimi, laboriosam atq; sol-
 licitam & prorsus miserabilem esse fortu-
 nam, ita sit, vt nullus querimonie gradus
 yacet, dum & optata cōsecuti, & repulsi
 iustam lamentandi causam præ se ferunt.
 Illi se deceptos, hi se neglectos æstimant:
 sequere igitur Senecæ consilium, cum as-
 spexeris quot te antecedunt cogita, quot
 te sequantur. Si vis gratus esse aduersus
 Deum, & aduersus vitā tuam, cogita quā
 multos antecesseris, & vt eodem loco air,
 idem & finem constitue, quem transire ne
 possis quidem si velis. F. Constitui pridem
 desideris meis finem certum, & nisi fallor
 modestissimū, at inter procaces impuden-
 tesq; sæculi mei mores, qui modestiæ lo-
 cus est, socordiam atq; segnitiam vocant.
 A. Potens ne igitur est, animi tui statum,
 vulgaris aura cōuellerē, quæ nunquam re-
 ctum

Etum iudicat, nūquam res suis nominibus
 vocat, aut illam si ritē recolo spernere so-
 lebas. F. Nunquā, mihi crede, magis spre-
 ui, non pluris facio, quid de me vulgus æ-
 stimet, quā qui brutorum greges ani-
 mantium. A. Quid ergo? F. Molestē fero,
 quod cum nullus ex cōtaneis meis, quem
 ego nouerim modestiora cōcupiuerit, ne-
 mo difficilius ad concupita profectus est,
 summum nempē nunquam me locum ex-
 optasse, restis hæc nostra simul & omnium
 spectatrix quæ cogitationes meas semper
 introspiciens nouit, quoties humani more
 ingenij, per omnes statuum gradus mente
 discurrerem, nunquam tranquillitatem il-
 lam ac serenitatem animi, quā rebus om-
 nibus præferendam arbitror, in supremo
 fortunæ culmine positam agnouisse. Ideo-
 que & curarum & sollicitudinū refertam
 vitam, exhorrentem mediocria, sobriè se
 semper iudicio prætulisse, nec verbo solū,
 sed mente etiam Horatianum illud ap-
 probasse:

Auream quisquis mediocritatem

Diligit, turus caret obsolesci,

Sordibus lecti: caret inuidæque

Sobrius aula:

Nec minus mihi ratio placuit, quā dictū:

F. J.

*Sapientius ventis agitur ingens
Pinus, & celsæ grauiore casu
Decidunt turres feriuntque summos,
fulgura montes:*

Hanc profectò mediocritatem, nunquam mihi contigisse doleo. A. Quid si quæ putas mediocria supra te sunt? quid si vera mediocritas iampridem contigit? quid si abunde contigit? quid si illam longè post tergum reliquisti, & multò pluribus inuidiæ, quàm contemptus materiã præbes. F. Et si ita esset, mihi tamen contrarium videtur. A. Peruersam opinionem malorum omnium, sed huius præcipuè causam esse non ambigitur, ab hac igitur charybdî, omnium, vt ait Tullius, remorum ac velorum auxilio fugiendū est. F. Vnde me fugere, quòdè proram tendere, quid denique opinari iubes, nisi quòd video? A. Vides vbi oculos intendisti, ac si retrò respicias, videbis innumerabilem turbam sequi, réque primo agmine, aliquando proximiorē esse quàm vltimo, sed timor animi rigorque propositi non permittunt oculos in tergum sistere. F. Deflexi, cum interdum multosque post me venire perpendi, neque sortis meæ puderet:

Sed curarum piger ac pœnitet tantarum.

Quod

Quod ut eiusdem Horatij verbo utar:

Fluitem dubia spe pendulus hora.

Si hæc anxietas tollatur, quantum habeo abundè sufficiat, dicamque æquanimiter, quod eodem loco ait:

Idem quid credis amice precari.

Sit m. hi,

Quod nunc est etiam minus ut mihi visam:

quid super est aui?

Si quid superesse volunt Dii.

Ego semper dubius futuri, semper animo suspensus, nullam ex fortunæ muneribus dulcedinem capio, adhuc ut vides hæcenus aliis vivo, quod miserrimum ex omnibus est: atque utinam vel senectutis mihi reliquæ contingant, ut qui procellosos inter fluctus vixerim, moriar in portu: A. Tu ne igitur in tanto rerum humanarum turbine, tanta varietate successuum, tantæque caligine futurorum (& ut breviter dicam) sub Imperio positus fortunæ, solus ex cunctis hominum millibus, curarum vacuam ætatem ages? vide quid cupias mortalis, vide quid postules? quod verò non tibi te vixisse conquereris, non inopiæ, sed servitutis est, quam licet (ut tu idem asseris) miseriam esse confitear, tamen circumspicis, paucissimos homines

F. ij.

sibi vixisse reperies: nam & hi qui putantur
 fœlicissimi, & quibus innumerabiles vi-
 uunt, se ipsos simul aliis viuere, vigilia-
 rum & laborū assiduitate testantur. Quid
 enim (vt supremo te commoueri faciam
 exemplo) Iulius Cæsar, cuius illud verum,
 licet arrogans dictum est: Humanum pau-
 cis genus viuit, nunquid postquam eò ge-
 nus redegerat humanum, vt sibi vni viue-
 ret, ipse interim aliis viuebat, interroga-
 bis fortasse quibus? iis nimirum, à quibus
 occisus est, de Bruto vel Cimbro cæteris-
 que perfidæ cõiurationis auctoribus, quo-
 rum cupiditates explere non valuit, tan-
 ri munificentiã largitoris. F. Mouisti ani-
 mum fateor, vt iam nec seruum me, nec
 inopem indigner. A. Indignare potius te
 non esse sapientem, quod vnum & liber-
 tatem & veras diuitias præstare potuisset:
 cæterum quisquis causarū absentia æquo
 ferens animo, effectus non adesse conque-
 ritur, nec causarum certam tenet ille ratio-
 nem nec effectuum: exequere autē nun-
 quid te premit, præter hæc quæ dicta sunt,
 corporis ne fragilitas, an latens molestia?
 F. Nempe corpus hoc onerosum semper
 fuit, quoties me ipsum contemplatus fui,
 at cum alienorū grauedinem corporū re-
 spexi,

spexi, satis obediēs me mancipium habere
 fateor, possem idem vtiā, & de animo
 gloriari, sed ille imperat. A. Vtiā rationis
 ipse subditus Imperio, sed ad corpus re-
 deo, quod in eo molestum experiris? F.
 Nihil equidem, nisi communia quædam,
 quod mortale est quod suis doloribus im-
 plicat, mole prægrauat, somnum suadet
 spiritu vigilante, aliisque necessitatibus
 subigit humanis, quas enumerare & lon-
 gura & inamœnum est. A. Compone ani-
 mum precor, tēque hominem esse recor-
 dare, licet anxietas ista cessauerit, si quid
 præter hoc angerit exquire. F. Illa ne ti-
 bi inauditum est fortunæ nouercantis im-
 manitas, cum vno die me spe & que & opes
 meas omnes, & genus & domum impulsu
 stravit impio. A. Video oculorum tuorum
 scatebras, ideoque prætereo, neque enim
 nunc docendus sed admonendus es, vnum
 igitur hic admonuisse sufficit. Si enim
 non priuatū modò familiarum, sed no-
 tissimas tibi Regnorū ex omnibus seculis
 recoles ruinas, nō nihil tibi Tragediarum
 lectio profuerit, vt non pudeat tugurio-
 lum tuum cum tot Regis adibus confla-
 grasse, procede modò, hæc enim partius
 dicta, speciosius tibi ruminanda seruabis.

F. Quis vitæ meæ tædia & quotidianū fastidium sufficienter exprimat, mœstissimā turbulentissimamq; orbem terrarum omnium angustissimam atque vltimam sentinam, & totius orbis sordibus exundantem? quis verbis æquet, quæ passim nauſeam concitent grauem, olentes semitas permixta rabidis canibus, obscœnas sues & rotarum muros quatuorū stridorem, aut trāuersas obliquis itineribus quadrigas, tam diuersas hominum species, tot horrenda mendicantiū spectacula, tot diuitū furores, illos mœstitia deuictos, hos gaudio lasciuiaque fluitantes, tam deniq; discordantes animos, artesq; tam varias, tantū confusis vocibus clamorem, & populi inter se anxietatis incursum? Quæ omnia & sensus melioribus assuetos conficiunt, & generosis animis eripiunt quietem, & studia bonarū artium interpellant? Itaque me Deus ex hoc naufragio, puppe liberat illæsa, vt ego sæpè circūspiciens, in infernum viuens descendisse mihi videor, I nunc & honestis cogitationibus incube:

I nunc Et versus tecum compone canoros

A. Hic me Flacci versiculus, quid potissimum lameteris admonuit, doles quod inportunū studiis tuis locum nactus es, quodiam vt ait idem:

Scrī-

CONT. MVNDI. Dial. II. 37

Scriptorum chorus omnis amat nemus &
fugis vrbes.

Tuque ipse in epistola quadam, eandem
sententiam verbis aliis expressisti:

Sylua placeat Musis, vrbs est inimica poetis.

Quod si vnquam intestinus tumultus ruz
mentis conuiesceret, fragor iste circum
tonans (mihi crede) sensus quidem pulsa
ret, sed animum non moueret: at ne nota
pridem auribus tuis ingeram, habes Seneca
de hac re non inutilem epistolam, ha
bes & librum eiusdem de Tranquillitate a
nimi, habes & de tota hac metis egritudine
tollenda, librum M. Ciceronis egregium,
quem hesternę diei disputationibus, in Tu
sculano suo habitis ad Brutum scripsi. F.
Singula hic haud negligenter legisse me
noueris. A. Quid ergo, nihil ne profuerit
F. Immo vero inter legendum plurimum,
libro autem e manibus elapso, assensio si
mul omnis intercidit. A. Comūnis legen
tium mos est, ex quo monstrum illud ex
ecrabile literatorū passim flagitiosissimos
errare greges, & de arte viuendi multa, li
cet in Scholis disputentur, in acta paucum
conuertit: tu vero si suis locis notas certas
impresseris, & fructum ex lectione perci
pies. F. Quas notas. A. Quoties legenti
F. iiii.

salutares sese offerunt sententiæ, quibus vel excitari sentis animum vel frænari, noliviribus ingenij fidere, sed illas in memoriæ penetrabilibus absconde, multoq; studio tibi familiares effice: Ut quod experti solent Medici, quocunque loco vel tempore, dilationis impatiens morbus inuasert, habeas velut in animo cõscripta remedia. Sunt enim quædam sicut in corporibus humanis, sic in animis passiones, in quibus tam mortifera mora est, vt qui distulerit medelam, spem salutis abstulerit; quis enim ignorat (exempli gratia) esse quosdam motus tam præcipites, vt nisi eos in ipsis exordiis ratio frænauerit, animum corpusque, & totum hominem perdant, & serum sit, quicquid post tempus apponitur. In quibus primum obtinere locum reor iram. Cui non frustra rationis sedem superpositã esse diffiniunt hi, qui in tres partes animam diuiserunt: Rationem in capite velut in arce, iram in pectore, Concupiscentiam subter præcordia collocantes, vt scilicet præstò sit, quæ subiectarum pestium violentos impetus repente coerceat, & ex alto velut receptui canat, quod frænnum, quia ira magis necessariũ erat, illi vicinior sita est. F. Consulte equidem, quod vt me non

non tatum ex Phycis, sed ex Poeticis etiã scripturis elicuisse prouideas, per illorum ventorum rabiem, quam Maro describit, speluncis abditis latitantem, superiectosque montes, & Regem in arce sedentem, atque illos Imperio mitigantem, Iram atque impetus animi posse denotari, mecum sæpè cogitari, in profundo scilicet pectoris deferentes, qui nisi coerceantur rationis fræno (vt ibidem legitur)

Maria ac terras cælumque profundum:

Quippè ferant rapidi secum verrantque per auras.

Per terras enim quid nisi terream corporis materiam, per maria quid nisi humorem quo uiuitur, per cælum verò profundum, quid nisi interiore loco habitantem animam intelligit? cuius (vt alio loco ait idem) igneus est vigor, & cœlestis origo: quasi diceret, corpus atque animã, & breuiter totum hominem cui dominabuntur, in præcipitium agent, ex aduerso autem montes regemque præidentem quid nisi capitis arcem & rationem esse, quæ illic inhabitat? sic enim ait:

Hinc vasto Rex Aeolus antro,

Luctantes ventos sempe frætasque sonoras

Imperio premis & vinculis accarcere franas.

*Illi indignātes magno cum murmure mōtis.
Circum claustra fremunt summa sedes
Aeolus arce,*

Sceptra tenens.

Hæc ille. Ego autem singula verba discutiens, audiui indignationem, audiui luctamen, audiui tempestates sonoras, audiui murmur, ac fremitum, hæc ad iram referri possunt, audiui rursus Regē in arce sedentem, audiui sceptra tenentem, audiui Imperio trementem, & vinculis ac carcere frangentem, quæ ad rationem quoque referri posse quis dubitet? attamen vt de animo atque ira animum turbante, dici omnia constaret, vide quid addidit:

Mollitque animos & temperat iras

A. Laudo hæc, quibus abundare te video pœtica narrationis arcana, siue enim id Virgilius ipse sensit dum scriberet, siue ab omni tali consideratione remotissimus, maritimum his versibus, & nil aliud describere voluit tempestatem, hoc tamē de irarum impetu, & rationis imperio dixisti facere satis, & propriè dictum puto: sed vnde discesseram reuertar, & aduersus iram, & aduersus reliquos motus, præcipueque aduersus hanc, de qua loquimur pestem, aliquid semper excogita, quod

cum

Cum intenta tibi ex lectione contigerit.
 Imprime sententiis vtilibus (vt iacipiens
 dixeram) certas notas, quibus velut vncis
 memoria volentes abire contineas: hoc
 equidem praesidio consistes immobilis,
 tum aduersus caetera, tum contra animi
 tristitiam, quae vmbra velut pestilentissi-
 ma virtutum semina & omnes ingenioru
 fructus euecat. In qua postremo, (vt ele-
 ganter ait Tullius) fons est & caput mise-
 riarum omnium. Praefecto autem si alios,
 teque diligenter simul excusseris (omis-
 soque quod nullus hominum est, cui non
 multae sint lugendae causae, omisso praeter-
 ea quod dilectorum tuorum recorda-
 tio, iure mœstum & sollicitum facit, quod
 vnum mœstitiae genus salutare est, modo
 desperatio non surrepat) multa tibi diui-
 nitus concessa fateberis, quae inter turbas
 querulorum atque gementium, consolandi
 gaudedi que materiam praestare queat.
 Nam in eo quod tibi nondum vixisse que-
 reris quodue tumultus urbium, itoma-
 eorum & maximorum hominum simi-
 lis querela, & illa cogitatio, quod tua spo-
 te in hos incideris a fractus, tuaque spon-
 te si omnino velle ceperis, possis emer-
 gere, non parum tibi conferrent solamen,

vbi & consuetudo longior profuerit, si
 strepitum populorum velut cadētis aquæ
 sonitum, aures tuas edomueris, cum dele-
 ctatione percipere. Id autē, vt dixi, facil-
 lime consequeris, si tuæ primum mentis
 compescueris tumultus, pectus enim se-
 renum & tranquillum, frustra vel peregrina
 circumeunt nubes, vel circumtonat
 extremus fragor, itaque velut insistens
 sicco littore tutus, aliorum naufragium
 spectabis, & miserabiles fluitantium vo-
 ces, tacitus excipies, quantum ué tibi tur-
 bidum spectaculum compassionem attu-
 lerit, tantum gaudij afferet propriæ fortis
 alienis periculis collata securitas, ex qui-
 bus omnem animi tristitiam, te iam iam
 depositurum esse confido. F. Quanquam
 multa me vellicent, atque illud in primis,
 quod vrbes relinquere, quasi rem facilem
 mei censes arbitrij, tamen quia in multis
 me ratione superasti, volo & hic prius
 quam deiciar, arma deponere. A. Potēs
 ergo iam tristitia relegata, cum fortu-
 na tua in gratiam redire. F. Possū v-
 tique si modò aliquid est fortuna. Nam vt
 vides, inter Graium & nostrum Poëtas,
 hac de re tanta dissensio est, vt cum ille
 fortunam in operibus suis nusquam no-
 minare

minare dignatus sit, quasi nil eam esse crederet, hic noster & sæpè eam nominet, & quodam in loco omnipotentem eam etiã vocet: cui sententiã & Historicus ille nobilis fauet, & orator egregius. Nam & Crispus Salustius, dominari profectò, ait, in re qualibet fortunam, & Marcus Tullius, humanarum rerum dominam asseuerare, non timuit. Ego autè quid sentiam, aliud fortè tempus ac locus aliter fuit dicendi: quod verò ad incæptum attinet, eousque mihi profuit admonitio tua, vt, me ipsum cum maiore parte hominum conferenti, non tam miser (vt solebat) status meus appareat. A. Gaudeo, si quid tibi profui, cupiòque prodesse cumulatiùs, sed quoniam satis hodiernum colloquium processit, poterisne, quæ restant in diem tertium differri, atque ibi finem statui. F. Ego verò numerum ipsum ternarium tota mente complector, non tam quia tres eo Gratia continentur, quàm quia Diuinitati amicissimum esse constat, quod nõ tibi solum aliisque veræ Religionis Professoribus persuasum, quibus est omnis in Trinitate fiducia, sed ipsis etiam gentium Philosophis, à quibus traditur, vt nos hoc numero in cõsecrationibus Deorũ. Quod

94 FR. PETRARCH. DE
nec Virgilius meus ignorasse videtur, vbi
ait:

Numero Deus impare gaudet.

De ternario enim loqui eum, præcedentia
manifestant: tertiam igitur deinceps ma-
nibus tuis partem huius tripartiti mune-
ris expecto.

DIALOGVS III.

AVG.

SI quid hætenus sermo tibi meus con-
sulit, oro obtestorque vt te facile hau-
ricodis quæ super sunt præbeas, conten-
tiosumque ac reluctantem animum depo-
nas. F. Factum puta, sentio enim me tuis
monitis, magna sollicitudinum nec earum
parte liberatum, eoque paratior ad reliqua
audienda transgredior. A. Nondum intracta-
bilia & infixæ visceribus vulnera tua con-
tingi, & contingere metuo, recolens quan-
tum altercationis expresseritque relatum
leuior contactus. Spero autem ex aduerso,
collectis viribus, animû fortiorē, a sperio-
ra deinceps æquanimius laturû F. Nil me-
tuas, iam assuui, & morborû meorû no-
men audire, & Medici manus auxiliû pati.

A. Dua-

A. Duabus adhuc adamantinis dextra læ-
 uaque premeris catenis, quæ neq; de mor-
 te, neq; de vita sinunt cogitare, has semper
 extimai, ne te in interitum agerent, nec
 dum quidem securus sum, nec prius ero,
 quàm te solum ac liberum illis effractis
 abiectisque videro, neque enim reor im-
 possibile, sed profectò difficile, alioquin
 frustra circa impossibilia versarer. Est au-
 tem vt in adamante frangendo, hic cinù di-
 cunt (sic in huiuscemodi duritiæ curarum
 mollienda) sanguis ille mirum in modum
 efficax, qui cum cor asperum contigerit,
 frangit ac penetrat. Tamè id metuo, quo-
 niam in hac re, tuo simul opus est assensu,
 quem ne præstare possis, siue vt dicam ve-
 rius, ne velis multum vereor, ne ipsa cate-
 narum circumradians atque oculos mul-
 cens fulgor impediat, ne fortè contingar,
 quod euenturum suspicor, si auarus quis-
 piam aures catenis vinctus, in carcere te-
 neretur, solui etiã veller, sed catenas nollet
 amittere, tibi autè ea carceris indicta lex
 est, vt nisi catenas abieceris, solutus esse nõ
 possis. F. Heu mihi miserior erã quàm pu-
 tabam, duæ ne nunc etiam illa queant ani-
 mum catenæ, quas ego non agnosco. A.
 Immò verò clarissimè, sed earum pulchri-

tudine delectatus, non catenas sed diu-
 tias arbitraris, euenitque tibi (vt simili-
 tudine verfer in eadem) non aliter, quam
 si quis aureis manicis atque compedibus
 tentus, aurum latus aspiceret, sed laqueos
 non videret: Tu quoque nunc captis ocu-
 lis, quæ te vincunt vides, sed ò cecitas, ipsis
 ad mortem trahentibus vinculis delecta-
 ris, quodque est omnium miserrimū, glo-
 riaris. F. Quæ nam sunt quas memoras ca-
 tenæ? A. Amor & gloria. F. Proh Superi,
 quid audio? has tu ne catenas vocas, has
 quoque si patiar excuties. A. Hoc melior
 sed incertus de euentu: reliquæ enim om-
 nes, quibus tenebaris & fragiliores erant
 & inamœniores: Ideoque dum confringe-
 rem fauisti, hæ autem nocendo placent, ac
 fallunt quadam spe decoris, ideoque plus
 negotij subest, reluctaberis enim ceu sum-
 mis te bonis spoliare te velim, aggrediar
 tamen. F. Quando ego de te talia me-
 rui vt speciosissimas mihi curas velles e-
 ripere, & tenebris damnare perpetuis
 serenissimam animi mei partem? A. Ha-
 miser, an tibi Physica illa vox excidit:
 tum cōsummatum fore miseriarū cumu-
 lum, cum opinionibus falsis, persuasio
 fune-

fenesta succrescit, ita fieri oportere. F.
 Haud quaquam excidit, sed proposito re-
 mora sententia est. Cur enim non ita fieri
 oportere arbitrer? atq; nihil vnquam re-
 ctius arbitratus sum, Quàm esse hos nobi-
 lissimos, quos mihi obicis affectus. A. Se-
 gregemus hic tantisper, dum remediis cõ-
 quirendis inbio, ne dum huc illuc distra-
 hor, fragilibre impetu ferar ad singula.
 Dic ergo, quoniam prius amoris mentio
 facta est: Nonne hanc omnium extremam
 ducis insaniam. F. Nequid veritati subtra-
 ham, pro diuersitate subiecti, amorem vel
 deterrimam animi passionem, vel nobilif-
 simam actionem dici posse cenfeo. A. Ne
 res egeat exemplo aliud in medium pro-
 fer. F. Si infamem turpemque mulierem
 ardeo, insanissimus ardor est, si rerum ali-
 quod specimen virtutis allicit, inque illud
 amandum venerandumque molitus sum,
 quid putas, nullumue tam diuersis in re-
 bus status discrimen, adeò ne pudor om-
 nis euauit: ego verò vt ex me aliquid lo-
 quar, sicut primum graue & infauustum a-
 nimi pondus aestimo, sic secundo vix quic-
 quam reor esse foelicus, quod si tibi con-
 trarium fortitan videtur, suam quisque
 sententiam sequatur, est enim vt nosti o-

pinionum ingens veritas libertasq; iudi-
 candi. A. In rebus cōtrariis, opinio diuer-
 sa, veritas vna atque eadem semper est. F.
 Istud quidem ita esse fateor: sed hoc est
 quod transuersos agit, opinionibus anti-
 quis inheremus pertinaciter, nec facillè di-
 uellimur. A. Utinam tam rectè de tota a-
 moris quæstione sentires, vt de hoc sentis
 articulo. F. Quid multa? tam rectè senti-
 re mihi videor, vt contra sentientes in sa-
 nire non dubitem. A. Inueteratum men-
 dacium pro veritate ducere, nouiterq; cō-
 pertam veritatē æstimare mendacium, vt
 omnis rerum auctoritas in tēpore sita sit,
 dementia summa est. F. Perdis operam,
 nulli ereditorus sum, succurritq; illud Tul-
 lianum: Si in hoc erro, libenter erro: neq;
 hunc errorē auferri mihi volo dum viuo.
 A. Ille quidē de animæ immortalitate lo-
 quens, opinionem pulcherrimā omnium,
 ac volens, quā nihil in ea dubitaret quā-
 quam contrarium audire noller, huiusce-
 modi verbis vsus est. Tu in opinione fœ-
 distima atque falsissima, iisdem verbis ab-
 uteris. Profectō enim & si mortalis esset a-
 nima, immortalem tamē æstimare melius
 foret, errorque ille salutaris videri posset,
 is incutiens amorem, quæ quamuis
 virtut

etiam

CONT. MVNDI. Dial. III. 99

etiam spe præmij sublata, per se ipsam ex-
petenda sit, desiderium tamen eius, procul
dubiò proposita animæ mortalitate, len-
tesceret. Contrâque licet mendax futuræ
vitæ promissio, ad excitandû animos mor-
talium, nõ inefficax videtur, tibi verò quid
allaturus error iste tuus sit vides, nempe in
omnes animum præcipitaturus insanias,
vbi pudor & metus, & quæ frænare solet
impetûs rationis, ac cognitio veritatis ex-
ciderint. F. Dixi iam quod operam perde-
res. Ego enim nihil vnquam turpe, immò
verò nõ si pulcherrimû amasse me recolo.
A. Etiã pulchra turpiter amari posse cer-
tum est. F. Nec in nominibus certè, nec in
aduerbijs peccaui, desine iam amplius in-
sectari. A. Quid ergo, vis ne vt Phrenetici
quidem solent, inter iocos & risus expira-
re: animo miserabiliter ægrotanti, adhuc
aliquid remedij adhibere mauis. F. Non
respuo remedium quidem, accedat si me
ægrum mōstraueris: bene valentibus au-
tem remediorum inculcatio sæpè funesta
est. A. Conualescendo tu quidem, quod
multis accidit, te grauitè ægrotasse fate-
beris. F. Ad postremum spreuisse nequeo,
cuius & sæpè alia, & his præsertim proximi-
s diebus, sana consilia sum expertus,

G. II.

Perge igitur. A. Primum ergo vnam hanc mihi veniam tribui velim, si cogente materia, aduersus delicias tuas, aliquid fortassis infectus fuero. tam enim hoc preuideo, quam grauiter in auribus tuis sonatura sit veritas. F. Antequam incipias, Audi paululum, scis ne de quo loquendum tibi sit? A. Diligenter mihi praeserta sunt omnia, de muliere mortali sermo nobis instituitur, in qua admiranda colendaque, te magna aetatis partem consumpsisse doleo, & in tali ingenio, tantam & tam longam insaniam vehementer admiror. F. Parce conuitiis precor, mulier mortalis erat & Thais & Liwia, caeterum scis ne de ea muliere mentione tibi exorta, cuius mens terrenarum nescia curarum caelestibus desideriis ardet. In cuius aspectu, si quid usquam veri est, diuini speciem decoris effulget, cuius mores consummatae honestatis exemplar sunt. Cuius nec vox, nec oculorum vigor mortale aliquid, nec incessus hominem representat, hic quaeso iterum atque iterum cogita, credo quibus verbis utendum sit, intelliges. A. Ha demens, ita ne flammam animi, in sextum decimum annum falsis blanditiis aluisti, profecto non diutius Italiae famosissimus, Hannibal incubuit, nec crebriores

CONT. MVNDI. Dial. III. 108

res illa nunc armatorum impetus passa est, nec validioribus arsit incendiis, quam tu his temporibus violentissimæ passionis flammis atque impetus pertulisti. Inuentus tamen est, qui illum tandem abire compelleret Hannibalem, tuum quis ab his vnquam ceruicibus auertet? Si tu eum & exire vetas, & vi tecum maneat sponte iam serius inuitas, malo proprio delectaris infœlix, atque oculos illos, vsque tibi in perniciem placentes, suprema clausit dies, cum effigiem morte variaram, & pallentia membra conspexeris, pudebit animum immortalem, caduco applicuisse corpusculo, & quo nunc tam pertinaciter astruis, cum rubore recordaberis. F. Auertat Deus omen, ego ista non videbo. A. Equidem necessario euentura sunt. F. Scio, sed tam inimica mihi sunt sydera, vt naturæ ordinem in hac morte perturbant, prius intraui, prius ingrediar. A. Meministi credo temporis illius, quo contrarium timuisti, & quasi iam mortuæ amicæ funereum carnem dictante tristitia cecinisti. F. Memini certè sed dolui, & adhuc recolens contremisco, indignabárque me nobiliori velut animæ meæ parte truncatū, illi esse superstitē, quæ dulcem mihi

vitā, sola sui præsentia faciebat. hoc enim
 carmen illud deflet, quod tunc multo la-
 chrymarum imbre respersum excidit mi-
 hi, sententiam memini, si verba tenerē. A.
 Non hoc queritur, quantum tibi lachry-
 marum mors illius formidata, quantum ve-
 ve doloris inuexerit, sed hoc agitur, vt in-
 telligas, quæ semel cōcussit, posse formi-
 dinem reuerti, eoque facilius, quod & o-
 mnis dies ad mortem propius accedit, &
 corpus illud egregium, morbis ac crebris
 perturbationibus exhaustum multū pri-
 stini vigoris amisit. F. Ego quoque & curis
 grauior, & ætate prouectior factus sum,
 itaque illa ad mortem appropinquante
 præcurri. A. O furor, ex nascendi ordine
 ordinem mortis arguere: quid enim aliud
 orba senectus queritur parentum, nisi a-
 dolescentium filiorum festinatas mortes?
 quid anno se lugent aliud nutrices, nisi
 infantium suorum anticipatum tempus,
Quos dulcis vita exortes, & ab ubere raptos,
A. Stultis atra dies, & funere mersis acerbo,
 Si vero paucorum numerus annorum,
 quo illam præcedis, spem tribuit vanissi-
 mam, prius te quàm furoris tui fomitem
 esse moriturum, & hunc nature ordinem
 tibi singis immobilem. F. Non vsq; ad e-

im-

immobilem, vt contrarium fieri posse sine
nescius, sed assidue ne idem adueniat pre-
cor, semperq; de eius morte cogitati suc-
currit iste versus Ouidij:

Tarda sit illa dies & nostro serior aeo.

A. Has ineptias amplius audire non va-
leo, quid enim quando præ mori illam
posse non ignorat, quid illa moriente di-
cturus es? F. Quid dicturus aliud, nisi me
præsentē calamitate miserimum? sola-
men verò ex recordatione transacti tem-
poris habiturum, rapiant venti tamen ista
quæ loquimur, & spargant augurium pro-
cellæ. A. O cæce, nec dum intelligis quan-
ta dementia est, sic animum rebus subie-
cisse mortalibus, quæ eum & desiderij flā-
mis accendant, nec quietare nouerint,
nec permanere valeant in finem, & cre-
bris motibus, quæ demulcere pollicentur,
exeruciant. F. Si quid habes efficacius pro-
fer, nunquam hoc me seimone terrueris:
neque enim vt putas, mortali rei animum
addixi, ne me tam corpus noueris amasse
quàm animam, moribus humana trans-
cendentibus delectatum, quorum exem-
plo, qualiter inter cælicoles viuatur ad-
moneo, itaque si (quod solo torquet au-
ditus) me prior moriens illa desereret,

G. iij.

quid agerem interrogas, cum Lælio Romanorum sapientissimo proprias miseras consolares, virtutem illius amaui, quæ extincta non est, hæc dicerem atque alia, quæ illum dixisse audio, post eius interitum, quem miro quodam amore dilexerat. A. Inexpugnabili erroris arce consistis, vnde te deicere non ociosus labor est, & quoniam ira te affectum video, vt multo sapenitius sis, quicquid de te, quâ quod de ipsa liberius diceretur, mulierculâ tuam quam talibus cumules licebit: nihil enim aduerlabor, sit regina, sit sancta, sit Dea certè,

An Phæbi soror, an nympharum sanguinis una?

Ingens tamen eius virtus, minimum tibi ad excusationem erroris conferret. F. Quid noui litigij ordiaris experior. A. Dubitari non potest, quin pulcherrima sæpè turpiter amentur. F. tam ad hæc supra responsum est: si enim amoris in me regnâris facies cerni posset eius vultus (quem licet multum tamen debito parcius laudau) non absimilis videretur, hæc mihi coram quo loquimur testis est, quod in amore meo nil vnquam turpe, nil obscœrum fuerit, nil denique præter magnitudinem

dinem culpabile. Adde modum, nihil pulchrius excogitari queat. A. Possum tibi Tulliano verbo respondere: Modum tu quaris vitio. F. Non vitio sed amori, A. Et ille cū id diceret, de amore loquebatur, lo-um tenes. F. Quidni in Tusculano hæc legi, verū ille de cōmuni amore hominum sentiebat, in me autē singularia quæ dā sunt. A. Enimuerò idem de se aliis fortasse videatur, verūq; est, tum in aliis, tum in hac præcipuè passione, quod vnusquisque suarum rerum est benignus interpres: nec ineptè illud, à plebeio licet quodam Poeta dictum laudatur:

Suam cuique sponsam, mihi meam,

Suum cuique amorem, mihi meum,

F. Visne si tēpus suppetit pauca de multis exponam, quæ te in admirationem stuporēque compellant? A. Me ne putes ignorare,

Quod qui amant ipsi sibi somnia fingunt?

Omnibus Scholis notissimum carmen est: cæterum ex ore eius piget has insanias audire, quem decet altius & sapere & loqui. F. Vnum hoc (seu gratitudini seu ineptiæ ascribendum) non sileo, me quantumcumque conspicias, per illam esse, nec vnquam ad hoc, si quid est nominis

aut gloriæ fuisse venturū, nisi virtutū tenuissimam sementem, quam pectore in hoc natura locauerat, nobilissimis his affectibus coluisset. Illa iuuenilem animum ab omni turpitudine reuocauit, vocoque ut aiūt, retraxit, atque alta compulit spectare, quid ni, certum enim est amorem in amatos mores transformare, atqui nemo vnquam tam mordax conuitiator inuentus est, qui huius famam canino dente cōringeret, qui dicere auderet (ne dicam in actibus eius sed in gestu verborū) reprehensibile aliquid se vidisse, ita qui nihil intactum liquerant, hanc mirantes venerantēque reliquerūt: minimè igitur mirum est, si hæc tam celebris fama, mihi quoque desiderium famæ clarioris attulit, laborēque durissimos, quibus optata consequerem molliuit: quid enim adolescens aliud optabam, quàm ut illi vel soli placerem, quæ mihi vel sola placuerat, quod ut mihi contingeret spretis mille voluptatū illecebris, quod me ante tempus curis laboribūque subiecerim nosti, & iubes illam obliuisci vel parcius amare, quæ me à vulgi consortio segregauit, quæ dux viarum omnium, torpenti ingenio calcem admouit, ac semisopitum ani-

mum excitauit. A. Infelix, quanto fa-
 tius fuerat tacere quam loqui, quamuis
 enim vel in silentio talem te introrsus a-
 spicerem, asseueratio tamen ipsa tam per-
 tinax, bilem stomachumque percussit. F.
 Cur quæso. A. Quia falsum opinari igno-
 rantis est: falsum impudenter asserere, igno-
 rantis pariter & superbi. F. Quid me tam
 falsum vel sensisse vel pertulisse cõfirmas.
 A. Nèpe vniuersa quæ memoras: primum
 omnium vbi ais, te quod es per illam esse,
 si sic intelligis vt hæc esse illa dederit mē-
 tireis haud dubiè: si verò sic vt nõ amplius
 esse permiserit, verum dicis. O quantum
 iurgium euadere poteras, nisi illa te for-
 mæ blanditiis retraxisset. Quod es igitur,
 naturæ bonitas dedit, quod esse poteras il-
 la præripuit, immò tu tibi potius abstuli-
 sti. Illa enim innocens est, forma quidem
 tibi visa est tam blanda, tam dulcis, vt in te
 omnem ex natiuis virtutũ seminibus pro-
 uenturam segetem, ardentissimi desiderij
 æstibus & assiduo lachrymarũ imbri va-
 stauerit, quòd autem te ab omni turpitu-
 dine illa retraxerit, falsò gloriatus es, re-
 traxit forsan à multis, sed in maiores im-
 pult arumnas. Enimverò neq; variis sor-
 dibus obscœnam viam declinare monuit,

si in præcipitium perduxit, nec quæ min-
 tiora sanans vlcera, lætale interim iugulo
 vulnus infixit: Liberasse porius quàm oc-
 cidisse dicendum est, ita quoque quæ tuam
 prædicas ducem, à multis te obicentis ab-
 strahens in splendidum impulit barathrū.
 Quod verò alta spectare docuit, quod se-
 gregauit à populo, quid aliud fuit, quàm
 præudentem sibi, & vnius captu dulcedine
 contemptorem rerum omnium, studiosè
 que negligentem reddidisse. Quo nihil in
 conuictu hominum scias esse molestus.
 Iam quod innumeris illam te laboribus
 implicuisse commemoras, hoc vnum verò
 prædicas. Quid autem hic tam magni mū-
 neris inuenias cogita, cum multiformes e-
 nim sint labores, quos declinare non licet,
 quanta dementia est nouos sponte secta-
 ri? at quod famæ clarioris audium, per il-
 lam te factum gloriaris, compatior errori
 tuo, siquidem ex animi tui sarcinis, nullam
 tibi funeltiorem esse monstrabo, sed non-
 dum ed peruenit oratio. F. Promptissimus
 dimicator cōminat & vulnerat, ego au-
 tem & vulnere & comminatione promo-
 ueor, & titubare iam grauiter incipio. A.
 Quātò grauius titubabis, cum grauissimū
 vulnus infixero? Ista nempe quam prædi-
 cas,

cas, cui omnia te debere aſſeris, iſta te
 emit. F. Deus bone, quibus mihi perſua-
 debitur modis. A. Ab amore cœleſtium
 elongauit animum, & à Creatore ad crea-
 turam deſiderium inclinauit, quę vna qui-
 dem ad mortem pronior fuit via. F. Noli
 quaſo præcipitare ſententiam: Deum pro-
 fectò vt amarem, illius amor præſtitit. A.
 At peruertit ordinem. F. Quonam modo?
 A. Quia cum creatum omne, creatoris a-
 more diligendum ſit, tu contrà creaturæ
 captus illecebris, creatorem non quomo-
 do decuit amaſti, ſed miratus artificē fui-
 ſti, quaſi nihil ex omnib. formoſius crea-
 ſet, cum tamen vltima pulchritudinum ſit
 forma corporea. F. Hanc præſentem in
 teſtimonium euoco, cōſcientiamq; meam
 facio conteſtem, me (quod ſuperius dix-
 ram) illius non tam corpus amaſſe quàm
 animam, quod hinc percipies licebit, quo-
 niam quò illa magis in ætate progreſſa eſt,
 (quid eò corporeæ pulchritudinis inelu-
 ctabile fulmen eſt) eò firmior in opinio-
 ne permansi, & ſi enim viſibiliter, in vere-
 ſtos tractu tēporis languereſceret, animi de-
 cus amplius augebatur, quin ſicut aman-
 di principium, ſic incepti perſeuerantiam
 miniſtrauit: alioquin ſi poſt corpus abiſ-

sem iam pridem mutandi propositi tēpus
 erat. A. Me ne ludis? an si idem animus in
 squalido & nodoso corpore habitaret, si-
 militer placuisset? F. Non audeo quidem
 id dicere, neque enim animus ce ni potest,
 nec imago corporis talem sponduisset,
 ac si oculis appareret, amarē profectō pul-
 chritudinem animi, deforme licet habent-
 tis habitaculum. A. Verborum quæris ad-
 manicula: si enim, non nisi quod oculis
 apparet, amare potes, corpus igitur ama-
 sti, nec tamen negauerim animum quoq;
 illius & mores flammis tuis alimenta præ-
 buisse, nimirum cum (vt paulo post dicā)
 nomen ipsum non nihil, imò vel plurimū
 furoribus istis addiderit. Cum enim in o-
 mnibus animi passionibus, in hac præfer-
 tim euenit, vt ex minimis fauillis, sæpè in-
 cendia magna consurgant. F. Video quo-
 me cogas, vt scilicet cum Ouidio fatear:

Animam cum corpore amauit.

A. Hoc quoque quod sequitur fatearis o-
 portet, neutrum te satis sobriè, neutrum
 amasse quomodo decuit. F. Torquendus,
 tibi sum antequam fatear. A. Aliud quoq;
 te propter hunc amorem, in magnas con-
 didisse miseras. F. Hoc quamuis aculeum
 sustuleris, non fatebor. A. Immo verò spō-

te

CONT. MVNDI. Dial. III. iii

tè tua mox vtrunq; fateberis, nisi rationes
 meas interrogationesq; neglexeris. Dic
 ergo: Meministi ne puerilium annorum,
 an verò præsentium turba sollicitudinū,
 memoria, omnis illius ætatis euanuit? F.
 Nempe infantia pueritiâq;, non aliter an-
 te oculos meos sunt, quam dies hesternæ.
 A. Meministi, quantus in illa ætate timor
 Dei quâta mortis cogitatio? quâtus Reli-
 gionis affectus? quantus amor honesta-
 tis? F. Memini profectò, doleôq; crescen-
 tibus annis decreuisse virtutes. A. Ego qui-
 dem semper extimui, ne illum tam inté-
 pestiuum florem vernalis aura discuteret,
 qui si, integer illæsusq; mansisset, mira-
 bilem fructum suis temporibus protulis-
 set. F. Ne à proposito diuertas, quid enim
 hoc ad ea de quibus sermo nobis incœp-
 tus erat. A. Dicam, percurrere tecum taci-
 tus, quando integram tibi sentis recēten-
 que memoriam, percurrere vniuersæ vi-
 tuæ tempus & vbi tanta morum varietas
 incesserit, recordare. F. En in ictu oculi,
 trepidantis annorum meorum numerum
 seriemque recentui. A. Quid reperis igitur?
 F. Literæ velut Pythagoræ quam au-
 diuimus, legi non inanem esse doctrinam:
Cum enim recto tramite ascendens, ad bi-

uium peruenissem, modestus & sobrius & dexteram iuberer arripere, ad laeuam incautus dicam, aut cōtumax deflexi, neque enim mihi profuit quod sæpè puer legerā:

Hic locus est, partes ubi se via findit: in ambas.

*Dextera qua Ditis magni sub mania ducit.
Hac iter Elysum nobis ac leua malorum,*

Exercet pœnas, & ad impia tartara mittit.

Hæc nimirum quanquam ante legissem, non tamen prius intellexi quàm expertus sum: Ex tunc autem obliquo sordidoque calle distractus, & sæpè retro lacrymans conuersus, dexteram iter tenere non potui, quod cum deserui, tunc profectò fuerat illa morum meorū facta confusio. A. At qua nam hoc ætatis tuæ parte contigerat. F. Medio sub adolescentiæ seruore, & si aliquantisper expectas, quotus mihi tūc ætatis annus ageretur, facillè recordabor. A. Non tam exactum calculum requiro, quin potius illud ediffere: Quando illius tibi primum mulieris species visa est? F. Id utique nunquam obliuiscar. A. Iunge igitur tempora. F. Profectò & illius occurfus & exprobratio mea vnum in tempus inciderunt. A. Habeo quod volebam. obstupuisti credo, perstrinxitque oculos fulgor

fulgor insolitus. Dicunt enim stuporem amoris esse principium, hinc est apud naturam conscium Poëtam:

Obstupuit primo aspectu Sydonia Dydo.

Post quod sequitur:

Ardescet amans Dydo.

Quæ quamuis, vt nosti optime, fabulosa narratio tota sit, ad naturam tamē ordinem respexit ille dum fingeret. Sed cum obstupisses ad illius occursum: Cur ad lænam potissimum deflexisti, puto quia declinior videbatur & latior, dextera enim & ardua & angusta est, laborem igitur timuisti. At mulier ista celebris, quam tibi certissimam Duce[m] fingis, ad Superos cur non hēsitantem trepidumque direxit, & quod cæcis fieri solet, manu apprehensum non tenuit, quo & gradiendum foret admonuit? Fecit hoc illa quantum potuit, quid enim aliud egit, cum nullis mota precibus, nullis victa blanditiis muliebre[m] tenuit decorem, & aduersus suam simul & meam ætatem, aduersus multa & varia quæ flectere adamantium licet spiritum debuissent, inexpugnabilis & firma permanfit. Profecto animus iste fœmineus, quid virum decuit admonebat, præstabatq; ne insectando pudicitiam studio (vt verbis vtar Sene-

H. i.

ca) vel exemplum deesset vel conuictum, postremò cum lorifragum ac præcipitem videret, deserere maluit quàm sequi. A. Turpe igitur aliquid interdum voluisti, quod suprà negaueras, at iste vulgatus a-mantium, vel vt dicam verius, amentium furor est, vt omnibus meritò dici possit:

Volo nolo, nolo volo.

Vobis ipsis quid velitis, aut nolitis igno- rum est. F. Incautus in laqueum offendi, si quid tamen olim aliter fortè voluisssem, amor atq̃ue coegerunt, nunc quid velim & cupiam scio, firmiùque iam tandem a- nimum labentem, contrà autem illa pro- positi tenax, & semper vna permãsit, quam constantiam fœmineam, quò magis intel- ligo, magis admiror: Idque sibi consilium fuisse, si vnquam dolui, gaudio nunc & gratias ago. A. Semel fallenti, non facilè rursus fides habenda est: tu prius mores atque habitù: Vitamque mutaueris, quàm animù mutaſſe persuadeas, mitigatus for- tè, si tuus lenitèrque ignis extinctus non est: tu verò qui tantum dilectioni tribuis, non aduertis illam absoluendo, quantum te ipse condemnes, illam fateri libet, fuisse sanctissimam, dum, te insanum scelestum- que fatcare, illam, quoque fœlicissimam, dura

dum te eius amore miserrimum, hoc enim si recordaris, incœperam. F. Recordor e- quidem, atque id ita esse negare non va- leo, & quo me sensim deduxeris cerno. A. Ut cernas, apertius animum intende: nihil est quod æquè obliuionem Dei contem- ptumue pariat, quàm amor rerum tēpo- ralium, iste præcipuè, quem proprio quo- dam nomine amorè, & (quod sacrilegium omne transcendit) Deum etiam vocant, vt scilicet humanis furoribus excusatio cœ- lestis accedat, fiatque diuino instinctu sce- lus immane licentius. Nec mirari conue- niat tantum posse, hunc effectum in pe- ctoribus humanis, ad reliqua enim visa, rei species ac sperata fruendi delectatio, & propriè vos mētis impetus rapit. In amo- re autem, & huius simul & mutuus præte- rea succedit affectus, qua spe prorsus a- mota, amorem ipsum lentescere oportet. Sicut cum alibi ametis dūtaxat, hic etiam redamantium alternisque velut stimulis mortale pectus impellitur, vt non frustra Cicero noster dixisse videatur, quod om- nibus ex animi passionibus, profectò nul- la est amore vehementior, valde equidem certus erat, vbi addidit profectò, is qui iā libris quatuor Academiam vidit, de om-

nibus, dubitantem. F. Notavi sapius illum locum, & miratus sum quòd ita vehementissimam, hanc ex omnibus passionibus dixerit. A. Minimè mirareris, nisi quia animū inuasit obliuio: cæterū breui admonitione, in multorū malorū memoriā reuocandus es: Cogita nunc ex quo repente totus in gemitum versus es miseriarum, & peruenisti, vt funesta cum voluptate, lachrymis & suspiriis pasceres, cum tibi noctes insomnes & per nox in ore dilectæ nomen, cum rerum omniū contemptus vitæq; odium, & desiderium mortis tristis & amor sollicitudinis atque hominum fuga, vt de te non minus propriè quàm de Bellerophõre illud Homericum dici posset:

Qui miser in campis errabat Alcis.

Ipse suū cor edens hominū vestigia vitans.
Huic pallor & macies, & languescens ante tempus flos ætatis, tum graues æternumque madentes Oculi, tum confusa mens & turbata quies in somnis, & dormientis flebiles querelæ, ac vox fragilis, luctu rauca, fractusque & interruptus verborum sonus. Et quicquid tumultuosius aut miserius fingi potest: Hæc ne tibi viden-

dentur signa sanitatis? quid, quod illa tibi festos lugubrèsque dies inchoavit & clausit? illa adueniente sol illuxit, illàque abeunte nox rediit, illius mutata frons, tibi animum mutauit & mœstus pro illius varietate factus es. Denique totus ab illius arbitrio pependisti: scis me vera & vulgò etiam nota memorare, quid autem infamius quàm non contentù præsentì illius vultus effigie, vnde hæc tibi cuncta prouenerant, aliam fictam, illustris artificis ingenio quæsiuisse, quam tecum vbique circumferens haberes, materiã semper immortalium lachrymarum, veritus ne fortasse arefcerent irritamenta earum? omnia vigilantissime cogitasti, negligenter incuriosus in reliquis, at vt omnium delirationum tuarum supremũ culmen attingam, & quod paulo antè comminatus sum pergamus, quis dignè satis exercetur aut itupeat hanc alienatã mentis insaniam, cum nõ minus nominis, quàm ipseus corporis splendore captus, quicquid illi consonum fuit, incredibili vanitate coluisti? quam ob causam tantopere, siue Cæsareã siue Poëticã laureã, quod illa hoc nomine vocaretur adamasti, ex eoque tempore sine Lauri mentione, vix vllũ tibi carmen

H. iij.

effluxit, non aliter, quam si vel Penci gurgitis accola vel Gyrrhei verticis sacerdos existeres, denique quia Cæsaream sperare fas non erat, lauream Poëticam, quam studiorum tuorum tibi meritum promittebat, nihilò modestius, quam dominā Laurum ipsam adamaueras & cupisti, ad quā adipiscendā, quanquā aliis ingenijs subuectus, quanto tamen cum labore perueneris, tecum ipse recogitans perhorresces, nec me latet, quin responsioni paratum & adhuc hircere meditantem, video, quid tibi nunc in animo versetur, cogitas nempe te his studiis aliquantò prius etiā quā arderes deditum fuisse, Poëticumque illud tibi decus, ab annis puerilibus animū excitasse, quod ego quidem nec inficior nec ignoro, verum enimuerò & multis retrò seculis obsolefactus mos, atque hæc ætas studiis talibus aduersa, & longarum discrimina viarum quibus vsque ad lumen non carceris modo, sed mortis accessisse, aliāque non minus violenta fortunæ obstacula propositum retardassent, seu forsitan irritassent, nisi prædulcis nominis memoria, iugiter animum interpellans, cæteris curarum sarcinis excussis, per tergas & maria, inter tot difficultatum scopulos

CONT. MVNDI. Dial. III. 119

pulos, Romam te Neapolimque traxissent, vbi tandem, quod tanto ardore cupiebas adeptus es: quæ omnia, si tui mediocris furoris argumenta videantur, ipse ego non mediocriter furere certus ero: iam verò sciens illa prætereo, quæ ex Euanucho Terentij imitari non puduit Ciceronem, vbi ait:

*In amore hæc omnia insunt vitia: iniuria,
Suspiciones, inimicitia, inducia,
Bellum, pax rursus,*

Recognoscis in illius verbis insanias tuas, præcipueque zelû, quem sicut inter passionis amor, sic in hac parte pestis primas partes obtinere nõ ambigitur: sed occurreres forsitan & dices: Hoc ita esse non inficior, sed aderit ratio, cuius hæc vitia temperetûr arbitrio. Iam ita te responsurum ille provideat, vbi addidit:

*Incerta hæc si tu postules
Ratione certa facere, nihilo plus agas
Quàm si des operã, ut cû ratione insanias,*
Hoc equidem dicto, quod absque dubitatione verissimû sentis, omnibus (nisi fallor) euasiõibus tuis obuiatum est, hæc atque huiusmodi sunt in amore miseriæ, quarum accurata dinumeratio, nec experto necessaria, nec credibilis in experto, il-

H. iiii.

la tamen est omnium præcipua (vt ad pro-
positum reuertar (quod Dei sui que pari-
ter obliuionem parit: quomodo enim tor-
malorum molibus incuruatus animus, ad
illum vnum purissimumque veri boni
fontem reptando perueniet? quæ cum ita
sint, mirari iam desine, nullam vehemen-
torem animi passionem Tullio visam es-
se. F. Victus sum fateor, quoniam cun-
cta quæ memoras, de medio experientia
libro, mihi videris excerpisse: itaque li-
bet, quoniam Terentiani Eunuchi men-
tionem fecisti, ex eodem loco sumptam
inseruisse querimoniam:

*ô indignum facinus
me miserum sentio*

*Et tædet, & amore ardeo & prudens, sciens
Vivus vidensque pereo, nec quid agam scio.*
Libet & eiusdem Poetæ verbis, à te consi-
lijum flagitare:

*Proin' dum tēpus est etiam atq; etiā cogita
Ego quoque Terentianis tibi responsum
verbis dabo.*

*Que enim res in se neq; consiliū neq; modum,
Habet ullam, eam consilio regere non potes*
F. Quid igitur faciam, desperabimus ne?
A. Omnia prius tentanda sunt, quod au-
tem nunc, probari consilij mihi sit, breui-

ter

ter accipe. Nosti de hac re non tantum ab egregiis Philosophis singulares tractatus, sed ab illustribus etiam Poëtis, integros libros esse compositos, qui vbinam querendi qualiterue sint intelligendi, tibi praefertim qui harum rerum magisterium profiteris, ingerere iniuriosum fuerit, qualiter autem lecta intellectuque in salutem tuam vertenda sint, admonuisse, forsitan non erit alienum. Primum igitur, quod ait Cicero, nonnulli veterem amore nouo amore, tanquam clauum clauo excutiendum putant, cui consilio, & magister amoris Naso consentit, regulam afferens generalem:

Quod, successore nouo vincitur omnis amor:
 Et proculdubio sic est, disgregatus enim & in multa distractus animus, segnior fertur ad singula: sic Ganges (vt aiunt) a Rege Persarum innumerabilibus alueis distinctus, atque ex vno metuendoque flumine, in multos spernendosque riuulos secatus est, sic sparsa acies penetrabilis hosti redditur, sic diffusum letescit incendium: denique, omnis vis vt vnita crescit, sic dispersa minuitur. Valde siquidem metuendum est, ne dum ex vna eaque (si dici fas est) nobiliori passione subtraheris, dilabaris in plurima, & ex amante mulierosus, vagus & instabilis fias:

meo nēpe iudicio, si inevitabiliter pereundum sit, nobiliori morbo periisse solatiū est. Quid igitur consulā quæris? colligere animum & effugere, si possis, ac de carcere in carcerem migrare, non improbo, spes enim forsan in transitu libertatis fuerit, aut leuioris Imperij, ereptum verò vni iugo, collam per infinita sordidorum seruitiorem genera circumferre, non laudo. F. Paterisne medico perorante, ægrum morbi sui consciū aliquid interloqui? A. Quidni patiar? multi enim ægrotantis vocibus, quasi quibusdam indicis, ad inquisitionem opportuni remedij penetrarunt. F. Hoc igitur vnum scito, me aliud amare non posse, assuevit animus illam adamare, assueverunt oculi illam intueri, & quicquid, non illa est in amœnum & tenebrosū dicunt: itaque si illam amare iubes, vt sic ab amore liberet, impossibile mihi conditionem obiicis, actum est, perij. A. Sensus hæbet & appetitus obtorpuit, nihil ergo cum admittere valeas introrsum, exteriora tibi remedia adhibenda sunt, potesne igitur in animum inducere fugam exiliumuē, & notorum locorum caruisse conspectu? F. Licet temacissimus vncis trahat, possum tamen.

A. Si

A. Si hoc potes sanus eris: Quid ergo aliud dicam, nisi Virgilianum versiculum paucis immutatis:

Heu fuge dilectas terras, fuge littus amatiū?
 Quomodo enim vnquam his in locis tutus esse poteris, vbi tam multa vulnerum tuorum extant vestigia, vbi & presentium conspectu, & præteritorum recordatione fatigaris: vt igitur idem ait Cicero, loci mutatione, tanquam ægroti iam conualescentis curandus eris. F. Vide oro quid præcipis, quoties enim conualescendi audis, atque huius consilij non ignarus, fugam retentaui, & licet varias simulauerim causas, vnus tamen hic semper peregrinationum rusticationumque mearum omnium finis erat, libertas, quam sequens per Occidentem & per Septentrionem & vsque ad Oceani terminos, longè latèque circumactus sum, quod quantum mihi profuerit vides: itaque sæpè animum tetigit Virgiliana comparatio:

Qualis coniecta cernua sagitta:

Quàm procul incautam nemora inter Cres-
sea fixit.

Pastor agens telis, linquit volatile ferrum,
Nescius, illa fuga sylvas saluusq; per agras
Dyctæas, hæret lateri lethalis arundo.

Huic enim ceruo, non abfimilis factus sum, fugi enim, sed malum meum vbique circumferens. A. Quod à me nunc postulas, ipse tibi respondisti. F. Quo pacto? A. Quia malum suum circumferenti, locorum mutatio laborem cumulat, non tribuit sanitatem: potest ergo tibi non improprie dici, quod adolescenti qui peregrinatione nil sibi profuisse querebatur, respondit Socrates: Tecum enim inquit, peregrinabaris, tibi quidem in primis sequestranda vetus hæc curarum sarcina, & præparandus est animus, tum denique fugiendum? Hoc enim non corporibus modò, sed in animis quoque compertum est, quod nisi in patiente sit disposito, virtus est agentis inefficax. Alioquin ad extremos Indorum fines penetrare quidem poteris, semper Flaccum vera locutum fateberis, ubi ait:

Cælum non animum mutant, qui trans mare currunt.

F. Miro modo perplexus sum, tu enim cum mihi curandi sanandique animi documenta præbes, curandum prius sanandumque prædicas, ac deinde fugiendum, atqui de hoc ipso animus dubitat, qualiter sit curandus: si enim curatus est, quid
ultra

vltra quæritur: si autem incuratus, vbi locorum mutatio? quod tu ipse astruis, non adiuuat, dic expressius, quibus remediis vtendum est? A. Non curandum sanandumque, sed præparandum dixi animum, Cæterû siue curatus erit, & poterit locorum mutatio perennem sanitatē conseruare, siue nondum curatus, sed præparatus tamen, & ipsum eandem afferre potest: at si neutrum, quid nisi doloris irritamenta præstabit ista mutatio, & de loco in loca crebra iactatio. Nō desinā Flacco teste vti:

Ratione inquit. & prudentia, curas

Non locus effusi latè maris arbiter aufert.
Et verè sic est: Ibis enim spe plenus & desiderio reuertendi, omnes animi laqueos tecum trahens vbicunque fueris, quocunque te verteris relinque, vultum & verba contempleris. Et quod est amantium infame priuilegium, illam absentem absens audies & videbis, & putas amorè his subterfugijs extinguere? Mihi, crede, inardefcit vtrumque potius, hinc ab amoris auctoribus, inter multa præcipitur interponendas amantibus, nonnunquam breuis abstinentiæ morulas, ne vicissim fastidio fortè præsentia & assiduitate vilescant. hoc igitur moneo, hoc suadeo, hoc iubeo,

edocendo animū deponere quæ premun-
 atque ita sine spe reditus abeundū, tunc
 intelligis quid in sanandis animis possit
 absentia. Quod si locum corpori tuo gra-
 uem pessilentēque sortitus, perpetuis il-
 lic morbis inquietam vitam ageres: Non-
 ne irrediturus effugeres? nisi forte (quod
 valde permetuo) quòd maior est homini-
 bus corporis cura quam animi. F. De
 hoc quidem viderit humanum genus, de
 eo autem profectò nihil est dubij, qui si
 loci vitio in morbos incidissem, salubrio-
 ris eos loci mutatione depellerem, idem-
 que vel multo magis de animi morbis o-
 ptarem, sed hæc vt video, difficilior cura
 est. A. Hoc utique falsum esse, magno-
 rum Philosophorum, consentit auctori-
 tas, idque hinc liquet, quòd morbi animi
 omnes curari possunt, nisi æger obluce-
 tur, corporei autem nulla arte curabiles
 multi sunt, cæterum (ne nimis abstrahar
 ab incepto) in sententia persisto, præpa-
 rando vt dixi animum instruendumque
 dilecta relinquere, nec in tergum verti,
 nec assueta respicere, ea demum amanti
 peregrinatio tuta est, idque tibi (si saluam
 cupis animam tuam) noris esse faciendū,
 F. Vt quæcūque dixisti percepisse me
 sentias:

sentias: Imparato animo peregrinationes
 nil conferunt, paratum sanant, sanumque
 custodiunt. Hæc ne triplicis tui dogmatis
 summa est? A. Profectò non alia, & be-
 ne diffusius dicta perstringis. F. Atqui
 prima, duo sic esse, si nullus ostenderet ex
 me ipso perpenderem, tertium verò, quid
 sanato iam & in tutum producto animo
 absens, opus si non intelligo, nisi fortè re-
 cidiuè metus hæc suaserit vt diceres. A. Id
 ne tibi modicum videtur, quod si in cor-
 poribus, quantò magis in animis formi-
 dandum est, multoq̃ue leuius periculo-
 susque reuertitur, ad eò vt vix quidem se-
 cundum naturam, salubrius à Seneca di-
 ctum sit, quàm quod in epistola quadam
 ait: Siquis amorem exuere conatur, vitan-
 da est omnis admonitio dilecti corporis:
 Et subiicit rationē: Nil enim facilius re-
 crudescit quam amor. O verissimum & ex-
 iatimis experientiæ penetrabilibus eru-
 tum, verbum: In qua re nullum ante
 te testem citauerim. F. Verum id esse fa-
 teor, at si aduertis, non de eo qui iã exiit,
 sed de eo qui exuere conatur, ista dicun-
 tur. A. De eo dixit, vbi propius periculum
 est, in quocunq̃ue enim vulnere ante ci-
 catricem, atque in morbo quolibet an-

audiam

te sanitatē, formidabilior est omnis offē-
 sio nec tamē, & si ante periculosior sit po-
 stea in tuto contemnitur. Et quoniam al-
 tius in animos penetrant exempla dome-
 stica, quoties tu ipse qui loqueris, in hac
 ipsa ciuitate, quæ malorum tuorum om-
 nium, nō dicam causa, sed officina est, post-
 quam tibi conualuisse videbaris, & magna
 ex parte conualueras, si fugisses, per vicos
 notos incedens, ac sola locorum facie ada-
 monitus veterum vanitatū, ad nullius oc-
 cursum stupuisti, suspirasti, substitisti, de-
 nique vix lachrymas tenuisti. Et mox se-
 misaurius fugiens dixisti tecum: Agnosco
 in his locis adhuc latere, nescio quas anti-
 qui hostis insidias, reliquæ mortis hic ha-
 bitabant: Itaq; si me audis quanquam sa-
 nus esses, a quo longissimē quidem abes, in
 his locis habitare diutius, non foret consi-
 lium, neque enim cōuenit vinculis obses-
 sum, circa carceris fores aberrare, cui? Do-
 minus insomni studio circuit, laqueos di-
 sponens illorum pedibus, præsertim quos
 effugisse conqueritur:

Facilis descensus Avernus.

Noctes atque dies patet atri ianua Diti.

Quæ si sanis etiam vt dixi, quanto accu-
 ratius prouidenda sunt his, quos adhuc
 morbus

morbus non deseruit. Hos Seneca dum
 hoc diceret respexit, maioréque periculo
 præbuit consilium: illos enim commemo-
 rare superuacuum erat, qui in mediis tor-
 rentur ardoribus, qui de salute non cogi-
 tant, proximum gradum attingit eorum,
 qui ardent adhuc, sed flammæ exire medi-
 tâtur, nocuit multis ad sanitatē redeuntibus,
 parcellissimus haustus aquæ, qui ante æ-
 gritudinem profuisset, sæpè fatigatum le-
 uis motus impulit, qui viribus integrum
 non mouisset. Quam minima sunt inter-
 dum quæ animum emergentē in summas
 miseras re impellunt. Conspècta in alte-
 rius tergo purpura ambitionem renouat,
 visus nummorum aceruus, auaritiã inte-
 grat, spectata corporis species, luxuriã in-
 cendit, leuis oculorum flexus, amorē dor-
 mitantem excitat. Hæc nimirum pestes, fa-
 cilè in animos propter nostram dementiã,
 ac post quàm semel iter didicerunt, multò
 facilius reuertuntur. Quæ cum ita sint, nõ
 tantum locus pestiferus relinquendus, sed
 quicquid in præteritas curas animum re-
 torquet, summa tibi diligentia fugiendũ
 est, ne fortè cum Orpheo ab inferis rediens
 retróque respiciens, recuperatã perdas sa-
 nitatem: hæc nostri consilij summa est. F.

Amplector, & gratias ago, sentio enim læ-
guori meo consentaneum esse remedium,
fugamq; iam meditor, sed quo potissimū
cursum dirigam incertus sum. A. Multæ
tibi vndiq; patent viæ, multi portus in cir-
cuitu, scio tibi in primis Italiam placere,
& natalis soli insitam esse dulcedinem, nec
immeritò:

*Nam neque Medorū sylvæ ditissima terra.
Nec pulcher Ganges atque auro turbidus
Hermus.*

*Laudibus Italia certent, nō Bactra neq; Indi.
Torāq; thuricromis Pāchaia pinguis arenis.*

Quod quidem ab egregio Poëta, non mi-
nus verè dictum quam disertè, nuper tu
ad amicū scripto poëmate latius exten-
disti. Italiam igitur suadeo, quod moribus
incolarum, cæloque & circumfusi maris
ambitu & intersecātis oras Apennini col-
libus, & omnium locorū situ, nulla vsquā
statio curis tuis opportunior futura sit, ad
vnum verò eius angulum te arctare no-
luerim: I modò fœlix, quocumque te re-
fert animus, i securus & propera, nec in-
tergum deflexeris, præteritorum obliui-
scens in anteriora cõtende, nimis diu iam
& à patria, & à te ipso exulasti, tempus est
revertendi, advesperascit enim & nox est
amica

amica prædonibus, verbis tu ste commo-
neo. Restat vnum quod penè iam oblitus
eram, tam diù cauendam tibi solitudinem
scito, donec sentias morbi tui nullas su-
peresse reliquias: vbi enim rusticationes
nihil tibi profuisse memorasti, minimè
mirari decuit. Quid remedij quæso in rure
solitario ac reposito reperire crederes? fa-
teor sæpe dū solus esses fugeres, suspirans
urbemque respectans, irrisi ex alto & dixi
mecum: En, vt huic misero letheam amor
intulit caliginem, & pueris omnibus no-
tissimorum versuum abstulit memoria,
Morbum fugiens currit ad mortem. F. Re-
ctè tu quidem: sed quorum versuum men-
tionem facis? A. Nasonis sunt.

*Quisquis amat loca nocent, loca sola caueto.
Quo fugis, in populo tutior esse potes.*

F. Recordor optimè ab infantia penè fa-
miliariter mihi noti erant. A. Quid mul-
ta nosse profuit, sed ea necessitatibus tuis
accommodare nesciuiſti? ego quidem eò
magis in sectanda solitudine errorè tuum
admiratus sum, quod & auctoritates vete-
rum aduersus id noueras, & nouas addide-
as: nihil enim tibi prodesse solitudinem
pe conquestus es, quod cū multis in lo-
tum in eo præsertim poëmate, quod de

2.
fa
cis,

l. ij.

statu tuo luculentissimè cecinisti, cuius ego
 dulcedine interim dū caneres delectabar,
 stupebāq; quid ita medias inter animi pro
 cellas, ex ore insani, tam dulcisonū carmē
 erūperet, aut quis amor Musas cohiberet,
 ne à cōsuetō domicilio tātis turbinib. of
 fēnsæ, tātāq; hospitis alienatione diffuge
 rēt. Nam quod ait Plato: Frustra poēticas
 fores cōpos sui pepulit. Quodq; eius suc
 cessor Aristoteles: Nullum magnū ingeniū
 sine mixtura demētiæ aliō spectationes ad
 istas insanias referendum est. Sed de hoc a
 liās. F. Ego ita esse fateor, sed me dulce
 aut tibi iure placitū aliquid cecinisse
 non putabam, nunc amare carmen illud
 incipio: si quid autem alterius remedij ha
 bes, oro ne subtrahas egenti? A. Omnia
 quæ noris explicare, ostentantis se potius
 quàm amico consulentis est: neque enim
 tam multa remediorum genera, interius
 & exterius morbis inuēta sunt, vt in quoli
 bet cuncta temperentur, quoniam ait Se
 neca ad Luciliū: Nihil æquè sanitate im
 pedit, quàm remediorum crebra mutatio,
 nec venit vulnus ad cicatricem, in quo di
 uersa medicamēta tentantur, sed vt altero
 infeliciter succedente, ad aliud recurratur:
 itaque quāuis multa & varia morbi huius
 medi-

CONT. MVNDI. Dial. III. 133

medicamenta sint, pauca tamen inseruisse contentus ero, eaque potissimum, quæ tibi magis ex omnibus profutura confido, nõ vt aliquid noui te doceam, sed vt ex notis & vulgatis omnibus quid mihi efficacius videatur intelligas. Tria sunt (vt ait Cicero) quæ ab amore animũ exterrent, satietas, pudor, cogitatio: possent plura, possent & pauciora numerari, sed ne à tanto auctore digrediar, tria esse fateamur. De primo superuacuum est loqui, quoniam impossibile iudicabis tibi, vt res se habet, satietatem amoris vllam posse contingere: at si appetitus rationi crederet, & ex præteritis futura p̄saret, facile fatereris, quantum liber dilectæ rei nõ satietatem modo, sed fastidium & nauseam posse surripere. Verum quia compertum habeo, me hoc tramite frustrâ niti, quodd & si satietatem fore possibilem, & vbi assit amorem necare concedas, ab ardentissimo tamẽ desiderio tuo, quam longissimẽ hanc abesse cõtendes, egoque ipse conscientiam. Superest vt de duobus reliquis attingam. Hoc mihi si cur arbitrõr non negabis, ingenium quoddam & ponderosum animum tibi tribuisset naturam. F. Nisi in propria causa fallor, vsque adde id verũ est, vt sepe grauiter in-

lerim, quod nec sexui fatis conuenirē, nec
 sæculo in quo sunt vt vides impudentium
 omnia, honores, spes, opésq;, quibus & vir-
 tutes cedūt & fortuna. A. Non vides igitur
 quantum inter se ista discordant, amor
 & pudor? dum ille animum vrget, hic co-
 hibet, ille calcar incutit, hic frēnum stringit,
 ille nihil attendit, hic vniuersa circū-
 spicit. F. Video nimirum multo cum do-
 lore, distrahi tam diuersis affectibus. Ita e-
 nim alternis horis insultant, vt modò huc
 modò illuc turbini mētis agiter, quē toto
 sequar impetu nondum certus. A. Dic
 precor bona cum venia, vidistine te nuper
 in speculo? F. Quid hæc quæro sibi vult
 quæstio? Et soleo quidem. A. Vtinam ne-
 que crebrius neque curiosius quàm fatis
 est: quæro autem ex te, Nonne vultū tuum
 variari in dies vides singulos, & inter mi-
 eantes temporibus canos animaduertisti?
 F. Putabam te singulare aliquid velle di-
 cere, ista verò communia sunt omnibus
 qui nascuntur, adolefcere, senescere, inte-
 rire: animaduerti in me quod in coætaneis
 meis ferè omnibus, nescio enim quo mo-
 do senescunt homines hodie citiùs quam
 solebant. A. Neque aliorum senectus iu-
 uentutem tibi, neque aliorum mors im-
 mor-

mor-

mortalitatem tribueret, cæteris igitur omissis ad te redeo. Quid ergo, Mutauitne animum vlla ex parte corporis conspectæ mutatio? F. Concussit vtiq;e, sed non mutauit. A. Quid autem tûc tibi animi fuit, aut quid dixisti? F. Quid aliud putas, quàm illud Domitiani Principis: Forti animo fero comã in adolescentia senescentem. Tanto igitur exemplo pauculos canos meos ipse solatus sum, Cæsariq;e Regem adiunxi: Numa quidem Pompilius, qui secundum inter Romanos Reges diadema sortitus est, ab adolescentia canus dicitur fuisse. Nec Poëticum defuit exemplum, siquidem Virgilius noster in Bucolicis, quæ xxxii. ætatis anno scripsisse eum cõstat, sub persona pastoris, de se ipso loquens ait:

Candidior postquam, rãdeni barba cadebat;

A. Ingens tibi exemplorum copia est, tanta vtinam eorum quæ cogitationem mortis ingererët, hæc enim quæ canos appropinquantes testes, senectutis mortisq;e prenuncios dissimulare docent exempla, non approbo. Quid enim aliud suadent quàm lapsam ætatis negligere & supremi temporis obliuisci? cuius vt semper memineris, totus nostri colloquij finis est. Tu verò

cum ad caniciem iubeo respicere, canorū
 illustrium virorum turbam profers: quid
 ad rem, utiq; si immortales illos fuisse di-
 ceres, haberes quorum exemplo caniciem
 non timeres: quod si tibi caluitiem obie-
 ciffem, puto Iulium Cæsarem protuliffes
 in medium. F. Non alium profectò, quid
 enim illustrius potuiffem? est autem (nisi
 fallor) grande solatium, tam claris septum
 esse comitibus: itaq; fateor talium exem-
 plorum, velut quotidianæ suppellestilis
 vsum, non reiicio. Iuuat enim non modo
 in his commodis, quæ mihi vel natura tri-
 buit vel casus, sed in his etiam quæ tribue-
 re possent, habere aliquid in promptu, quo
 me soler, quod sequi non possum, nisi vel
 ratione viuaci, vel exemplo clarissimo. Si
 mihi igitur exprobrasses, quod aduersus
 fulminis fragorem timidior sim. Quia id
 negare nõ possem (est enim hæc mihi non
 vltima causa lauri diligendæ, quòd arbo-
 rem hanc non fulminari traditur) respõ-
 didifsem Augustum Cæsare, eodem morbo
 laborasse. Si cæcum dixiffes, & id verum
 foret Appij cæci, & Homeri poëtarū Prin-
 cipis: si monoculum, Hannibalis Pœno-
 rum ducis, aut Philippi Macedonum Re-
 gis clypeo vsum esse; si surdastrū, Marci
 Craf-

Crassi: si caloris impatientem, Alexandri Macedonis. Longū est per cuncta discurre, sed ex his cætera colligis. A. Apertè quidem neq; suppellex hic exemplorum displicet, modò non segnitiam afferat, sed metum memoremq; diù discutiat, laudo quicquid id est, propter quod nec aduentatē metuas senectutem nec præsentem oderis: quicquid verò non esse senectutem huius lucis exitum suggerit, nec de morte cogitandum summopere detestor, atque execror. Rursus præcipitaram æquo animo tolerare caniciem, bonę indolis indicium est, legitimæ autem senectuti morulas neçtere, annos ætatis subducere, canos nimix celeritatis arguere, eosq; vel occultare vel vellere, dementia, quamuis communis, tamen ingens est. Non videtis ò cæci, quanta velocitate voluntur sydera, quorum fuga breuissimæ vitæ tempus deuorat atque consumit, & miramini senectutem ad vos venire, quam dierū omnium rapidissimus cursus vehit. Duo sunt quæ vos in has ineptias cogunt: Primum quod angustissimam ætatē alij in quatuor, alij in sex particulas, alij in plures etiam distribuunt. Ita rem minimam, quia quãtitate non licet, numero tentatis extendē-

re, quid autem sectio ista confert? singe
quaslibet partiunculas, omnes in ictu o-
culi propè simul evanesceat:

*Nuper eras genitus, modò formosissimus in-
fans,*

Iam iuuenis, iam vir, vide quãto verborum
impetu, subtilissimus Poëta lapsum vitæ
fugientis expressit: Nec quicquam igitur
laxare nitimini, quod lex naturæ omnium
parentis angustat: Secundum est, quod in-
ter iocos & falsa gaudia senescitis, itaque
ficut Troianos, quæ supremam noctem in-
ter talia traduxerunt, latuit:

Dum fatalis equus saltu super ardua venit.

*Pergama, & armatum peditem grauis at-
tulit aluo.*

Sic vos senectutem, quæ secum armatam
& indomitam mortem affert, incustoditi
corporis mœnia transcendêtem, non sen-
titis, nisi tum demum, quando

dimissi per funem hostes,

inuadunt urbem, somno vinoque sepultam:
non minus enim vos

& mole corporum & dulcedine rerum.

temporalium sepulti estis, quam illos
somno vinoque sepeliuit Maro: Hinc Sa-
tyricus non ineliganter:

Festinat, ait, decurrere velox

CONT. MV'NDI. Di. l. III. 139

*Flosculus angusta, miseraq; brevisissima vita
Porrio dum bibimus, dum ferta, & inguentia,
puellas*

Poscimus, obrepit, non in collecta senectus.
Hanc tu igitur (vt ad proprium positum redeam) obrepentem, & iam foribus insultantem tentas excludere? causarum non seruatis naturæ gradibus ante diem felix inasse gratulique tibi esse quisquis non sentit, qui te infantulum vidisse testatur, præsertim si more communis sermonis, id heri haud nudius tertius sese vidisse contendat: Nec aduertis idem, & decrepito cui libet dici posse: Quis enim non heri imber, verò, quis non hodie puer est? Nonagenarios pueros videmus passim de rebus vilissimis altercantes, pueriliaque nunc etiam sectantes studia, Dies nempe fugiunt, corpus defluit, animus non mutatur, putrescant licet omnia, ad maturitatem suam ille non peruenit. Verum est quod vulgo ferunt, animum vnum corpora multa consumere, pueritiam quidem fugit, sed vt ait Seneca puerilitas remanet, & tu mihi crede, non aded vt tibi videris forsitan puer es, cum maior pars hominum, hanc quam tu nunc degis ætatem non attingit. Pudeat ergo senem amatorem dici, pudeat

esse tam diu vulgi fabulam, & si te nec ve-
rū gloriæ decus allicit, nec deterret igno-
minia, alieno tamen pudori vitæ tuæ mu-
tatio succurrat, etenim famæ cōsulendum
proprie ni fallor, & si ob aliud nil, saltem
vt amici liberentur ab infamia mentien-
di: Quod cum omnibus prouidendum sit,
tibi aliquantò diligentius, cui tantus de te
loquentium populus absoluendus est.

*Magnus enim labor est magna custodia fa-
mæ.*

Hoc si Scipioni tuo truculentissimum ho-
stem consulentē facis, vt Africæ tuæ li-
bris, patere nunc ex ore pij patris, idem tibi
cōsiliū prodesse, ineptias pueriles
abiice, adoleſcentiæ flammæ extingue:
noli semper cogitare quid fueris, quid sis
aliquando circūspice, neu tibi frustra pro-
positum speculum arbitraris, memento,
quid in quæſtionibus naturalibus scriptū
est. Ad hoc enim inuenta sunt specula, vt
homo ipse se nosceret. Multi ex hoc con-
secuti sunt, primo quidem sui notitiam,
deinde etiam cōsiliū aliquod formosus,
vt vitaret infamiam, deformis vt sciret vir-
tutibus esse redimēdum, quid corpori de-
esset, iuuenis vt sciret tēpus illud esse di-
scendi; & virilia aggrediendi; senex vt car-

nis indecora deponeret, & de morte ali-
 quid cogitaret. F. Memini semper ex quo
 primum legi, memoratu enim digna res
 est, sanumque consilium. A. Quid vel le-
 gisse vel meminisse profuit? excusabilius
 erat ignorantia clypeum posse pretende-
 re, nonne enim pudet hęc scienti, canos nil
 mutationis attulisse? F. Pudet, piget &
 pœnitet, sed ultra non valeo, scis autē quid
 hic mihi solatij est, quod illa mecum se-
 nescit? A. Inhæsit credo tibi vox Iuliaz,
 Cæsaris Augusti filiaz, quam cum genitor
 argueret, quod non grauis sibi conuersa-
 tio esset vt Liuiæ, illa patris monitis illustit
 facetissimo responso: Et hi mecum, inquit,
 senescunt. Sed quæso nunquid honestius
 iudicas, si iam senior animum illum ardeas,
 quam si adolescentulam amares? Immò
 verò eò scēdus, quò amandi minor est
 materia. Pudeat ergo, anima nūquam mu-
 tari, cum corpus mutetur assidue, & hoc
 est quod de pudore dicendū tempus ob-
 tulerat, cæterum, quia vt Ciceroni placet,
 valde est absolum, cum in locum rationis
 pudor succedit ab ipso fonte remedio-
 rum, id est ab ipsa ratione auxilium im-
 ploremus: Itaque intenta cogitatio præ-
 stabit, quam ex tribus animum ab amore

142 FR. PETA ARCH. DE
collocaui, nunc au-
deterrentibus vltima, vocari noueris, in
tem ad illam arcem te, s, ab incurfibus
qua sola tutus esse pote, no diceris. Co-
passionum, & per quam ho, nobilitatem,
gita igitur in primis animi, im differere,
quæ tanta est, vt si de ea vel, st. Cogita
mihî liber integer retexendus, corporû,
fragilitatē simul ac fœditatem, est. Co-
de qua nō minus copiosa materia, rorum
gita breuitatem vitæ, de qua mag, tem-
hominū libri exstant. Cogita fugam, are
poris, quam nemo est qui verbis æqu, ue
possit. Cogita mortem certissimam, atq,
horam mortis ambiguam, omni tempore,
omnibus locis impendentē. Cogita in hoc
vno falli homines, quod differri nō potest.
Nemo tam sui ipsius immemor est, quin
interrogatus, se quandoque moriturū esse
respondeat. Itaque ne te spes vitæ longio-
ris ludat, obsecro quæ innumerabiles cir-
cumuenit, quin potius velut ex cœlesti
quoddam oraculo prolatum carmen am-
plectere:

Omne crede diem tibi diluxisse supremum.
Quid enim aut supremus est, aut profe-
cto supremo proximius, omnis qui mor-
talibus illuxit dies? ad hæc & illud cogi-
ta, quàm turpē sit digito monstrari, & in
vulgi

CONT. MVNDI. Dial. III. 143

vulgi fabulam esse conuersum. Cogita quantum professio tua discordet à moribus: cogita quantum illa tibi nocuerit animo, corpori, fortunæ: cogita quã multa propter illam nulla vtilitate perpeſſus es: cogita quoties illuſus, quoties contemptus, quoties neglectus ſis: cogita quot blanditias in ventum effuderis, quot lamenta, quot lachrymas: cogita illius, inter hæc altum sæpè ingrátumque ſupercilium, & ſi quid humanius quam id breue aurãq; mobilius æſtiua. Cogita quantum tu famæ illius addideris, quãtum vitæ tuæ illa ſubtraxerit, quantumue tu de illius nomine ſolicitus, quantum illa de ſtatu tuo ſemper negligens fuerit. Cogita quantum per illam ab amore Dei elongatus, in quantas miſerias corruisti, quas ſciens ſileo, ne arguar à quoquam, ſi quis fortè aurè in hos ſermones noſtros intulerit. Cogita quàm multę occupationes te vndique circumſtent, quibus vtilius & honeſtius incumberes. Cogita quàm multa inter manus tuas inexplera ſunt opera, quibus ius ſuum reddere multo æquius foret, nec tam iniquis portionibus, hoc breui punctum temporis partiri. Poſtremo quid eſt quod tam ardentè expetis,

verum hoc acriter virilitérque cogitandú
 est, ne fugiendo forsitan arctius illigeris,
 quod multis sæpe contingit, dum exterioris
 formæ dulcedo per angustas, nescio
 quas rimulas subit, & malis remediis ali-
 tur. Pauci enim sunt, ex quo semel virus
 illud illecebrosæ voluptatis imbiberint,
 fœminei corporis fœditatem, de qua lo-
 quor sat viriliter (ne dicam satis constan-
 ter) examinent, faciliè relabuntur animi,
 & virgente natura in eam potissimè par-
 tem recidunt, in qua diutissimè pepend-
 erunt, id ne accidar, supremo studio provi-
 deandum est. Pelle omnem præteritarum
 memoriam curarum, omnem cogitatum,
 qui statum seu cursum transacti tempo-
 ris admonet, excute, & vt aiunt ad petram
 paruulos tuos allide, ne si creuerint ipsi te
 cœno subruant. Inter hæc cœlum deuotis
 orationibus pulsandum, aures regis æthe-
 rei piis precibus fatigandæ, nulla dies, nul-
 la nox sine lachrymosis obsecrationibus
 transigenda est, si fortè miseratus Omni-
 potens finem laboribus tantis impone-
 ret. Hæc agenda tibi cauendâque sunt,
 quæ diligentius obseruanti, aderit diuinû
 auxilium, vt spero, & inuicti Liberatoris
 dextra succurret. Sed quoniam iam (& si

pro

pro necessitate tua pauca quidē, pro breuitate autem temporis satis multa de vno morbo dicta sunt: Ad alia transeamus. Restat vltimum malum, quod in te curare nunc aggrediar. F. Age pater mitissime: nam reliquis & si non plene liberatū, magna tamen ex parte me leuatum sentio. A. Gloriam hominum, & immortalitatē nominis, plus debito cupis. F. Fateor plane, neque hunc appetitum vllis remediis frænare queo. A. At valde metuendū est, ne optata nimīū hic inanis mortalitas, veræ immortalitatis iter obstruxerit. F. Timeo quidē hoc vnū inter cætera, sed quibus artibus tutus sim, à te potissimū exopto, à quo maiorū mihi morborū remedia suppeditata sunt. A. Nullū profecto maiorē tibi morbū inesse noueris, & siquidē fortē scædiores sunt, verum quid esse gloriam reris quam tantopere expetis edisserere? F. Nescio an definitionem exigas, at ea cui notior est quàm tibi? A. Tibi verò nomen gloriæ notum, res ipsa, vt ex actibus colligitur, esse videtur incognita: nunquā enim tam ardentem si nosles, optares, certē siue illustrem & peruagatā, vel in suos ciues vel in patriam, vel in omne genus omnium meritorum famam, quod vno in

K. j.

loco Marco Tullio visum est, siue frequē-
 tem de aliquo famam cum laude, quòd a-
 lio loco ait idem, utrobique gloriam fa-
 mam esse reperies, scis autem quid sit fa-
 ma? F. Non occurrit id quidem ad præ-
 sens, & ignota in mediū proferre metuo:
 ideòque quod esse veritus opinor, siluisse
 maluerim. A. Prudenter hoc vnum &
 modestè: nam in omni sermone, graui præ-
 sertim & ambiguo, non tam quid dicatur,
 quàm quid non dicatur attendendum est:
 Neque enim par ex bene dictis laus, & ex
 maledictis reprehensio est: scito igitur fa-
 mam nil esse aliud, quàm sermonem de
 aliquo vulgatum, ac sparsum per ora mul-
 torum. F. Laudo, seu definitionem, seu de-
 scriptionem dici maui. A. Est igitur fla-
 tus quidam atque aura volubilis, & quod
 ægrius feras flatus est hominum plurimo-
 rum, scio cui loquor, nulli vsque odiosio-
 res esse vulgi mores ac gesta perpendi.
 Vide nunc quanta iudiciorum peruersitas,
 quorum enim facta condemnas, eorū ser-
 motiunculis delectaris, atque vrinam de-
 lectareri duntaxat, nec in eis tuz feclici-
 tatis apicem collocasses. Quo enim spe-
 stat labor iste perpetuus, continuæque vi-
 gilix, ac vehemens impetus studiorum?

respon-

respondebis forsitan: Vt vitæ tuæ profutura
 condiscas. At verò iam pridem vitæ si-
 mul & mortis necessaria didicisti: Erat igi-
 tur potiùs quemadmodum in actum illa
 produceres, experiendo tentandum, quàm
 in laboriosa cognitione procedendum, vbi
 noui semper recessus & inaccessæ latebræ
 & inquisitionum nullus est terminus. Ad-
 de, quod in his quæ populo placerent, stu-
 diosius elaborasti, iis ipsis placere satagēs,
 quæ tibi præ omnibus displicebant, hinc
 poematū, illinc historiarū, denique omnes
 eloquentiæ flosculos carpens, quibus au-
 res audientiū demulceres. F. Parce qua-
 so, hæc tacitus audire non possum: Nun-
 quam ex quo pueritiam excessi, scientia-
 rum flosculis delectatus sum: multa enim
 aduersus literarum laceratores eleganter
 à Cicerone dicta notauit: Et à Seneca illud
 in primis: Viro captare flosculos turpe
 est, & notissimis se fulcire vocibus ac me-
 moria stare. A. Nec ego dum hæc dico,
 vel ignauiam tibi, vel memoriæ angustias
 obieci, sed quod ex his quæ legeras flori-
 dora, in sodalium delicias referuasti, & ve-
 lut ex ingenti aceruo, in vsus amicorum
 elegantiora cōsignasti, quod totum inanis
 gloriæ lenocinium est, & tādē quotidiana

na occupatione non cōtentus (quæ magna licet temporis impensa, non nisi præsentis æui firmā promittebat) cogitationes tuas in longinqua transmittens, famā inter potiores concepisti, ideòq; manum ad maiora iam porrigens, librum Historiarū à Rege Romulo in Titum Cæsarem, opus immensum, temporisq; & laboris capacissimum aggressus es, còq; nondum ad exitum producto, tantis gloriæ stimulis urgebarris, ad Aphricā Poëtico quodam nauigio transmisti, & nūc in præfatos Aphricæ libros sic diligenter incumbis, vt alios non relinquis, ita totam vitam his duabus curis, vt intercurrentes alias innumeras stileam, prodigus pretiosissimæ irreparabilisq; rei tribuis, deq; aliis scribens, tui ipsius obliuisceris, & quid scis, an vtroque opere inexpleto mors calamū fatigatum è manibus rapiat, atq; ita dum immodicè gloriam petēs, gemino calle festinas, neutro peruenias ad optatum. F. Timui hoc fateor, interdum graui enim morbo correptus, vicinam mortem expaui. Nihil in eo statu sentiens molestius, quàm quod Aphricā ipsam semi explicitā linquebam: itaque alienam dedignatus limam, ignibus cam propriis manibus madare decreueram,

ueram, nulli amicorū satis fidens, qui post
omissum spiritū id mihi præstaret, prop-
terea quòd Virgilium nostrum, ab Impe-
ratore Cæsare Augusto hac in re sola non
exauditum esse memineram, quid te mo-
ror, parum absuit, quin Africa præter vi-
cini solis ardores, quibus æternū subiacer,
ac præter Romanorū faces, quib. ter olim
longè latèq; perusta est, meis etiam flam-
mis arderet? sed de hoc aliàs. Est enim a-
mara recordatio. A. Adiunas sententiam
meam narratione hæc, dilata parum per so-
lutionis dies, sed non cassa ratio est. Quid
autem stultius, quàm in rem exitus incer-
ti, tantos labores effundere? scio tamen
quid tibi (ne cœptū destituas) blanditur,
spes vna peragendi, quam quoniam facilè
(nisi fallor) extenuare non possem, ver-
bis eam amplificare tentabo, vt eam vel sic
longè imparem tantis laboribus tuis ostē-
dam. Finge igitur esse tibi & temporis &
ocij & tranquillitatis abundè, euanescat
omnis torpor ingenij omnis corporis lan-
guor, cessent fortunæ impedimēta omnia,
quæ interrupto scribēdi impetu, sæpè pro-
perantem calamum auerterūt, felicius ti-
bi & supra votum cuncta perueniāt. Quid
tamen grande facturum esse te iudicas? F.

150 FR. PETRARCH. DE

Præclarum nempe rarumq; opus & egregium. A. Nolo nimis oblectari, præclarū opus concedatur. At quanto præclarioris impedimētum si cognosceres, quod cupis horreres: hoc enim dicere ausim, vel in primis animū tuum ab omnibus melioribus curis abstrahit, adde quod hoc ipsum præclarum, nec late patet, nec in lōgum porrigitur, locorumque ac temporum angustiis coarctatur. F. Intellego istam veterem & tritam iam inter Philosophos fabellam, terram omnem puncti vnus exigui instar esse, animū vnum infinitis annorū millibus constare, famam verò hominum, nec punctum implere, nec animum: cæterāq; huius generis, quibus ab amore gloriæ animos coarctantur. Sed quæso si quid habeas validius profer, hæc omnia relatu magis speciosa, quam efficacia sum expertus. Neque enim Deus fieri cogito, quod vel æternitatem habeam, vel cælum terrasq; complectar, humana mihi satis est gloria, ad illam suspiro, & mortalis non nisi mortalia concupisco. A. O te si vera memoras infœlicem, si non cupis immortalia, si æterna non respicis, totus es terrenus, actum est de rebus tuis, spei nihil est reliquum. F. Auertat Deus hanc insaniam, semper æternitatis

nitatis me amore cōflagrasse, testis est mihi curarum mearū mens conscia. Sed hæc dixi, vel forsità lapsus sum, hoc dicere volebam, mortalibus vtar pro mortalib. nec immodico vastoque desiderio naturæ rerum vim afferre molior. Itaque gloriam humanam sic expeto, vt sciam & me & illam esse mortales. A. Vt hoc prudenter, sic illud insulsiſsimè, quòd propter auarā, inanem, iamque vt ipse asseris, perituram semper mansura destituis. F. Haud equidem destituo, sed fortassis differo. A. At quā periculosa dilatio est, in tāta dubij celeritate temporis, tantāque vitæ fuga? Ad hoc velim mihi respondeas, si ab eo fortè, qui solus vitæ mortisq; metā statuit, vnus duntaxat præfixus hodie foret annus integer viuendi, idque tibi sine vlla dubitatione cōstaret, qualis esse inciperes huius anni temporis dispensator. F. Equidem parcissimus ac diligentissimus, summòq; studio prouiderem, ne quid nisi seriis impenderetur, vixque aliquem tam vesanum insolentemq; reor, qui non idem responsurus sit. A. Responsum probo, sed stuporem quem mihi furor hominū parit in hac re, non modò meus, sed nec omnium, qui vquam eloquentiæ studuerunt stilus expli-

eet, omnium licet in hoc vnū ingenia la-
 boreſque conueniant, citra verò facundia
 feſſa ſubſiſtet. F. Quæ tantæ admirationis
 ratio eſt? A. Quia rerum certarum auariſ-
 ſimi eſtis, incertarum prodigi, cuius con-
 trarium ni prorsus inſaniretis eſſe debue-
 rat: proſectò enim anni ſpatium, & breuiſ-
 ſimum ſit, ab eo tamen, qui nec fallit, nec
 fallitur, promiſſum, & in partes diſtributū
 licentius ſpargi poterat, extremis pericu-
 lis ad ſalutis conſilia reſeruatis, illa omniū
 inexecrabilis & horrenda dementia, quod
 neſcitis vtrunque ſupremis neceſſitatibus
 ſuffecturum ſit, in ridiculaſ vanitates, ceu
 ſuperabundet, effundere, qui annum habet
 ad videndum, certum quoddam habet ille,
 ſed modicum, qui verò ſub ambiguo mor-
 tis imperio eſt (ſub quo quidem omnes
 degitis mortales) nec anni nec lucis, de-
 nique nec horæ integræ certus eſt. Annum
 victuro ſex licet menſibus emenſis, adhuc
 ſemestre ſuperceſt ſpatium, tibi verò ſi hic
 perditur dies, quis ſpōſor eſt craſtini? Ver-
 ba ſunt Ciceronis: Moriēdum eſſe certum
 eſt, & hoc ipſum incertum, an hæc eadem
 die, nec eſt aliquis ad eò iuuenis, cui com-
 pertum ſit, ſe vſq; ad veſperam eſſe victu-
 rum: Quæro igitur ex te, quæro itidem

CONT. MVNDI. Dial. III. 133

ex cunctis mortalibus, qui v̄tūris inhiantes
pr̄sentia non curatis, quis scit:

An adiciant hodierna crastina vita.

Tempora Dij superi. F. Nullus profecto,
vt pro me ipso & pro cunctis respōdeam,
sed speramus annum saltem, quem nemo
tam senex est, vt non superesse sibi speret,
quod Ciceroni placet. A. At vt eidem vi-
detur, non modo senum, sed adolescen-
tium quoque spes stulta est, sibi pro certis
& incerta promittentium. Sed detur quod
omnino impossibile est, & amplum simul
& certam vitæ spatium contigisse, quanta
tibi videtur amentia, meliores annos at-
que optimas æui partes, vel in placendo
oculis alienis, vel in auribus hominum
demulcendis expendere? deterrimas autē
atque vltimas penē, ad nil vtilis viuendi-
que simul & finē & fastidiū allaturas, Deo
tibi que reseruare, vt animæ tuæ libertas
extrema, omnium cura sit, certo quamuis
in tempore, nōne tibi ordo transuersus
videtur meliora postponere? F. Est autem
aliqua propositi mei ratio. eam enim quā
hic sperare licet gloriā, hic quoq; manenti
querendam esse persuadeo ipse mihi, illa
maiore in cœlo fruendū erit, quo qui per-
uenerit, hāc terrenam ne cogitare quidem

velit, Itaq; istum esse ordinē, vt mortaliū rerum inter mortales prima sit cura, transitoriiis æterna succedāt, quod ex his ad illa sit ordinatissimus progressus, inde autē regressus ad ista non pateat. A. Stultissime homuncio, sic igitur quicquid voluptatum cœlum habet, aut tellus & vtroumbique ad nutum fluentes, ac fœlicissimos tibi singis euētus. At mille hominū mille & totidem spes ista sefellit, innumerabiles animas orco demersit: dum enim alterum pedem in terra tenere putant, alterum in cœlo, neque hic consistere, neque illuc ascendere potuerunt. Itaque miserabiliter lapsi sunt, subitoque illos, vel in ipso ætatis flore, vel in medio rerum apparatu vegetabilis aura destituit, & hoc tibi quod tam multis contigit, contingere posse, non cogitas? Heu si fortē interim (quam Deus prohibeat) ruinam multamolliens patereris, quantus dolor quantusque pudor, & quàm fera pœnitentia, quod in diuersa distractus, euanuisses in singulis. F. Misereatur altissimus, ne ista cōringant. A. Misericordia diuina liberet, quāuis humanā tamē non excusas infaniā, nolo autem de misericordia nimiū speres: sicut enim desperātes odit Deus, sic in cōsulte

sulto sperantes irridet. Illud equidem ex ore tuo auditū esse doleo, Philosophorū in hac re veterē, vt ais fabellā posse contēni, ea ne quæso fabula est, quæ Geometricis demonstrationibus terræ totius designat angustias, ac Cretā quam longiusculā licet Insulam esse confirmat. An ea quæ asserit, ex omni terra quandōque distincta, ita vocent zonis, maximam illam mediāque solis ardoribus, duas autem dextera læuaque importunis frigoribus, perpetuaque glacie oppressas habitaculum hominibus non præstare, duas reliquas inter mediam & extremā incoli? an ea quæ bipartitæ huius habitabilis, alteram partem obiiice magni maris inaccessibilem vobis sub pedibus vestris locat (quam verū homines teneant scis quanta dissensio inter doctissimos homines, olim sit, ego autem quid sentirem, absolui in libro de Ciuitate Dei, quos te legisse non dubito) alterā verò vel totam vobis linquit habitabilē, vel vt quibusdam placet in duas partes subdividens, vnā visibus vestris attribuit, aliam septentrionalis oceani reflexibus circuncludit atque aditum intercidit. An ea quæ hanc ipsam vobis habitabilē quātulacunque sit, freto paludibusque & de-

fertis locis imminuit, penéque ad nihilum redigit, hoc telluris exiguum in quo tantopere superbitis? An ea fortè, in hoc ad extremū artatòque habitaculi vestri situ diuersos viuendi mores, aduersúsque Religionū ritus, dissonas linguas dissimilésque habitus edocet, atq; hoc modo propagandi latè nominis præripit facultatē. Sed hæc tibi fabulosa sunt, fabulosa quoque sunt omnia, quæ de te mihi miseram, nulli enim fermè notiora hæc rebar esse quàm tibi: Nempe vt omittam & Ciceronis & Maronis disciplinam, cæteraque Physica vel Poetica, quibus hac de re instructissimus videbaris, sciebam te nuper in Aphrica tua, hanc ipsam sententiã præclaris versibus descripsisse, vbi dixisti:

Augustis artatus finibus Orbis

*Insula parua situ est: curuis quàm flexibus
ambis.*

Oceanus:

Aliaq; deinceps addidisti, quæ si falsa putabas, miror vt ea per te tam constanter asserta sunt. Quid nunc de famæ mortaliū breuitate, déque temporalibus angustis loquar, cum scis, quorum vetustissima memoria est æternitati collata, quàm breuis quamque recens sit: Non ego te ad
opinio

opiniones illas veterum reuoco, qui crebra terris incēdia diluuiáque denunciant, quibus & Platonicus Timæus, & Ciceronianus, Reipub. Sextus Liber refertus est: ea enim quanquam multis probabilia videantur, veræ tamen Religioni, cui initiatus es, aliena sunt profectò, ac præter hæc quàm multa sunt, quæ diuturnitatem (ne dicam æternitatem) nominis impediunt? Mors in primis hominū illorum, quibus cum vita transacta est, obliuioque naturale senectutis malum: Semper quoque succrescens nouarum laus hominum, qui flore suo non nihil interdum veteribus titulis derogat, quantumque maiores deprimat, tantum ipsa sibi videretur assurgere: Huc accedit inuidia, quæ gloriosa morientes absque intermissione persequitur, accedit odium veritatis, & inuisa plebibus ingeniosorum vita: adde iudiciorum vulgarium inconstantiam: adde ruinas sepulchrorum ad quæ discutienda,

Valent sterilis mala, robora, ficus,

Vt Iuuenalis ait: quam non ineleganter in Africa tua secundam mortem vocas, atque vt in eisdem te hic verbis alloquar, quibus tu illic alium loqui facis.

Mox ruet, & bustum cinis que in marmore scetus.

Occidet: hinc mortem patieris nate secundam.
 An præclara & immortalis gloria, quæ fa-
 xi vnus mutatur impulsu? adde librorum
 interitum, quibus vel propriis vel alienis
 manibus vestrum nomen insertum est, qui
 licet eo serior videatur, quo viuacior est
 librorum quàm sepulchrorum memoria,
 tamen ineuitabilis casus est propter innu-
 merabiles pestes, naturæ fortunæ que pari-
 ter, quibus vt cætera, sic & libri subiacent,
 quæ si cuncta cessarent, semum suum sua-
 que illis mortalitas annexa est: Mortalia
 namque esse decet, quęcunque labor mor-
 talis inani edidit ingenio, vt tuis potissi-
 mum verbis, tuus tam puerilis error con-
 uincatur: Quid ergo adhuc ingerere tibi
 non desinam versiculos tuos?

Libris autem morientibus ipse

Occumbens etiam sic mors, tibi tertia restat.
 Habes de Gloria iudicium meum, pluri-
 bus certè, quàm me vel te decuit verbis
 explicitum, paucioribus verò, quàm rei
 qualitas exigebat, nisi fortè nunc etiam
 fabulosa tibi, hæc omnia videntur. F. Mi-
 nimè quidem, neque mihi more fabula-
 rum affecerunt animum, quin immò vete-
 ris abiiciendi nouum desiderium iniece-
 runt. Quãuis enim fermè omnia iam pri-
 dem

dem nota mihi forent, auditaque sapius:
quoniam vt Terentius noster ait:

Nullum est iam dictum, quod non sit dictum prius:

Tamen & verborum dignitas, & narrationis series, & loquentis auctoritas multum valet. Cæterū de hac re sententiam tuam vltimam audire velim, iubeasne vt omiffis studiis meis omnibus, inglorius degā, an verò medium aliquod tibi sit cōsiliū?

A. Vt inglorius degas, nunquam consulam, at ne gloriæ studium virtuti præferas, identidem admonebo: nosti enim gloriam, velut vmbra quādam esse virtutis. Itaq; sicut apud vos impossibile est corpus vmbra sole feruente non reddere, sic fieri non potest, virtutem vbilibet radiante Deo gloriam non parere. Quisquis igitur veram gloriam tollit, virtutē ipsam sustulerit necesse est, qua sublata relinquitur vita hominū nuda, & multis animalibus simillima, vocantemque sequi præceptū appetitū, qui vnus belluis amor est. Hæc igitur tibi seruanda lex erit, virtutem cole, gloriam negligē, illā tamen interea quod de M. Catone legitur, quò minus appetes, magis assequeris. Nōdum possim mihi temperare, Quò minus tecum tuis agā testimoniis.

Illam vel inuitum fugias licet illa sequatur.
 Agnoscis ne vericulus tuus est, insanus profecto videatur, qui die medio per Solis ardore, ut umbram cerneret ostenderetque aliis, cum labore discurreret, atque nihil sanior est qui inter aestus vitae, multo cum labore circumfertur, ut gloriam suam late diffundat, quid ergo, eat ille ut terminum teneat, euntem cum umbra prosequitur? astat iste, ut virtutem apprehendat, agentem gloria non deserit. Et haec de ea, quae verae virtutis Comes est. Illa vero, quae captatur ex aliis, siue corporis siue ingenij artibus, quas humana curiositas innumerabiles facit, nec gloriae cognomine digna est. Itaque tu, qui conscribendis Libris aetate ista praesertim tantis te laboribus maceras (pace tua dixerim) procul eras, oblitus enim tuarum, alienis rebus totum incumbis, ita sub inani spe gloriae brevissimum hoc vitae tempus, te non sentiente dilabitur. F. Quid faciam igitur, labores non meos interruptos deseram an accelerare consultius est, atque illis (si Deus annuat) summam manum imponere, quibus curis exutus expeditior ad maiora proficiscar, tantum enim aetate, sumptuosum opus, vix possum aequanimiter medio calle deserere. A. Quo pede claudices agnosco, te ipsum derelinquere

maius

maius quàm libellos tuos. Ego tamen officium meum peragam, quàm feliciter tu videris ac certè fideliter: Abiice ingentes historiarum sarcinas, satis Romanæ gestæ, & suapte fama & aliorum ingenis lustratæ sunt: dimitte Aphricam, eamque possessoribus suis linque, nec Scipioni tuo, nec tibi gloriam cumulabis, ille altius nequit extolli, tu post eum obliquo calle niteris: his igitur post habitis, te tandem tibi restitue, atque vt vnde venimus reuertamur: incipe tecum de morte cogitare, cui sensim & nescius appropinquas, rescissis velis tenebrisque discussis, in illâ occurrat, quicquid vel oculis vel animo cogitantis occurrit, ad hoc vnum refer: cælum, terra, maria mutantur, quid homo fragilissimum animal sperare potest? vicissitudo temporum, suos cursus recursusque peragit, nunquam permanens, si te posse permanere putas, falleris: at vt eleganter ait Flaccus:

Damna tamen celeres reparant caelestia.

Luna nos vbi deciamus.

Quoties igitur floribus vernis æstiuam segetem, quoties æstiuis salubris autumnis temperiæ, quoties autumnis vindemiis hybernam successisse niuem vides, dic tecum

L. j.

ita, prætereunt sed sapius reuersura: Ego autē irrediturus ab eo: quoties vergere ad Occasum sole umbras montium crescere conspicis, dic nunc vita fugiente, umbra mortis extenditur, iste tamē sol cras idem uiderit, hic autem mihi dies irreparabiliter effluxit, quis pulcherrima spectacula serena noctis enumeret: (quæ sicut malè agentibus peropportuna, sic bene agentibus deuotissima pars temporis est) quam obrè nō securius quàm magister Phrygiæ clas- sis, neque enim tutius fretum nauigas:

Media nocte consurgens,

Sydera cuncta nota tacito labentia celo.

Quæ dum ad Occidentem festinare circūspicis, scito te cum illis impelli, nullamq; nisi in eo quàm non mouet, quique Occasum nescit, superesse fiduciam subsistendi. Ad hæc dum occurrunt, quos modo pueros vidisti, ascendentes ætatum gradibus, recordare te interim alio calle descendere, eoque celerius, quò secundum naturam, sic omnium grauium casus, uetusta cerneri moenia succurrat, in primis ubi sunt, quorum illa cōgesserunt manus recentia tucti, ubi mox faturi sunt idem de arboribus, ex quarum ramis sæpe fructum non legat ipse qui coluit ac plātanit. In multis enim
obser-

obseruatum est illud Georgicum:

Tarda venit seris, futura nepotibus umbra,
Flumina velocissima miranti semper, ne
te ad alienos euocem, versiculus quidam
tuus in promptu sit.

Flumina nulla quidem cursu leniore fluunt,
quam

Tempus abit vite.

Nec te fallat dierum pluralitas, & ætatis
operosa distinctio, tota hominum vita,
quantumlibet intendatur, dici vnus in-
star habet, eiusque vix integri. Crebro an-
te oculos reuoca Aristotelicam quandam
similitudinem, quam animaduerti admo-
dum tibi placere, vixquæ vnquã sine gra-
ui mentis impulsu legi, solere, vel audiri,
quàm clariori eloquio & ad persuadendũ
aptiori (in Tusculano quidem à Cicerone
relatã inuenies) ait his verbis, aut profec-
tò similibus. Neque enim libri nunc il-
lius copia est: Apud Hypanim, inquit, flu-
uium, qui ab Europæ parte in pontum in-
fluit, bestiolas quasdam nasci scribit Ari-
stoteles, quæ vnũ diem viuant: quæ O-
riente sole moritur, iuuenis moritur, quæ
verò sub Meridie iam ætate prouectior,
atque sole Occidente senex abit, eoque
magis si solstitiali die. Confert vniuersam

ztatem nostram, sin eadem propemodum
 breuitate reperiantur. Hæc ille, quæ qui-
 dem assertio, meo iudicio tam vera est, vt
 ex ore Philosophorum iam pridem in
 vulgus effusa sit. Nunquid enim rudes etiã
 & ignaros homines, in quotidiani sermo-
 nis vsum deduxisse vides, vt puerum aspi-
 cientes, dicant huic sol oritur, virum au-
 tem, hic meridiem attingit, hic nonam,
 senem verò decrepitum, ad vesperam at-
 que ad solis Occasum, iste peruenit. Hæc
 igitur filij charissime tecum volue, & si
 qua huius generis occurrunt alia, quæ mul-
 ta esse non dubito, sed hæc erant, quæ ex
 tempore, sese obtulerunt. Vnum præterea
 obsecro, sepulchra veterum, sed eorũ qui
 tecum vixerunt, diligentius contempla-
 re, certus eandem tibi sedem, ac perennem
 aulam fore præparatam. Tendimus huc
 omnes, hæc est domus vltima, tu quoque
 qui nunc ætate vltima florida superbis,
 alios calcas, mox ipse calcaberis: hæc co-
 gita, hæc diebus ac noctibus meditare, nõ
 solum vt hominem sobrium, ac naturæ
 suæ memorem, sed vt Philosophum de-
 cet, atque ita teneas intelligi debere quod
 scribitur: Tota Philosophorum vita com-
 mentatio mortis est. Ita, inquam, cogita-
 tio

tio docebit te mortalia facta contemnere, aliamq; viuendi viam quam arripias monstrabit. Interrogabis autem, quænam hæc via est, seu quib. adeunda tramitibus? Respondebo tibi: Longis monitionibus te nõ egere, audi modò vocantem iugiter, hortantemq; spiritum & dicentem: Hoc iter est in patriam. Scis quæ ille tibi suggerit, quas vias & quæ deuia, quid ad sequendum vitandumue pronunciet. Illi parere si saluum te vel liberum esse cupis, non longis deliberationibus opus est, factum exigit natura periculij, hostis instat à tergo, & in faciem insultat, parietes tremunt, in quibus obsessus es, non est vltius hæsitandum. Quid tibi prodest dulciter aliis canere, si te ipse non audis? Finem faciam, effuge scopulos, eripe te in tutum, sequere impetû animi, qui cum sit turpis ad reliqua, ad honesta pulcherrimus est. F. Vtinã hæc mihi ab initio dixisses, priusquam his animum studiis addixisses. A. Dixi e quidem sæpè, & in ipsis primordiis vbi te calamû arripuisse vidi, præfatus sum, quod vita breuis & incerta, quod longus & certus labor, quod opus grande, quod fructus exiguus foret. Sed aures tuas obstruxerāt populorum voces, quas odisse simul & se-

cutū esse te stupeo. Caterū quia satis multa cōtulimus, quæso, si quid ex me gratum accepisti, ne patiaris situ desidriq; marcescere: si quid autē āperius, ne molestē feras. F. Ego verò tibi cum pro aliis multis, tōm pro hoc triduo colloquio magnas gratias ago, quoniā & caligantia lumina deterxisti, & densam circumfusi erroris nebulam discussisti. Huic autem quas refero grates, quæ multiloquio non grauata, vel quæ nos ad exitum expectauit? quæ si vsquam faciē auertisset, operti tenebris, per deuia vagaremur, solidumq; nihil vel tua contineret oratio, vel intellectus meus exciperet. Nunc verò, quoniam sedes vestra cœlum est, mihi autem terrena nōdum finitur habitatio, quæ quorsum duratura sit nescio, & in hoc pendeo anxius, vt vides, obsecro, ne me (licet magnis tractibus distantem) deseratis: sine te enim Pater optime, vita mea in aeterna est, sine hac autem nulla foret. A. Impetratum puta, modo te ipsum nōn deseras, alioquin iure optimo desereris ab omnibus. F. Adero mihi ipso quantū potero, & sparsa animæ fragmēta recolligam, moraborq; mecum sedulò, sanè nunc licet dū loquimur, multa me magnaque, quamuis adhuc mortalia negotia

expectant. A. Maius fortasse vulgò aliquid
 videtur, ac certè vtilius nihil est, nihilque
 quod possit fructuosius cogitari. Reliquæ
 enim cogitationes possunt esse supuacue,
 has autè semper necessarias, inuitabilis
 probat exitus. F. Fateor, neq; aliã ob cau-
 sam propero nunc tam studiosus ad reli-
 qua, nisi vt illis explicitis, ad hæc redeam,
 non ignarus (vt paulo antè dicebas) multo
 mihi futurũ esse securius, studium hoc vnũ
 sectari, & deuiis prætermisissis, rectum cal-
 lem salutis apprehendere, sed desiderium
 frænare, non valeo. A. In antiquã litem re-
 labimur, voluntatè impotètiã vocas, sed
 sic eat, quando aliter esse non potest. Sup-
 plexq; Deum oro, vt euntem comitemur,
 gressuq; (licet vagos) in tutũ iubeat per-
 venire. F. O vtinã id mihi cõtingat, quod
 precaris, & vt duce Deo integer, ex tot an-
 fractibus euadam, & dum vocantè sequor,
 non excitem ipse puluerè in oculos meos,
 subsidantq; fluctus animi, silcat Mũdus, &
 fortuna non obstrepat.

FR. PETRARCHAE. V. C. PSAL-
 mi pœnitentiales VII.

Psalms I.

HEu mihi misero, quia iratũ aduersum
 me cõstitui Redemptorè meum, & le-

L. iiii.

gem suam cōtumaciter neglexi. Iter rectū
 spōtē deserui. Et perinua longē latēq; cir-
 cūactus sum. | Aspera quālibet & inaccessa
 penetraui, & vbiq; labor & angustia. Vnus
 aut alter ex gregibus brutorū, & inter lu-
 stra ferarū habitatio mea. In anxietatibus
 cum voluptate versatus sum, & in sentibus
 cubile meū stravi. Et obdormiui in inte-
 ritu, & speravi requiem in tormētis. Nunc
 igitur quid agam? quo me in tātis pericu-
 lis vertā? species adolescētia meā corrup-
 runt omnes. Et factus sum naufragio simi-
 limus, qui mercibus amissis nudus enatat,
 iactatus ventis & pelago. Elongatus ego
 sum à portu, & viam salutis non apprehē-
 do, sed rapior sinistrorsum. Video tenuiter
 quidem, sed hinc mihi grauius duellū, quia
 irascor mihi met & animæ meæ sum infe-
 stus. Irascor peccatis meis, sed ingenti mi-
 seriarū mole depressus sum, nec est respirā-
 di locus. Sæpè fugam retēraui. Et vetustū
 iugum excutere meditatus sum, sed inha-
 ret ossib. O si tandem excidat à collo meo,
 excidet cōfestim si tu iusseris Altissime. O
 si mihi sic irascar in peccatis meis vt te di-
 ligam vel serò. Sed multū timeo, quia li-
 bertas mea manibus meis labefactata est.
 Iuste crucior, cōsensū, labore torqueor dig-
 nissi-

nissimo. Quid mihi procuravi demens, catenam meam ipse contexi, & incidivolens in insidias mortis. Retia mihi disposuit hostis, quacumq; ibam, & pedibus meis laqueos tetēdit. Ego autem despexi, & incessi securus inter lubrica, & in peccatis mihi blanditus sum. Credidi iuētutis decus nō aberrare, & securus sum quo me tulit impetus. Et dixi mecū, quid ante medium de extremis cogitas, habet ætas quęlibet fines suos. Videt ista Deus sed irridet, facilius erit ad veniam, cōuerti poteris cum voles. Tunc cōsuetudo pessima suū vendicat mācipium, & iniicit manus frustra reluctāti. Quo fugiam non habeo, nam & ego vincētus sum, & refugiū meum longē est. Moriar in peccatis meis, nisi mihi auxiliū veniat ex alto. Non merui fateor, sed tu Domine miserere & extēde manū tuam peruenti. Et memor promissionū tuarum eripe me de faucib. Inferni. Gloria patri, &c.

Psalmus 11.

INuocabo quē offendi, nec timebo, reuocabo quē abiēcī, nec erubescā. Spem perditam restituā, audebo rursum ex his tenebris in cœlū oculos attollere. Illic habitat Redēptor meus, qui potēs est ab Inferis euellere. Ego in me perij, sed in illo vita mi

hi permanet, & salus in æternū. Ille imperat morti, ille vitā præstat & restaurat, prohibet sperare meliora? Auolēt qui me terificāt, peccatū grande meū nimis, sed miseratio Domini immēsa est. Peccaui infœlix malis peiora accumulans: & mihi met hostis acerrimus. Verius enim vero, omnes sordes meas, vna gutta vel tenuis sacri sanguinis absterget. Attamē vnde mihi genitus, frange saxū hoc Domine, & fontes prorūpant ex adamāte durissīmo. Fontes lymphidi scaturiāt, & descendant in volutabrū, vbi assiduē trux aper immergitur. Et deleātur maculæ vetustæ, vt placere tibi possit habitaculum in me, dum displicet. Fiat mihi per noctē miseriarū mearū recordatio, & per diem spes salutis appareat. Temperem læta cum tristib. sed miserationum tuarum nunquā obliuiscar. Ex quātis me malis erueris, & vt animā meam non deserueris in periculis multis. Luceā pœnitēs de cōmissis, ad fœliciora suspirē de me ipso, meruā semp, de te nunquā desperē. Fiat mihi thalamus meus purgatoriū meum, & lectulus meus lachrymarū mearū cōscius. Et in corpore meo doleā prius, quāmpreæceps corruā in tartara. Miserere mei Domine, miserere, & opus tuū ne destituas, Li-
 bera.

berator meus, & spes vltima. Gloria, &c.

Psalmus III.

Miserere Domine dolorū meorū, satisf-
 que superq; volutatus sum, & in cœ-
 no peccatorū meorū marci miser. Et quid
 restat amplius afflictō: tēpus inutiliter ab-
 iit, vitā in cōsiliis expēdi. Mors ante ocu-
 los meos adest, & domus nouissima sepul-
 chrū, & stridor ac gemitus gehēne. Quādiu
 me deludit hodiernus dies sub expectatio-
 ne crastini, quādo incipiā ad te reuertī? Si-
 ste iā fluctus ac procellas animi, illumina
 consiliū cordis mei, & metā laboribus im-
 pone. Qui intellectu dederas, vt bene age-
 rē, tribue voluntatē, & in actum dirige, ne
 exprobratiōe tui muneris cōfundar. Eri-
 pe me à seruitio hostis tui, & ne insultet in
 opus manū tuarum prohibe, quoniā alter
 qui prohibeat nō est. Libera me de suppli-
 ciis eternis, sit mihi pars purgationis labor
 meus, quo hic per singulos dies exerceor.
 Reliquū mihi hac vita, & in his mēbris e-
 xige, priusquā veniat tēpus egestatis. Re-
 duc me in vias tuas, ante solis Occasum: ad
 uesperascit enim, & nox est amica prado-
 nibus. Coge ire si vocare parū est, deniq; vt
 libet, modò ne peream. Respice Domine,
 miserere, succurre, quoniā tu solus oēs mi-
 serias nosti. Gloria, &c.

Psalmus IIIII.

Recordari libet munerū tuorū Deus, ut
 sit mihi cōfūso ante oculos, & rubor
 in genis meis. Sic enim fortè misereberis,
 ubi non prorsum videris, omniū quæ mihi
 tribuisti largitor optime. Tu mihi cœlū &
 stellas, quid enim horū indigebas, tu mihi
 vicissitudines temporū creasti. Tu solem &
 lunā, tu dies noctēsq; tu lucem ac tenebras
 discreuisti. Terram aquis inuoluisti, fecisti
 fontes & maria, valles ac planitiē, montes,
 lacus & flumina. Hæc intus variis seminib;
 fœcūdasti, circūqua; multiplici specie de-
 corasti. Herbis virentibus vestisti campos,
 distinxisti colles floribus & sylvas ramorū
 foliis. Fatigato requiem præparasti, æstua-
 ti vmbas arborū, & ad ociū recessus amœ-
 nissimos. Sienti fontes lucidos, esurienti
 baccas omnis generis, & refectionis quam
 multiplicis alimēta. Quam multiformib;
 animantibus terras & pelagos implesti, &
 circūfusus tractus aëris, quis cuncta dinu-
 meret? Hęc omnia pedibus hominis subie-
 cisti, vsq; ad oblectationes varias amasti ho-
 minē. Nec me minus idē, quia cū multis,
 quin & singularia quædam præbuiisti mihi.
 Tu corpus hominis præ cunctis creaturis
 adornasti, tu mēbra miris ordinibus collo-
 casti.

casti. Os illi imperiosum ac serenū, spiritūq; tui capace, & cōtemplatorē celestīū statuisti. Addidisti artes innumeras, quibus vita hęc foret ornatior, æternęq; vitę spem dedisti. Ostēdisti viā qua gradiendū foret, aperuisti aditū in tabernacula tua, monuisti quid cauendū atq; vnde declinādum sit. Deputasti comitē perpetuū ac ducē, gressus omnes è specula cōtemplatus es, & errores meos obseruasti. Cadentē sustentasti, labētē firmasti, errantē direxisti, prostratū sustulisti, suscitasti mortuum. Miseratus es labores meos toties: vbi nō misericordia, sed odio dignus erā. Et quibus meis meritis tam digna, tam grandia gratis & indignus hæc accepi? Pro his omnib. quid tibi retribuere vides: veruntamen miserere iterum, & succurre, quia sine te morior, ingratiitudinum mearum ne reminiscaris amplius, sed saluam fac animam, nil iam de propriis viribus sperantem. Gloria.

Psalmus V.

NOctes meę in mœrore trāseunt, & terrores agitāt innumeris, cōscientia cōcutit insomnem, & malè mihi est. Somnus meus illusionib. variis turbatur, non mihi quietē afferens sed laborē, signum pestiferi euentus, prohibe Domine & occurrere, quo-

niam aduentatis mortis est indicium. Dies meos in amaritudinibus exegi, cōsumpserūt me curæ immortales, & animæ meæ litigio exasperatus sum. Corporis mei sarcina defessus ac curuatus ingredior, & terrā inuitus aspicio. Intus & extra mihi ipsi sum molestus, vtrobiq; hostes domesticos inueni, qui me pelsūdederūt. Persecutorib. alienigenis patuit ingressus, & murorū custodia deuicta est. Et ego somno grauis, atq; incautus, inter tenebras noctis oppressus sum. Nulla mihi spes salutis, nullum præsidium aliunde, sed in misericordia tua sperabo. Succurre, accelera, fer opem & misere mei. Gloria. *Psalmus VI.*

Circuallarūt me inimici mei, perur-
gentes me cuspede multiplici. Obtor-
pui infœlix & cōtremui, vehemēter horror
mortis superastitit mihi. Non respexi ad
Orientē, nec vnde debuerā auxiliū expecta-
ui, nec sicut dignū fuerat speraui. Propte-
rea firmamētū cui innixus eram, me desti-
tuit repētē, & ego pronus in terrā sum pro-
stratus. Agnouī cadens quā debiliter steteris-
sem, prædones insultauerūt corruētī. Spo-
liatū me deliciis multis quęstis mihi delō-
ginquo, tæbe & cruore deformauerunt me.
Vulnerib. grauissimis cōfecerunt, semiani-

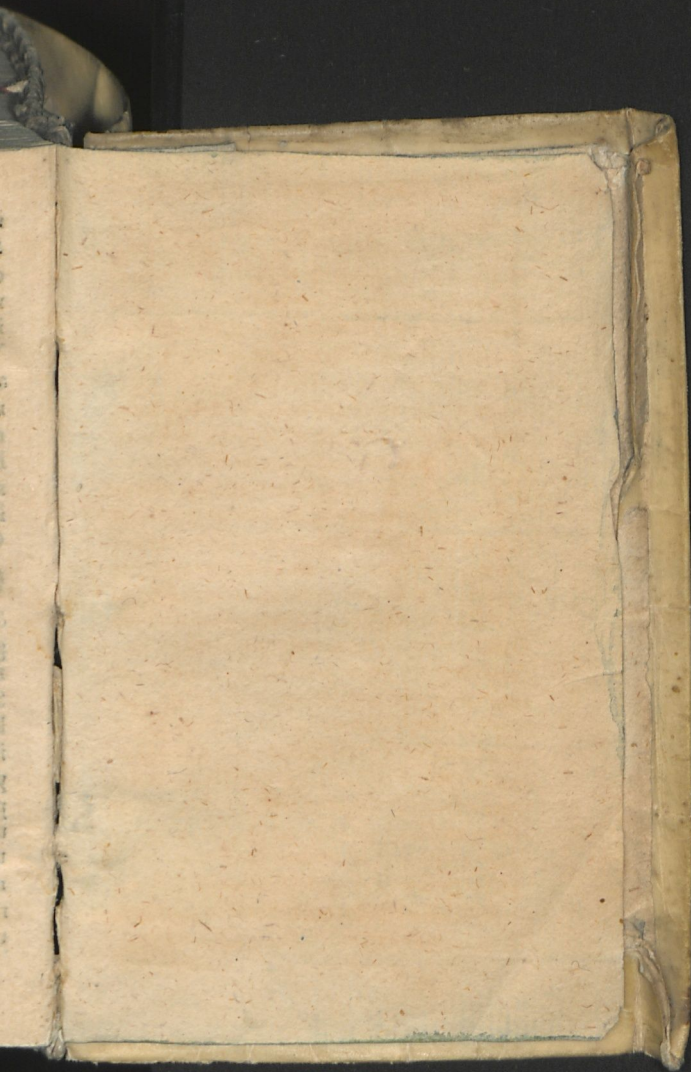
mē atq;

mē atq; nudū reliquerūt in deserto. Caput
& pectus meū trāsfixerunt, sed subter præ-
cordia mea debacchati sunt acerbis. Illic
vulnus situ putruit, illic vitæ meæ metuo,
illic Domine manus tuas adhibe velociter.
Viuis enim Saluator mi, & hæc aspiciens ex
alto, tacuisti & passus es, quia ego prome-
rui. Misereberis fortasse, nec patieris in fi-
nem, quoniã tu solus potēs es præscribere
leges morti. Ipse arcebis carnifices ab inte-
ritu meo quoniã in te spes mea magna est,
ipse saluū me facies de manibus impiorū.
Gloria. *Psalmus VII.*

COgitabam stare dum corruui, Væ mihi
quia duriter nimis allisus sum. Quo
& vnde redactus horresco, dum memini, &
grauiter contremisco. Sperabam de virib.
meis, & mihi quædam magna promiseriã.
Somnia mihi fingebã & gaudebã, nūc de-
lusus expergiscor cum lachrymis. Securus
in periculis fui, lætus in ærumnis medijs,
portū in tempestatib. putauī. Circumspecti
per nebulas, secutus sum trāsfueras & tor-
tuosas viuēdi vias, & infœliciter mulcen-
tes. Nosti quoniã tu semper mihi fueras fi-
nis, sed ad te per me ipsum venire credens
retrocessi, per inextricabiles anfractus. Sē-
tio nūc in iudicij vbilibet, piget erroris tam

longaui, nec propterea subsisto vbi sit requies. Odio mihi sum, & ago cuncta cū fastidio, vim patior & aliud nō licet. Nonum propositū mos vetustus opprimit, & cum placuerint relabor ad solita. Quoties iam oscitās ad vomitū redij, & subinde stomachās dixi: quousq; hoc & quis erit finis? Iustum suppliciū animi insolentis scio, quid me perdidit nihil eram, & supercilū crexi. Agnosco nullam fiduciam homini, nisi in Deo, & si parū video illucescat clarius. Aufer à me Domine præsumptionis spiritū, & humilitatē tribue placentē tibi. Ne quando extollar incōsultē, & mihi de me mentiar, sed perseuerē in tremore tuo. Limus & vmbra tenuis sum, & fumus ante impetum vētorū, ita mihi videor videri. Ita mihi videaris semper, & in hac opinione permanē sobriē ac salubriter sub vmbra tua. Quoties hinc pedem mouero cōcidam, & ludibriū persecutoribus meis ero? Scio & expertus metuo, operuit me jam similis ruina. Et adhuc exurgere non valui, sed inenarrabilib⁹ vrgeor miseriis. Tamdiu scēdus versor in sanguinibus, & in luto cōcupiscētiarū mearū iaceo. Erue me *Christe Iesu*, & misericorditer sustēta, ac corruā sub extremis. Gloria, &c.

FINIS.

1111 17

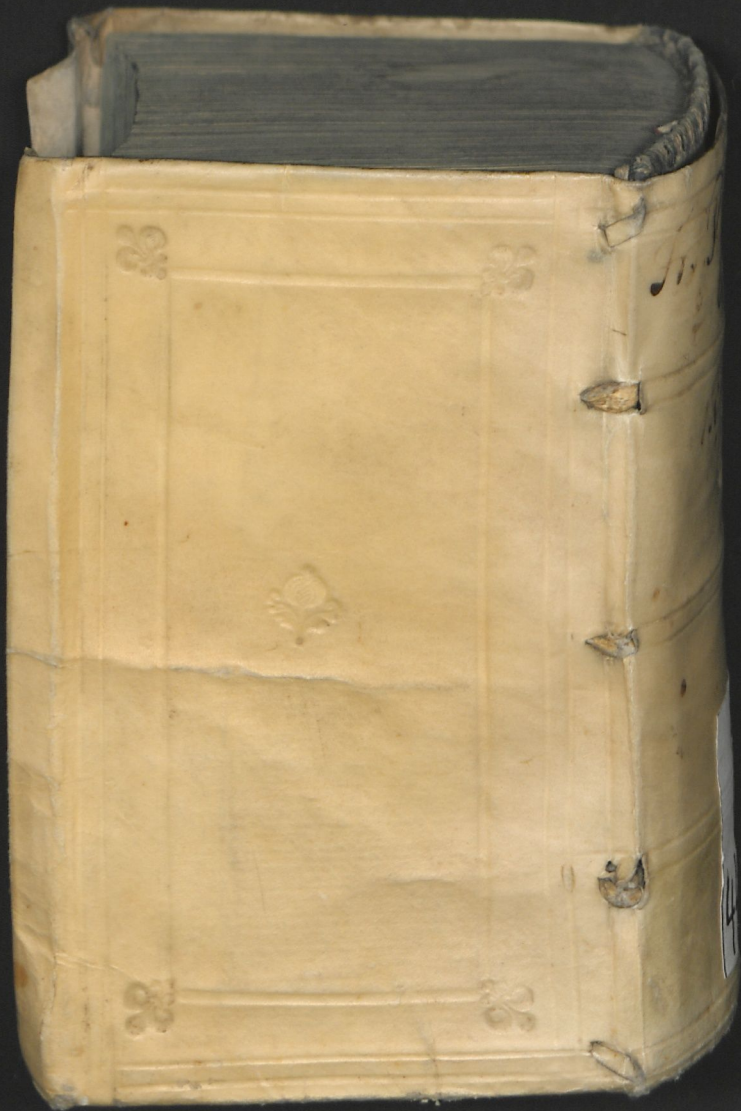
17

02

17
17
17
17

17
17

B.I.G.

Farbkarte #13

FRANCISCI
PETRAR-
CHAE V.C.

DE CONTEMPTU MUN-
DI, COLLOQUIORUM LIBER,
quem Secretum si um inscripsit: De
VII. Psalm. panisens.

BERNÆ,
Excudebat Ioannes le Preux, Illustriss.
D D. Bern. Typographus,
M. DC. IIII.

